

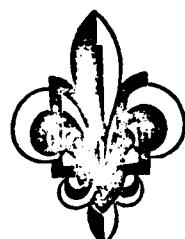
Сірий Орел ОРЕСТ ГАВРИЛЮК, ЧМ

НОВАЦЬКА ВМІЛІСТЬ

Ч О Р Н О М О Р Е Ц Ъ

(Методичні Матеріали)

ДРУГЕ ПОПРАВЛЕНЕ ВИДАННЯ

БІБЛІОТЕКА В.О.Р. Ч: 3.

Ню Йорк 1975

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

КАДРА ПЛАСТОВИХ ВИХОВНИКІВ

Бібліотека Богома Орлиної Ради

Редакція: пл.сен. В.Е.Кулинич, P.O.Box 609 - Cooper Station
New York, NY 10003, U.S.A.

Адміністрація: пл.сен. Оксана Кузинин, 52-11 70th Street
Maspeth, NY 11378,
U.S.A.

Випуск ч. 3 :

Сірий Орел Орест Гаврилюк: Новацька вмілість „Чорноморець”.
Друге поправлене видання, 1975.

Всі права застережені.
Відбито офсетом у Нью Йорку - 500 примірників.

Printed in U.S.A.

ВІД ВИДАВНИЦТВА В.О.Р.

Ще в 1955 р. "Молоде Життя" видало друком чудову збірку виховних матеріалів для УПН-ів "О Т Р О К", що її опрацював пл.сен.Т. С а м о т у л к а, тогочасний Головний Булавний УПН-ів. "Отрок" зустрівся із захоплюючим приняттям як серед новацьких виховників так і особливе серед новаків, відзначила його теж дуже прихильно фахова критика.

"ОРЛИНИЙ КРУГ" і його видавництво "ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" випускає оцим чергову збірку методичних матеріалів для проведення з новаками вміlostи "ЧОРНОMOREЦЬ", що її опрацював Сірий Орел - Орест ГАВРИЛЮК, член Куреня УПС "ЧОРНОMОРЦІ". Віримо, що "ЧОРНОMOREЦЬ" допоможе новацьким виховникам у їх важливій і відповідальній праці з новацтвом.

В появі "ЧОРНОMОРЦЯ" допомогли пл.сен. Тарас Цурбак і Сірий Орел Володимир Кулинич, а технічно виконав його Сірий Орел Т. Білостоцький.

Перевірку 2-го видання зробив д-р Еміль Грималяк /бр. Міко/

ВИДАВНИЦТВО

В О Г О Н Й О Р Л И Н О І Р А Д І

Д о р о г і Н о в а ц ь к і В и х о в н и к и !

У Ваших руках - перша збірка матеріалів для новацької вміlosti "ЧОРНОМОРЕЦЬ". Збірка ця - вислід праці багатьох осіб. Ініціативу для її повстання подав колишній Головний Референт УПН-ів пл. сен. Теодозій САМОТУЛКА. Він теж провів львину частину підготовних праць у напрямі зібрання відповідних матеріалів. Дальшим опрацюванням матеріалів і доповненням ілюстрацій занявся 25-ий Курінь УСП "ЧОРНОМОРЦІ". Зокрема слід тут відмітити вклад чергових членів цього Куреня: ГЕВКО Любомир, ВАСАРАБ Зенон, КОЗАК Юрій і МАКУХ Юрій. Своєю співпрацею допомогли теж і члени інших пластових частин, передусім пл.сен. О.ГАНУШЕВСЬКИЙ Богдан /з 10. Куреня УПС "ЧОРНОМОРЦІ"/, пл.сен. ҮЕДНАРСЬКИЙ Денис /Курінь "ДУЕОВА КОРА"/, пл.сен. КРИЖАНОВСЬКИЙ Юліян /"Курінь "ЛІСОВІ ЧОРТИ"/, пл.сен. КУЛИНИЧ Володимир Е. /Курінь "ОРДЕН ХРЕСТОНОСЦІВ"/ і пл.уч. БАЧИНСЬКИЙ М. Усім ім належиться шире пластове: "СПАСИБІ!".

Новацька вміlostь "ЧОРНОМОРЕЦЬ", як і всі інші вміlostі, має що до форми й змісту відповідне національне забарвлення. Ми хочемо, щоб новаки знали, що Чорне Море - це УКРАЇНСЬКЕ море, частина тієї України, що її вони не пам'ятають, згл. взагалі не бачили, а любов до якої ми вщеплюємо в їхні серця.

Як цього досягнути? Підготовку до вміlostи "ЧОРНОМОРЕЦЬ" проводимо з б і р н о, то зн. в спеціально сформованих ланках охотників. Гніздовий згл. комендант табору проголосить, що формується ланка підготовки до вміlostи "Чорноморець" та подасть до відома новакам вимоги вміlostи. Всі охочі творять ланку, а гніздовий /згл. комендант табору/ призначає ланці відповідного інструктора. Під проводом інструктора ланка відбуває свої заняття та підготовляється до вміlostи.

Призначення цієї збірки матеріалів - допомогти інструкторові скласти відповідні програмки занять для ланки. При цьому не слід забувати, що ця збірка призначена для вжитку інструкторів - виховників, а не новаків. І так містимо тут речі, що мають послужити для інформації інструктора, що му - сить наперед убрati їх у відповідну форму, а щойно тоді подати новакам. Прикладом може служити оповідання "БУДУСМО ПАРОПЛАВИ", а також інформації про "ЗНАКУВАННЯ: СОС". Від індивідуального залежатими, отже, які програмки зайняття він собі зложить. Хоча матеріал, поданий тут, такий достатній, щоб задовільнити вимоги вміlostи, виховник, що веде підготовку не мусить обмежуватися до змісту цієї збірки. Добрий інструктор шукатиме за додатковими джерелами і знайдений матеріал, якщо такий підходить для новаків, включить у програму зайнятъ зі своєю ланкою.

У складенні програмок занятъ слід тяжити, що уклад повинен бути від простіших елементів до складніших, то зн. наперед подавати простий, не скомплікований матеріал, а щойно пізніше прийти до

труднішого. У програмці занятъ рух повинен чергуватися з безрухом, гамір зі спокоєм. На пр. програмка першого заняття ланки може виглядати ось як:

1. ВІДКРИТТЯ: Новаки в крузі. Братчик заповідає, що сьогодні будемо бавитися в чорноморців.

а/ О б р я д: Права рука над очима, немов моряк глядить у далечінь. Ліва рука на рамені сусіда. Погляд /зворот голови/ вправо, вліво, вперед і назад, під час коли братчик говорить: "Нехай веде нас добрий вітер по семи морях - на схід, захід, північ і південь".

б/ П о з д о р о в: Братчик кличе: "ЧОРНОМОРЦІ!" - новаки відповідають: "АГОЙ!" - новацький клич "ГОТУЙСЬ!"

в/ П р о в і р к а   п р и с у т н о с т и: Братчик читає імена новаків, а кожний новак відповідає в цей спосіб, що назве п'якую частину корабля /на пр. стерно, вітрило, якір і тп./.....

2. ГРА "Д о   в о д и" /гляди в тексті/..... 10 хв. 5 хв.

3. РОЗНОВІДЬ: "Гаврилко хоче стати моряком"..... 10 хв.

4. ГРА "М р я к а   н а   м о р і"..... 10 хв.

5. МАЙСТРУВАННЯ: "Паперовий човник" ..... 20 хв.

6. ВІПРАВИ У ВОДІ: Пояснити правила поведінки у воді. На свисток всі БЕЗУМОВНО мусять сейчас вийти з води. Завести новаків у воду вище пояса /новакам/. Перша вправа: "КОРОК". Ціль вправи: показати новакам, що людина на воді не тоне, а плаває по поверхні, як корок. Вигляд вправи: Набрати повні легені повітря, занурити голову у воду, ноги підібрать під себе /під живіт/ і з за-пертим віддихом вхопити руками за ноги в кістках. Вода винесе новака на поверхню. Друга вправа: "Відкриті очі". Занурити голову у воду з відкритими очима. На кінець можна повторити "КОРОК з ВІДКРИТИМИ ОЧИМА"..... 20 хв.

7. ГРА: "Д о   в о д и" ..... 5 хв.

8. ЗАКРИТТЯ: В крузі. а/ Запрвісти, коли відбудеться чергове заняття, де, та що принести зі собою.

б/ О б р я д /як при відкритті/.

в/ П о з д о р о в /як при відкритті/..... 5 хв.
Час тривання заняття: 105 хв. = 1 год. 45 хвилин.

Провірку вміlosti проводить ланка новацьких виховників під проводом гніздового /або коменданта в таборі/, що, у висліді успішного складення вміlosti, на новацькій ватрі або при інших святочних хвилинах гнізда /чи табору/ прикріплює новакові на правому рукаві одностроро відзнаку здобутої вміlosti.

Одного не смієш забути, дорогий Братчику!: при зайняттях з новаками на воді ТИ ВІДПОВІДАЄШ ОСОБИСТО за їх БЕЗПЕКУ, ЗДОРОВ'Я, а навіть за їхнє ЖИТТЯ. Приписи безпеки на воді є одні і якщо Ти не додержуєшся їх повсякчасно до останньої точки, Ти не вартий почесної назви НОВАЦЬКОГО ВИХОВНИКА!

ВИМОГИ НОВАЦЬКОЇ ВМІЛОСТІ "ЧОРНОМОРЕЦЬ".

Мета: Зацікавлення справами моря, зокрема Чорного Моря, море – плавства, – практичні підставові вміння та знання з обсягу мореплавства.

Підготова: Збірна.

Вимоги: 1. перепливе довільним стилем 20 метрів,

2. скочить з човна або з низького берега до води /на ноги/,
3. вміє ниряти /нуркувати/ й витягне з глибини одного метра невеликий яскравий предмет,
4. веслуючи на човні 100 метрів у приявності досвідченого пливака,
5. вилізе на 3 метри високу щоглу, перейде через кладку довгу на 6 метрів, з наплечником на спині та якимсь предметом на голові,
6. зав'яже рятівничий вузол і застосує його в практиці,
7. вміє надати, відчитати та розуміє знак "СОС" –
8. пояснити, що таке радар та сонар та яка різниця між ними,
9. прочитає бодай одну книжку про пригоди на морях та переповість її зміст,
10. розрізнати головні види човнів та кораблів: човен з веслами, каюк, моторовий човен, вітрильник, кораблі: воєнні, пасажирські, торговельні,
11. зробить модель вітрильника та моторового човна,
12. заспіває пісню "Чорноморці",
вміє розказати дещо про океани та моря, зокрема про Чорне Море й українські чорноморські пристані та українську Чорноморську Флоту,
13. знає зasadничі засоби безпеки на воді.

ОПОВІДАННЯ.

1. Гаврилко хоче стати моряком - Г.Д.
2. У пасажирському порті - Г.Д.
3. На маяку - Григорій Стеценко.
4. Українські прапори на Чорному Морі.
5. Чорноморська Фльота стас на службу Україні - Вуйко Іван.
6. Як люди видумали корабель - Є.Ж.
7. Чарівні жорна - /англійська легенда/ .
8. На Чорному Морі.
9. Літаючий голляндець - /англійська легенда/ .
10. На "Сагайдачному" - Антін Йотовський.
11. Будуємо пароплави - за Зеленком.
12. Дані про Чорне Море, українські ріки, озера, порти - Юрій Сірий.
13. Про радар і сонар - Сірий Орел Орест.

Г.Д.

Г А В Р И Л К О Х О Ч Е С Т А Т І М О Р Я К О М .

/Частина I./

Діялося це в часі першої світової війни. Гаврилкові було тоді не більш десяти років. Тато був старшиною при У.С.С., а мама з Гаврилком в недостатках, як то в часі війни буває, доживала кінця війни й повороту тата до дому.

Гаврилко вже вмів читати, але з шкільної книжки, - як ішло про газету, то волів, щоби мама читала, а він уважно слухав. Найбільш цікавило його звідомлення з війни, а вже не міг наслухатися відомостей про морські бої. Не міг зрозуміти, як то виглядає море, розбурхане море, безкраїй водяний простір, що місцями можна по нім подорожувати. Бачив нераз картину корабля, але в його хлоп'ячій уяві не міг постати образ згідний з поняттям дійсного корабля. Чув про порти, про мольо, про великі двигуни, про торговельний та пасажирський рух в портах, та мріяв часто, щоби це все бачити власними очима. Оповідання мами не вповні заспокоювали його цікавість про моря та життя на них.

Але щастя Гаврилкові усміхнулось. Тато Гаврилка дістав кілька денну відпустку з війська та приїхав додому. Він оповідав багато про свої пригоди на війні, а зокрема про фронт над Чорним Морем, якого був учасником. Оповідав він про порти, битви кораблі, оборону пристаней, про життя в портах і багато іншого. Гаврилко вже і так багато знов про порти, сам читав оповідання про морські пригоди, бачив багато картин, але це все не давало йому образу дійсності.

Одного дня тато прийшов до дому з веселою усмішкою і заявив, що має для всіх несподіванку, а саме рішив відбути разом з ріднею прогульку до одного з найбільших чорноморських портів, Одеси, щоби заспокоїти цікавість Гаврилка.

Дні перед виїздом та сама подорож здавались Гаврилкові роками. Вкінці тато заявив, що від порту ділить їх тільки два кілометри, але треба вже висідати та знайти приміщення, а завтра вже підемо до порту, оглядати море.

Нараз почув Гаврилко свист, ніби гудок льокомотиви, але якийсь інший - такого він ще ніколи не чув. Це корабельний гудок, пояснив тато, ним дає корабель знак перед виїздом з порту, або під час густої мряки, щоб не наїхати на інший корабель. Скільки то разів Гаврилко чув і читав, що "загуділи корабельні гудки", але щойно тепер докладно зрозумів ці звуки. Так, це щось таке, чого на суші немає. Хапає за серце, викликає особливий настрій, дає зрозуміти, що це не суша, що це вже інша частина земної кулі. Гаврилко відчував уже близькість моря, а корабельні гудки озивались досить часто.

Слідуючого дня ціла рідня вибралися пішком до порту. Чим більше порту рух на вулиці більшав, пішоходи, автомашини або вози не давали перейти з одної сторони вулиці на другу.

Вкінці порт. Гаврилко чув душою, що цілого порту оком відразу побачити не можна, а так хотілось би. Тато пояснив, що порт це доволі велика частина побережжя, займає нераз кілька або кільканадцять кілометрів довжини, на якій є побудовані потрібні будівлі, берег сильно обмуркований, дно морське при березі поглиб-

лене, а цілий простір моря в порті поділений бетоновими перего-
родами. Простір окружений перегородою називається мольо. Перего-
роди ці служать для того, щоби хвилі, які є звичайно на відкри-
тому морі, не розмивали берега та не ушкоджували кораблів. Крім
того кожне мольо має своє призначення. Одне служить тільки для
пасажирських кораблів, інше тільки для торговельних, ще інше
для рибальських човнів або пароплавів, другі для погрузки ву-
гілля і т.д.

Гаврилко не міг надивуватись тому, що бачив, а тато сказав:
"Ми є тепер в торговельному мольо". Тут Гаврилко пооачив багато
величезних кораблів, що були до половини над поверхнею води -
певно порожні, прив'язані до берега грубими линвами. Мимоволі
пригадався Гаврилкові цирк, а в нім слони припніяті за ногу до
стовпа. Але куди слонові до корабля, таких слонів могло б помі-
ститися в одному кораблі кількасот. Кожний корабель помальова-
ний іншою краскою, мав інші знаки, написи та прапори. Тато по-
яснив, що ці кораблі належать до різних держав - "Пробуй читати
написи". На одному великанові був напис У.С.А., на другому Атени,
інший мав напис Дніпро. Серце забилось у Гаврилка коли побачив на
щоглі цього корабля український прапор. З тою гадкою зродилась
у Гаврилка постанова: хочу бути моряком. З задуми розбудив його
веселій гамір, це група моряків вертала з відпочинку з міста.
Моряки відпочивають на суші, бо на морю їх жде, вправді мила,
але важка та відповідальна праця. Моряки говорили голосно, смі-
ялись, але Гаврилко нічого не розумів. Тоді тато пояснив: "Го-
ворять по італійськи". Видно з італійського корабля. Кожний з
них опалений на бронзову або на чорну, на ногах полискують че-
ревики, довгі гранатові штани - ширші на долині, щоб їх було
вигідніше під час бурі закочувати, рівно ж такого кольору сорочка
до пояса з широким білим ковніром на плечах, груди відслонені,
а на голові біла, без дашка округла шапка. На ній знак держави
та корабля, до якого цей моряк належить, на рукаві золотими
нитками вишитий якір, - відзнака всіх моряків світу. Хід їх
широкий, кроки повільні і якби коливався кожний з них. Це тому,
що перебуваючи довго на кораблі, хід моряка пристосовується до
коливання корабля. Довго глядів Гаврилко вслід за моряками, аж
зникли вони внутрі корабля.

Звернувши очі на море, побачив Гаврилко якби велике, пла-
ваюче корито, але без передньої та задньої стіни. І на диво, ко-
рито почало занурюватися у воду, а між бічні стіни корита вплив
середньої величини корабель. За якийсь час корито винурилось з
води, а разом з ним виплив на поверхню моря цілий корабель.
Стрічний моряк пояснив, що це док, тобто плаваючий по воді вар-
стат для направи кораблів. Усміхаючись додав: "Вас напевно дивує,
як док підносить такий важкий корабель на поверхню води, - це
проста річ. Стіни доку є пусті, як треба, щоби він занурився в
море, тоді відкривають спеціальні клапани в стінах і порожнечча
наповнюються водою, через те тягар доку збільшується і він по-
ринає. В тому часі між бічні стіни /задньої та передньої нема/
впливає корабель. Потім при помочі спеціальних помп випомповують
воду з поміж стін дока, він легчає і винурюється з води, підно-
сячи рівночасно корабель над водою. Тоді щойно фахівці направляють
корабля". Гаврилко аж здеряв віддих, слухаючи пояснень. Опісля
глибоко віддихнув і ще не вспів передумати заслуханого, як моряк
показав далеко на обрії корабель, що видається човником, а від

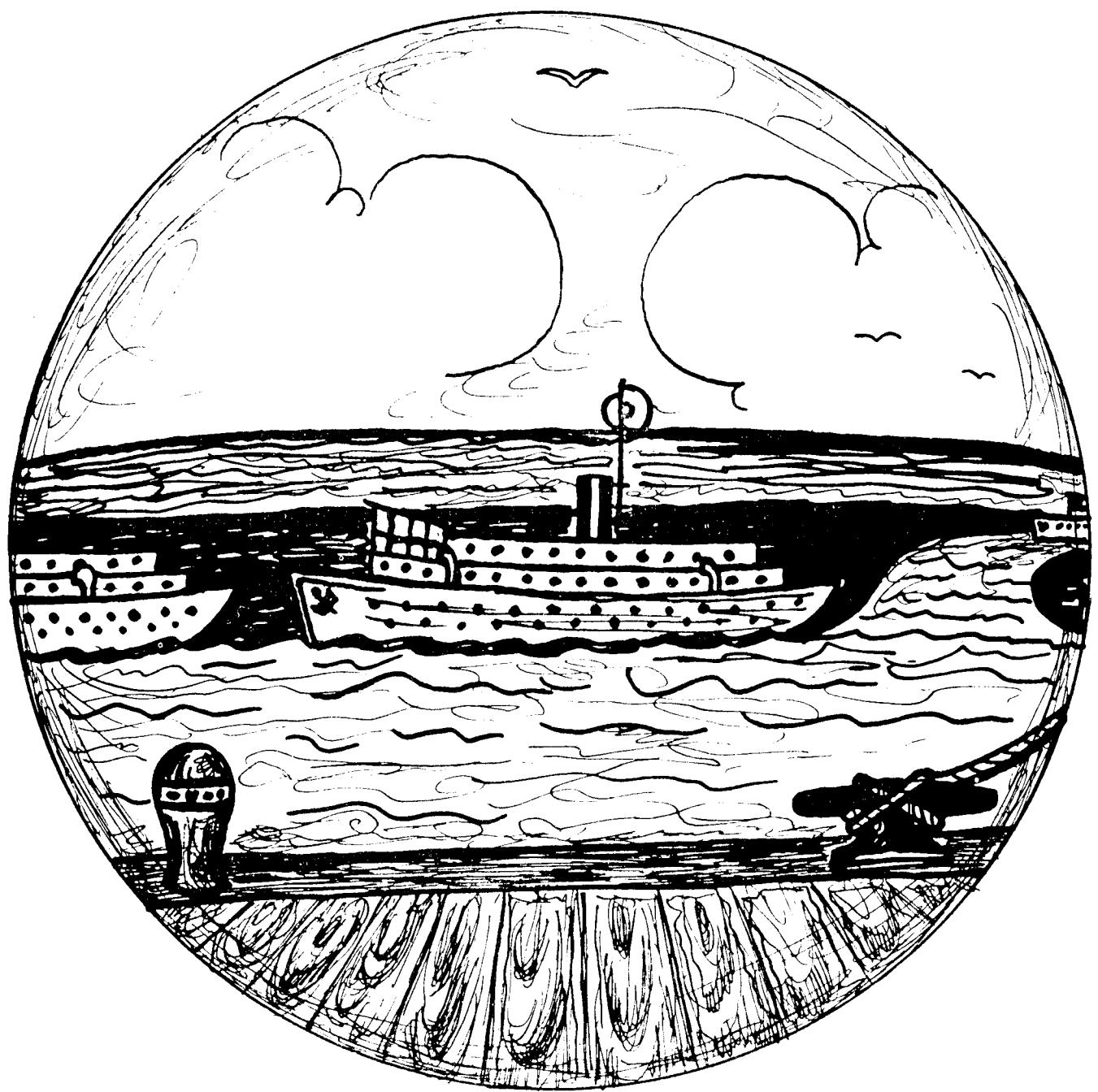

Рис. ч.2.
Пасажирський порт.

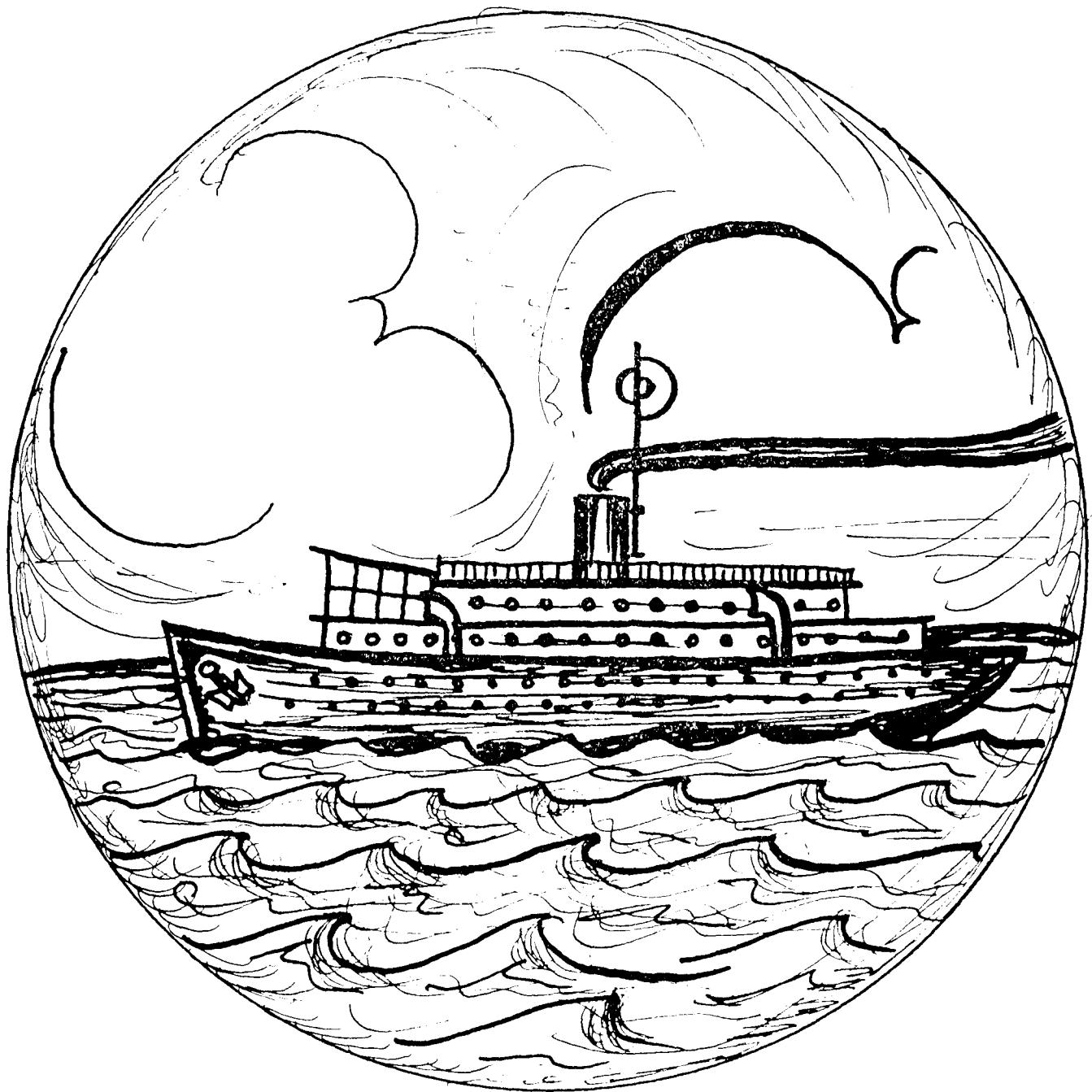
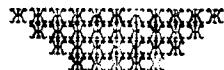

Рис. ч.3.
Пасайський корабель.

нього долітали довгі звуки сирени. Це приплив корабель. Він задержався і жде дозволу на в'їзд до порту, тому дає знаки гудком. Впровадження корабля до порту не таке просте, як би здавалось. На знак сирени, до невеличкого портового корабля, що зветься тягач, всідає моряк-старшина портової управи й випливає на відкрите море до корабля і там він спроваджує документи. Якщо все є в порядку, він обіймає команду над кораблем і тягач затягає цей корабель до порту. Це роблять так тому, що чужий корабель мусить мати оплачений візд до порту, бо з цих оплат удержується в ужитковому стані порт, а машини великого ворабля не діють тому, що він пливучи - витворює великі хвилі і тому робиться непорядок в порті. Малий корабель-тягач пливучи поволі, не збурює в порті води, а також не розганяє швидко важкого корабля і його легко спинити. Пливучи скоро він мігби з розгону понижти портові уладження.

Від того, що Гаврилко чув та бачив, йому закрутилося в голові. Він хвилинку постояв, а опісля голосно сказав: "Це є речі гарні, але не прості. Як бачу, то багато треба знати і вчитись, щоби стати моряком. Так, але я таки хочу бути моряком." Тато всміхнувся, взяв Гаврилка за руку й сказав: "Ну, моряче, на сьогодня досить вражень і труду. Вертаймо на кватиру, а завтра оглянемо пасажирське мольо. Ти побачиш там більші дива". - "Я також вперше бачу море", - сказала мама - "але це все чудове".

Віддалились від моря. Гудки сирен ставали щораз тихші. З віддаленням від моря зростало змучення, а шлунок почав дома-гатися привілею, що його дає побут над морем, а це за морською рибою: вареною, жареною, вудженою, соленою.

Г.Д.

У ПАСАЖИРСЬКОМУ ПОРТІ.

=====

/Частина II./

Проснувся Гаврилко, як вже липневе сонце припекло йому добре лице крізь віконні шиби. Пригадав собі обітницю батька, що сьогодні оглядатимуть пасажирський порт і не довго надумуючись вискочив з ліжка, побіг до умивальні, що сусідувала з його спальнєю, вимився старанно холодною водою, пополосав уста, скоро надів убрання, почистив черевики, розчесав коротко пристрижене волосся, а при тім роздумував: "Чому в пристаневому готелі так тихо? Може батько й мати - не збудивши мене - пішли до порту?". І не скінчивши здогадів почув, що двері заскрипіли і в кімнату війшов тихо батько, а побачивши Гаврилка убраним, сказав: "А, молодець з тебе. Я думав, що ти заспав, а ти саме в пору встав. В готелевій їdalyni жде на нас сніданок і час уже, щоб ми рушили в дорогу".

В їdalyni було багато людей. Родина Гаврилка засіла при однім зі столиків, що іх там було багато. Смакуючи каву, та заїдаючи хліб зі сардинками, Гаврилко цікаво приглядався числен-

ним гостям, що заповнювали їдальню. По деякому часі він зоріснувався, що при різних столиках чутно різну мову. Вправді переважала українська мова, але було чути й інші мови, що іх Гаврилко ніяк зрозуміти не міг. "Тату, по якому говорять оті мушини, смагляви з подовгастими носами, чорним волоссям, смаглявим лицем, чорними аж бліскучими очима, а говорячи гестикулюють скоро руками?" - "Це, сину, грузини, що так само як ми, по довгих роках московської неволі, одержали знова свою незалежну державу. Можливо, що вони купці і приїхали на Україну, щоб нав'язати зв'язки з нашими купцями, може хотути дещо закупити в нас або дешо нам продати." Небагато Гаврилко з цього зрозумів, бо його увагу прикувало вже трьох мушин одітих по європейськи, а на голові мали дивні шапочки, що пригадували форми на святочні паски, а лице іх теж неначе дьогтем висмаруване та вичищене до блеску. Це мабуть представники одної з арабських держав, що приїхали в державних справах до нашої молодої, але великої та сильної України. І був би ще довго Гаврилко оглядав та розпитував, але готелевий годинник вибив уже 9-ту годину і пригадав усім про їхні пляни та обов'язки на сьогодні. Встали, тато заплатив рахунок, поклонились всі троє сусідам при найближчих столиках і поспішно вийшли, щоби всісти до трамваю, що мав іх довезти до пасажирського порту.

Кільканадцять хвилин їзди трамваєм і провідник трамваю гукнув: "Пасажирська пристань!" Гаврилко аж підскочив з радощів та скоро почав пропихатись до виходу, не відчувши навіть, що штовхає та топче по ногах других людей. "Помалу, хлопче, ти забув, що ти хочеш бути моряком? Моряки все ввічливі та готові нести поміч другим, а ти поштовхуєш та прешся до дверей." Брозумів Гаврилко завваження мами, перепросив подорожніх, дав дорогу якійсь старшій пані, а при сходах придеряв ії навіть попід руку. Пані усміхнулась та сказала: "Я горда, що наша молодь така чесна та ввічлива." Гаврилкові було приємно почути такі слова, усміхнувшись і подумав: "Чемним й услужним варто бути все і всюди."

Як тільки висів з трамваю, то відразу відчув запах моря, що його пам'ятав з вчорашнього дня, відчув на своїм лиці легіт вітру, що нічим не пригадував Львова, де Гаврилко лишив своїх ровесників.

Тато вказав на великий корабель і сказав: "Поспішаймо, бо саме приготовляється до відпливу турецький корабель." За кілька хвилин був Гаврилко з родичами в пасажирському мольо. При вході побачив він великий корабель, що непорушно спочивав на якорі, получений з берегом містками. Місток був спертий одним кінцем на сушу, а другим на борт корабля, його боки були забезпечені грубим линвовим поруччям. На місток входили різні люди і зникали внутрі корабля. Гаврилко завважив, що всі, всідаючи до корабля виходили з невеличкого будинку, що стояв розмальований на побережжі моря, недалеко від корабля, а тато негайно пояснив, що кожний подорожній кораблем мусить в тому дімку дати до перевірки свої клунки та особисті документи. Це здивувало Гаврилка. Чому? Мама так багато оповідала про вільну та незалежну Україну, про свободу та волю, а тут ще контролювали клунки та документи. Тато зрозумів з очей гадку Гаврилка і зараз пояснив: "Так, сину, ми маємо власну державу, ми маємо свободу думки й слова, але мусимо теж дбати про лад і порядок у нашій державі, щоб ніхто не посмів нашої незалежності, ладу та

Рис. ч.4.
Корлки вспомогут з прогулянки.

порядку порушувати. Можуть знайтись люди, що бажають зла нашому народові й батьківщині, тому є й контроля, щоб ворожі нам люди не дібрались до нашого краю або не втікли з нашого краю, бо хто хоче принести шкоду нашій незалежності, того мусить стрінти справедлива рука наших суддів. Свободу, що її дала нам наша власна держава треба належно розуміти, шанувати та любити." Тепер Гаврилко зрозумів, що власна держава дає широкі права, але накладає теж і обов'язки, що іх кожний громадянин мусить совісно виконувати.

Як побудований корабель внутрі, Гаврилко бачити не міг, бо за кілька хвилин загудів гудок. На капітанському містку корабля з'явився старшина, що взяв у руки стерно - це є доволі велике колесо, що при помочі його досвідчений старшина-моряк, послуговуючись компасом, картою та другим навігаційним приладдям, провадить корабель куди треба. До корабля підплів тягач і поволі витяг його з порту на відкрите море. Там шойно загуділи повною силою корабельні машини, засвистіла сирена та збурилась від корабельної шруби вода. Корабель в міру віддалювання від берега ставав щораз менший аж врешті зник за обрієм.

Тато пояснив Гаврилові, що корабель внутрі так побудований, щоб подорожні мали можливо вигідну плавбу. Є там приміщення - звані каютами - де люди під час подорожі можуть спати, читати, чи забавлятись в товаристві. Є їдальня, кухня, каюти для моряків, магазини з харчами та паливом для мотора, а на дні його є машинова галя, що в ній уміщені всі машини, потрібні до обертання корабельної шруби, постачання свіжого повітря та світла.

Над морем літали громадами меви, що супроводжають кожний випливаючий з порту корабель, з надією, що може їм вдастся зловити якісь відпадки, кинені людьми в море. В різних місцях біліли вітрильники, гойдаючись розкішно на хвильях, - це рибалки пили на ловлю риби.

Один з вітрильників стрілою наблизався до берега, а з його покладу неслася пісня морських пластунів - чорноморців, а слова пісні: "Наше море, Чорне Море, хто на нього зазіхає, тому буде від нас горе" - глибоко врились в душі Гаврилка.

Пісню слухав Гаврилко, слухали всі присутні в порті люди.

З задуми вивела всіх сирена, що загуділа з недаленої фабрики консерв і нагадала всім, що вже 12-та година та час на обід. Родичі й Гаврилко рішили також вертати додому. По довшій мовчанці Гаврилко повернув лице до моря, підняв у гору шапку й голосно сказав мов сам до себе: "ЧОРНЕ МОРЕ - НАШЕ МОРЕ, ВІЧНО НАШЕ МОРЕ!"

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ
ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ
ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ
ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ

Григорій Стеценко.

Н А М А Я К У .

=====

Мама човном поплила до міста, а Сергійко лишився з татом на маяку. Тато нагорі в кімнаті, а Сергійко на березі. Копає лопаткою у піску кринички, збирає коралики, слимаки, камінці, ловить жучків з голчастими лапками.

На беріг накочуються піняві хвилі, затоплюють Сергійкові кринички, хапають коралики, точені водою камінці й відкочують у море, щоб через яку часинку знову прибоєм нахлинути на берег і попсувати витівки малого хлопчика. Але Сергійко не сердиться, — звик до Чорного моря, бо й народився і живе тут, на маяку, що знісся кам'яною баштою аж до неба.

Маяк стоїть на краю піскової коси, яка врізалася в зелені води моря. Недалеко від маяка бетонові мури хвильорізів. Ці мури сторожать, щоб у порт не залетіли хвилі буревного моря.

А маяк, як височезна горда фортеця, стоїть собі у морі на сторожі. Вночі він кидає яскраве проміння світла в далечінь і показує кораблям дорогу. А якби маяк не світив, кораблі в темряві збилися б з дороги і налетіли б на скелі, — тоді гине корабель і людин Страшно! Сергійко про це добре знає. Тато, — старий моряк, що служив в Українській Чорноморській флоті, нераз показував йому устаткування маяка і вчив.

— Виростеш, Сергійку, будеш майстром маяка, — гомонів старий моряк.

— Ні! Як виросту, буду капітаном корабля. Буду по морю плавати, — серйозно відповідає Сергійко.

— Що це він там робить? — подумав хлопчик про свого тата і, випроставшись, озирнув маяк. Там блищали шибки, відбиваючи останнє проміння сонця, що заходило.

Небо хмарилось. Дмухнув холодний вітер, розкуйовдив на голові хлопчика чуприну і надув сорочку наче вітрило. В цю мить море погрозливо загомоніло і лавами хвиль пролетів глухий шум. У берег вдарили прибої — раз, другий, третій... Хлопчик тривожно оглянувся, свиснув надлєтілим гострокрилим чайкам-буревісникам і побіг до маяка. Через хвилину він уже зник за кутими дверима і його кроки гомінко залунали по залізних кручених сходах.

Він забіг до кімнати і від несподіванки спинився. Тато лежав у ліжку, замість того, щоб порядкувати, як звичайно, біля рефлекторів маяка і готуватися до ночі. Цього ніколи з ним не траплялося.

Сергійко наблизився до ліжка. Припав устами до зарослого волоссям татового обличчя. Воно аж пашіло від жару. Широко відкриті очі непорушно дивились у стелю. Сергійко налякався. Приклав руку до татового зморщеного чола. Воно було гаряче.

— Вам погано, тату? — тремтічим голосом запитав хлопчик.

— Я... сину... хворий, — ледве вимовили татові сухі уста.

На віях Сергійкових очей забреніли кришталеві іскринки. Але щоб тато не помітив його сліз, він відвернувся вбік і, вразившись пригадавши, кинувся до рушника. Знав його, вмочив у відрі з водою.

- У тата гаряче чоло - міркував Сергійко. - А коли гарячка, то мама прикладає до чола мокрий рушник. - Розбризкуючи воду по підлозі, хлопчик наблизився до ліжка й обв'язав мокрим рушником татові голову.

Тато з вдячністю глянув на сина. Сергійко припав до татової руки, але плакати вже не плакав, хоч і жаль йому було свого рід-несенького татуся. - Сльозами я нічого не вдію, а треба щось робити, - подумав він.

В цю пору надворі розгулялась хуртовина. Гуділо море, гу - пало хвилями в берег, стугоніло в хвильорізах. Сергійкові стало страшно.

- Чи скоро повернеться мама? - тривожно запитав Сергійко.

Тато рухнув губами, та хлопчик нічого не розібрав. - Може тато води хоче? - здогадався він і метнувся за горнятком. Напоїв батька і, помітивши, що у вікна вже заглядає вечір, за-світив електрику.

На стіні, біля годинника, проти ліжка, блищав круглий, як будильник, прилад барометра. Стрілка віщувала бурю. Тато глянув на барометер і, перестражений, зблід. Хотів підвести, о-перся на лікоть і, ніби привалений насильною вагою, знову впав на риплячі пружини ліжка.

- Ма-як! - ледве чутно промовив він.

Сергійка це слово пронизало мов струм.

- Ви, тату, лежіть спокійно, а я побіжу і сам пущу маяк! - сказав хлопчик і стрілою полетів по крутих сходах угору, до маяка. Від хвилювання в його грудях розривалось серце, та думка нашпітувала одне: "Пустити, пустити маяк! Мусить світити, бо надворі буря, а на морі кораблі й люди." Це підганяло його і він, тримячи, дістався до рефлекторної кабіни. Засвітив жарівку. Розглянувся. Тут усе було по старому і все було знайоме. Але що тепер робити? І тут пригадав, що тато вмикав ручку електричного вмікача і світив великі рефлекторні лампи. Довго не надумувався. Підставив крісло, вліз на нього і, обережно взявшись за ручку вмікача, з тріском увімкнув його. В той же мент засвітилися рефлектори. І, йому на радість, головка маяка почала обертатись, а сильні рефлектори кидали яскраве проміння на десятки кілометрів.

Сергійко глянув у далечінь і вжахнувся. На розшаліному морі, мов які страхітливі потвори, ворочались піняві буруни хвиль.

- Зовсім не страшно! - сказав хоробро. А пригадавши щось, стрибнув з крісла на підлогу і вже летів униз, в кімнату, до хворого батька.

- Маяк світити! - сповістив, зворушений своїм вчинком, Сергійко. Заспокоєний тато легко всміхнувся і, заплюшивши очі, надслухував гоготання бурі. А вона харчала, скаженіла, стугоніла на хвильорізах, вибухала на каміннях біля маяка і гнівно бризкала у вікно. Сергійко притисся до тата і, відчуваючи швидкі удари його серця, сполохано дивився на шибку, де розплескувались мутні водяні краплі. Глухий роз'ярений шум морських бурунів розбуджував уяву і викликав страшні образи. Сергійко пригадав пожежу на морі. Торік під час бурі два кораблі зударилися один з одним, а нафта, що вони її везли, розлилася і горіла цілу ніч. Тоді ж молодий майстер маяка, Сковорода, вирятував з води дівчину, що називалася дивним ім'ям - Луна. З гордістю згадав Сергійко про героїчний вчинок свого доброго друга, Сковороди, який поїхав учитися до далекого міста.

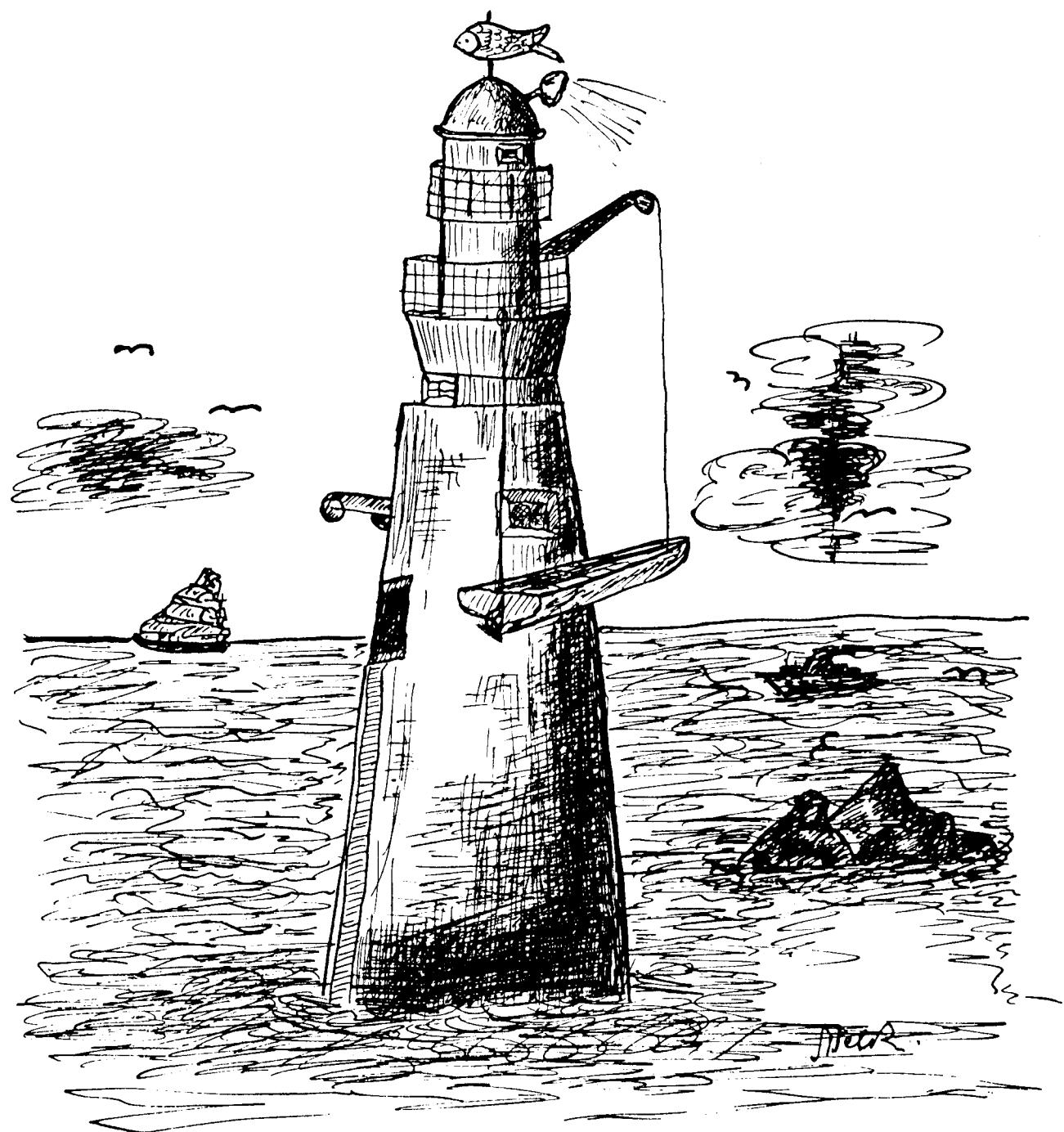

Рис. ч.5.

баяк.

- Я теж буду такий, як Сковорода, от нехай тільки троха виросту. Але дех мама? Чого вона там так довго забарилася? Хіба не бачила, що насувається буря? Чуєш, тату?!

Тяжко дихаючи, тато лежав із заплющеними очима і не відповідав. Сергійко змінив йому пов'язку на голові і, вийшовши навколо кімнати, побіг нагору. Тут було все добре. Головка маяка, обертаючись, кидала в бурхливі води рятувальне проміння світла. Сергійко побачив — далеко в морі на світло маяка, пробиваючись крізь бурю, плив великий корабель транспортовець.

- Пливи, пливи до беріжка, я буду тобі світити. Я мушу та-
та заступати, бо він хворий, а мама поїхала до міста, - говорив
сам із собою Сергійко.

Зійшов вниз і тут відчув, як йому від утоми підкошуються ноги і хочеться дуже спати. Позіхнув раз, другий, третій. А мама все не поверталася. Згадав: щоб не заснути, тато мочив собі голову. Сергійко й собі намочив голову холодною водою і знову пішов до рефлекторів. Тут вліз на крісло, поглянув на буйне море й сів. А відчувши, що до нього підкрадається сон, укусив себе за палець і промовив до себе:

- Тобі не вільно спати. Тато і Сковорода вночі ніколи не спали.- Але все таки сон переміг. Він зловив Сергійка тоді, як хлопчик ішов крутими сходами вгору до рефлекторів. Сів, ніби відпочивати, на крісло та й нехотячи заснув.

Там у кріслі знайшла його мама, коли повернулась світанком з міста. Вона вимкнула світло рефлекторів, бо вже було видно й буря вгамувалась. Розцілуvalа свого розумного сина і перенесла в ліжко до кімнати. А коли Сергійко пробудився, то побачив на сусідньому ліжку тата. Той уже сидів, бо гарячка минулась і йому полегшало.

- Наш герой прокинувся! - сказав тато до мами, що готувала на кухні сніданок.

- Буде з нього добрий майстер малка.

- Hi! З нашого сина буде капітан, - весело заявила мама, бо знала, що Сергійко конче хоче бути капітаном.

/Малі Друзі ч.7-8/1944 ст. 184-7./

ЖИЛОЖИХ МАСТЕРСТВАХ АУДИОКАРД

УКРАЇНСЬКІ ПРАНОРИ НА ЧОРНОМУ МОРІ.

Батько прочитав у часописі новинку про великі вправи /маневри/ американської флоти на Тихому Океані. А малий Роман запитав:

- Тату, а що це фльота?

- Фльота, це італійське слово й означає всі кораблі якоїсь держави разом. А що кораблі бувають торговельні, пасажирські /особові/ й воєнні, то всі торговельні означуємо словом "торговельна фльота" - сюди причисляються й пасажирські -, а воєнні словом "воєнна фльота".

- Цякую! А чи є їх українські кораблі?

- Нажаль, українських кораблів тепер немає - зіткнув батько.

- бо, бачиш, Ромку, кораблі може мати тільки самостійна держава,

а що Україна тепер, разом з українським Чорним Морем, є під владою москалів, то й по Чорному Морі плавають кораблі під московськими-большевицькими прапорами, - хоча ті кораблі - це власти - во українське добро, як і все інше, що є в Україні. Та колись було інакше. Ти знаєш, Ромку, що Україна була колись могутньою самостійною державою. Тоді мала вона й свої кораблі, на Дніпрі й на Чорному Морі. І власне це ще збільшало її могутність, бо через море веде дорога в широкий світ, можна ним усякі багацтва привозити і з зиском міняти за плоди й скарби рідної землі, а можна й на морі рідного краю боронити. Так робили українські князі, що Чорним Морем аж у Византію запливали та між сусідами постражшиши, щоб вони на українську землю не лакомилися. Відомі також морські походи козаків-запорожців, що на своїх легких чайках на турецькі галери нападали, та навіть Царгород /ту саму Византію/ й інші турецькі надморські міста здобували та бранців з неволі визволяли.

- Не забула Україна - коли знова свободна стала - про своє Чорне Море й про фльоту. Весною 1917 року Україна почала відновляти свою самостійність і вже в березні 1917 року майже половина чорноморських кораблів поскидала царсько-московські прапори, а вивісила українські. А в березні 1918 року, уряд України проголосив закон, що всі кораблі на Чорному Морі стають власністю Української Держави. Повинуючись тому наказові всі кораблі піднесли дnia 29 квітня 1918 р. о годині 4-тій пополудні українські прапори. Весело замаяли рідні прапори на могутніх воєнних кораблях і здавалося, що вернулася давня слава князів і гетьманів. Велика була українська воєнна фльота в 1918 році. Всіх воєнних кораблів було близько ста, між ними дванадцять велетенських панцирників, 27 міноносців, 17 підводних човнів та інші. Деякі вже й поперемінювали свої давні назви й прийняли такі, як: "Запорожець", "Гетьман Богдан Хмельницький", "Соборна Україна", "Дніпро", а деякі вже передше мали українські назви: "Гайдамака", "Кубанець", "Україна" й інші. Бачив я ті кораблі й ті прапори - сказав сумно батько - і тепер все те так скоро пропало, мов гарний сон...

- І де ж ділися ті всі кораблі, батьку?

- Стрінула їх та сама доля, що і всю Україну. Частину кораблів вороги знищили й затопили, частину вивезли з Чорного Моря, а частина плаває тепер по Чорному Морі, але під московсько-большевицькими прапорами й під іншими назвами... І як уся Україна, так і ті кораблі ждуть визволення, як то було тому 52 роки... Вірмо, що так станеться!

- Ох, коли б якнайскорше, батько

Роман. - Я хотів би тоді бути моряком і плавати по Чорному Морі, а свій корабель я назвав би "Київ"!

- Дай тобі Боже того діждати, мій сину! - сказав повагом зворушений батько.

ЯК НАМАЛЮВАТИ ПРАПОР УКРАЇНСЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Барви на прапорі мають бути такі: Хрест прапора, обвідка хреста й верхня частина горішньої лівої чвертки прапора мають бути сині, - долішня частина горішної лівої чвертки прапора має бути жовта, - а тризуб з хрестиком має бути золотий. Інші три чвертки /ліва долішня й обі праві/ мають бути білі, так, як на рисунку.

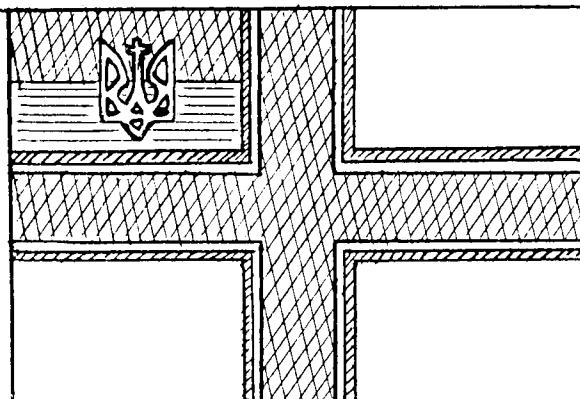

Рис. ч. 6.
Прапор Української Фльоти.

/Дзвіночок, ч. 54, 56/1937. ст. 8-10, 11./

Вуйко Іван.

ЧОРНОМОРСЬКА ФЛЬОТА СТАЄ НА СЛУЖБУ УКРАЇНІ.

Був гарний весняний день. З неба світило сонечко і своїм промінням золотило все навколо - і степ, і дерева, і море. А море грало, море шуміло - Чорне Море - українське море. Ось знімається хвиля... за нею друга... третя... і багато іх... пливуть до берега і зударилися об берег, розбиваються. Так без кінця. А часом якась більша і на берег вискочить і розіллється тисячами краплин по жовтому піску.

На березі сидять двоє хлопчиків - гріються на сонці... качаються в піску, а потім зриваються і з голосним криком біжать до води. А море шумить.

- Грицьку, - сказав менший з них - ходім туди до пристані. Там кораблів багато і велики є поміж ними.

- Ходім, Михасю, цікаво побачити. Там напевно є і воєнні.

Вони швиденько надягнули сорочинки й штанятка і побігли, весело сміючись.

А в пристані великий рух - кораблі великі й малі то припливають, то відпливають, поміж ними вітрильники зручно й легко пропливають, а не бракус і звичайних човнів з веслами.

- Грицьку, глянь, - сказав Михась, показуючи в один бік, - що то за кораблі. Це мабуть воєнні, бо таких я ще не бачив.

- О, та ж вони всі з заліза! А які великі! - здивовано сказав Грицько.

- Дядьку, - запитав Михась одного моряка, - що це за кораблі?

- Це, хлопче, кораблі воєнні. Дивись, ті два - це крейсери, той, між ними - міноносець, там далі - панцирники і ще один крейсер.

- А можна туди ближче до них?
- Ходіть зі мною, - сказав моряк і вони пішли.
- "Юрій Побідоносець" - прочитав Грицько назву на найбільшому з них.
- На тому кораблі, щоб ви, хлопці, знали, є комендант всієї флоти. Ну, але мені пора вертатися на корабель. Залешайтесь здорові.

- І вам, дядьку, доброго здоров'я! - відповіли хлопці.

Моряк сів у човен, вдарив веслами й поплив до корабля. Інуровою драбиною, що звисала, виліз на палубу.

Минуло декілька хвилин. Та раптом хлопці помітили на кораблі рух - моряки вибігають і стають у лаві... на командному містку старшина видає накази. Це саме діється на всіх воєнних кораблях. Грицько читає назви: "Мазепа", "Златоуст", "Кагул", "Ростислав", "Святий Евстахій", "Прут".

Грицько й Михась цікаві знали, що далі буде. Моряки стоять лавами. Ралтом пролунала команда: Струнко! Підняти українські прапори! Виступили хорунжі... підтягають на щоглу прапори - українські морські прапори - біле полотнище переділене синім хрестом на чотири частини, а в горішній частині від щогли видніють наші національні барви і золотий тризуб з хрестом на них.

Моряки виструнчені. Старшини тримають руку при дашку шапки... Прапори піднімаються вгору і лопотять на вітрі. Так на всіх воєнних кораблях.

Та раптом лунає другий наказ і в ту ж мить загриміли гармати - давали салют українським прапорам. Гук гармат підхопили хвилі Чорного Моря і на своїх хребтах понесли його далеко-далеко, щоб сповістити всім, що від сьогодня Чорноморська Флота стала на службу Української Держави. -

/"Готуйсь", ч.4/24/, квітень 1956./

=====

Є.Ж.

Я К Л Ю Д И В И Д У М А Л И К О Р А Б Е Л Ь .

=====

Вже найдавніші люди бачили нераз, як то серединою ріки пливє повалений пень дерева. Це й примусило їх спробувати, чи такий пень, що пливє по ріці, не міг би перенести й тягару людського тіла.

З острахом сідав такий первісний чоловік на пень і тримтів, чи може часом не пірне у глибину ріки. А коли побачив, що пень дерева вдерхить його і що більше, струм води несе пень і його - тоді такий "моряк" дуже тішився. Бажаючи швидше посуватися вперед - став він раз лівою, раз правою рукою загортати воду й так поволі плив щораз далі. Але згодом цей спосіб не виставав йому. Він почав шукати способу, як би то на такому пні пере-

везти ще й упольовану добичу.

- Треба в пні виколупати яму!

І ось так повстала первісна лодка. У пні дерева вижолоблено заглибину, що в ній не тільки можна було сісти, але й перевезти різні речі. Щоб швидше можна було посуватися по воді, брали довгу жердку та відбивалися від дна, як це тепер бачите нераз у своїх околицях. Коли ж дно було глибоке - тоді брали розложисте галуззя і це було первісне весло. Аж щойно згодом витісували весло й поволі видосконалювали його форму.

Такі первісні лодки зустрічались подорожники ще й сьогодня у диких краях Азії та Америки, серед тамошніх первісних, диких, племен.

Давні судна княжих військ, а також пізніше козацькі чайки - це були також звичайно видовбані величезні пні й колоди.

Згодом навчилися люди будувати великі судна, що містили більше сотні людей. Для порушування таких суден уживали вони крім весел ще й вітрила, були це великі полотна, що їх розвішували на високих щоглах. Коли вітер дув у ці вітрила, вони видувалися і корабель плив уперед.

Такі й подібні судна вміли вже прилаштовувати старинні єгиптяни давно, тому кілька тисяч літ. На мурах одної старої святині, що її побудували тому чотири і пів тисяча літ, бачимо різні різьби, де видно судна, порушувані веслом і вітрилами.

Подібні судна - деколи дуже пишно вибиті золотом і мармурами, будували римляни й усі народи, що замешкували береги Середземного Моря.

На таких суднах опили в старині Африку кругом берегів, на такому вітрильному кораблі поплив Колюмб через Атлантичний Океан 1492 р. і відкрив Америку. Такими кораблями послуговувалися люди до часів великого винаходу парової машини, себто до початку 18-го століття.

Від цієї пори було багато спроб примінити цей винахід у водінім подорожуванні. По різних спробах, що тягнулися від самого винаходу, - вдалося врешті 1807 р. американцеві Фултонові наладнати ту справу найбільш практично. Парова машина порушувала велике колесо, побудоване зі самих великих "шпиль" та прикріплене з боку корабля. Це колесо оберталося у воді, загортало її і тим способом корабель порушувався вперед. Від цієї хвилини люди почали щораз то краще вивіновувати парові кораблі.

Згодом, 1829 р., колесо заступили штурбою, що міститься не з боку, але на долішній частині корабля. Зрозуміла річ, що ті шруби мусить бути доволі великі, а машини, що їх мають порушувати, мусить теж витворювати велику " силу ". Тимто й цілий корабель мусить бути дуже великий. На уміщення величенських кітлів побудовано у нутрі корабля великі паленища, де горить вогонь як день, так ніч під час їзди. Кругом тих кітлів побудовано кімнати для подорожніх, спальні, їдальні, світлиці до забав і таке інше.

Найновіші кораблі не працюють парою, їхні шруби порушують такі мотори, як в автках і літаках. Тільки на кораблі ці мотори багато-багато більші.

Спитаєте, як швидко може плисти корабель? Колись Колюмб плив

Рис. ч.7.
Воєнний човен княжих часів.

Рис. ч.8.
Козацький вітрильний байдак.

Фис. ч.9.
Чистить штубу корабля.

з Європи до Америки - близько п'ять тисяч кілометрів - повних 2 місяці й 9 днів, сьогодні цей шлях перепливає корабель за 4 і пів дня.-

/Дзвіночок, ч.54/1936.Квітень,с.6-7./

ЧАРІВНІ ЖОРНА .

За Цетлен Фріс, на висоті острова Стромве, положенім недалеко побережжя Кентис, є вир, що його бояться моряки, а звуть його Свелкі. Це страшне місце: в ньому море гуде й піниться, немов би його навістив який злив дух, що чатує в глибинах, готов проковтнути нещасні кораблі, що прийдуть в його засяг.

Про Свелкі є особливий переказ, я розкажу його вам.

Давним-давно був собі якийсь король Фроді, що володів у цих північних просторах. Він мав чарівні жорна, ручний млинок, що його називали Гrottі, а привіз він його з Данії.

Дехто казав, що він купив ці жорна та заплатив ціну ширим золотом. Інші казали, що якийсь могучий дух дав їх королеві.

У кожному разі жорна привезли до Стромве кораблем, вивантажили їх і вони мали пильно працювати для короля.

Але жорна не мали молоти зерно, вони мали молоти щось іншого.

Бо Гrottі, це були чарівні жорна й вони могли молоти дві речі, що їх прагне кожний на землі. Вони могли намелювати золото, й вони могли давати мир.

І тому, коли скорбниця короля Фроді була порожня, йому треба було тільки поплисти човном до Стромве й шепнути величим брилястим каменям: Гrottі, мені треба золота, - і вони зараз же починали порушатись, а з їх отвора плив потік золотого піску. А коли він спорив зі сусідами і не хотів воювати, йому треба було тільки прийти й шепнути: Гrottі, я хочу мира, - і великі камені знову порушалися і, хоч він не бачив, щоб з отвору виходили мука або золото, король ішов до дому зовсім спокоєний, бо він зінав, що який би це спір не був він устане і йому не треба буде воювати.

Як бачите, ці жорна були найдорожчою річчю короля Фроді. Як довго він їх мав, він не боявся нікого, бо коли монарх має завжди стільки золота, скільки йому треба, а в нього в королівстві царить вічний мир, то є малі вигляти, щоб це королівство було зруйноване.

Та що ж! Король мав ворога, а ворогові здавалось, що найгірше лихо, яке може він учинити королеві, це вкрасти в якийсь спосіб жорна.

Тому поплив він через океан до Норвегії, до двору славного морського короля, що звався Майзін, і розказав йому про чарівні жорна на острові Стромве, що вміють молоти для їх власника

й золото і мир.

Грізний морський розбишака слухав, а коли прослухав оповідання чужинця, вдарив кулаком об стіл і заприсяг на Тора й Одіна, що не спічне доти, доки не здобуде чарівних жорен.

- Не тому, що треба мені золота, - сказав він гордо - бо маю його досить, Не треба мені теж миру, бо в моїх жилах пливе кров Вікінгів і я не був би щасливий, якщо б не мав з ким воювати. Але коли всі мої кораблі плавають навантажені сотнями нордійців, я часто потребую солі, щоби солити страву й мушу дбати про те, щоб воловина в бочках була свіжа й добра. Я не турбуватись-му цим браком довше, бо чарівні жорна молотимуть для мене сіль.

Тож він приказав флоті виплисти на море. Він сам обняв команду та спрямував дзьоби своїх кораблів у напрямі Шотландії.

Третього дня вони прибули до Стромве. Відділ воїнів висів і вбив вояків короля Фроді, що безупинно сторожили при Гrottі. Потім вони завантажили великі жорна на поклад корабля короля Майзіна і вся фльота відплала назад, рада що їм пощастила виправа.

Король Майзін так спішився, щоб подивитись, як молотимуть його новопридбані жорна, що не відплив він ще й на віддалі стрілу від побережя, як вже зажадав, щоб жорна мололи йому сіль.

І ви можете бути певні, що він зрадів, коли величезні жорна послухались і почали висипати на чердак безпереривний потік солі.

Але його втіха перемінилась у неспокій, а неспокій у перестрах, коли він побачив, що хоч у нього була сила урухомити жорна, та він не мав сили, щоб іх спинити. І вони мололи дальше, висипаючи все більше й більше соли, доки не кврився нею ввесінь чердак і корабель почав занурюватись глибше в воду.

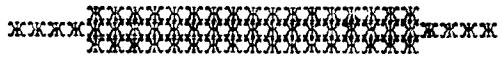
Надаремно намагались моряки скинути з корабля гарний білий порошок. Він плив з гирла Гротті далеко швидше, як моряки могли згортати його лопатами.

І на превеликий жах кожного, сіль вкривала не тільки корабель короля, але теж і інші кораблі, аж доки всю флоту не сповнили хвилі й вона помалу пішла на дно моря.

І так лежить вона на дні моря ад до сьогодні. І там Гротті й дальше меле, розбурхуючи завжди море, коли вода проходить через отвір у журнах.

І коли люди дивуються, чому вода в морі така солона, мені здається, що вони забувають, що далеко на півночі, під Свелкі, Гротті меле сіль уже довгі століття і він молотиме дальше, аж до кінця світу.

/Із "Перлини англійських легенд"./

НА ЧОРНОМУ МОРІ.

- Тарасе, Юрку, ану вставайте, поїдемо сьогодні на море - будив дід Охрім своїх маленьких внуків. - Я маю орудку до рибалки Панаса, то й заберу і вас зі собою.

Крізь відчинене вікно глянуло сонце й всміхнулося до русівих голівок хлопчиків. Здалека долітав свист пароплавів і гостра лайка більшовицького комісара, що виганяв людей на примусові роботи. Це було в одному з надбережних сіл чорноморської пристані Севастополя, на Криму.

Тарас і Юрко стрибнули мершій з ліжка та почали одягатися, а дід приготовляв усе потрібне в дорогу. За кільканадцять хвилин спішили всі три на берег моря. Шум хвиль і запах солі привітав їх на побережжі. Дід відвязав човна і вони скочили на його гладенький поміст. Кілька ударів веслом і човен помчав хвилями.

- Який сьогодні гарний день, немов би яке свято - тішився подорозі Тарас.

- А сьогодні, сину, справді свято, дорогое кожному українцеві: сьогодні, тямлю, день відродження Чорноморської Флоти.

- Що це таке "флота" - зацікавився Юрко.

- То багато кораблів якоїсь держави - пояснив дід. - чорноморська флота це кораблі, що перейшли на власність молодої Української Держави в 1918 р.

- А чи їх вони були перед тим - питав Тарас.

- Вони належали до московського царя. Але коли український народ в часі революції відібрав від нього свої землі і своє Чорне Море, то забрав і кораблі. О, це була хвилина, якої до смерті не забуду.

- А хіба ви, діду, бачили це все?

- Авжеж. Я був тоді старшиною на одному чорноморському судні. Дня 29 квітня 1918 р. дістали ми наказ зібратися у Севастопільській пристані. Була четверта година пополудні, коли з корабля головнокомандуючого залунав наказ: "Флоті піднести украйнські прапори!"

Тут дід замовк і дивився кудись у далечінь. Ізвінкий голос Юрка збудив його з задуми:

- Гляньте, діду, он пливе якийсь корабель.

Старий прислонив очі рукою й по хвилині сказав:

- Так, це більшовицький корабель "Ленін". О, не довго вже їм плавати по нашему морі. Я може вже не діжду цього, але діждeteся ви, напевно, як тих червоних зайдів гнатимуть з нашої землі та моря. Пам'ятайте, діти, що проженете їх тільки тоді, коли не забудете про рідну Україну й про наше Чорне Море, коли завзяті будете як козаки. Оце море носило човни нашого князя Олега аж у Царгород і там на його воротах прибив князь своє побідне знам'я. Воно колисало бистрі чайки запорожців, що мов солому палили турецькі міста. Чорне Море - це наша слава! І хай знущається над нами більшовицька Москва, все ж не вб'є тямки про недавну нашу державу. Ви ж виростайте та вчіться моряцького ремесла, щоб у свій час могли на щоглах оцих більшо-

вицьких кораблів завісити жовтоблакитні прапори!

Дід урвав, його груди хвилювалися, як і море, що довкруги човна. У повітрі літали меви, плюскали до сонця в морі рибки. Але хлопці не бачили цього. Вони сиділи заслухані в слова дідуся.

/Малі друзі, 3/37./

Л Т Т А Й Ч И Й Г О Д Л Я Н Д Е ЦЬ .

Одного разу голлянський корабель розвинув вітрила зі Схід-ніх Індій на поворот у дорогу до Голляндії. Голлянці мали у Східніх Індіях багаті колонії і багато бідних хлопців виїхало з Голляндії, як прості моряки. Вони причаювали, скажемо, на Лві, і тут осідали й багатіли.

Таким був саме якийсь Дітріх, якого батьки померли і йому прийшлося дбати самому про себе. А коли прибув на Яву, він пішов на науку до багатого поселенця. Він працював так пильно і був такий чесний, що невдовзі він звільнився і став сам собі господарем. Мало-помало він заощаджував гроші, а що він був дуже ощадний, не минуло й багато літ, як він став справді багатим.

Та в цих роках Дітріх ніколи не забув, які тажкі часи він був пережив, коли він був хлопчиною. Врешті, коли він став дорослою людиною і мав великі багатства, він вирішив перевести в життя плян, що його собі уложив. Він продав свої поля й будинки, що іх мав на Яві, і все своє майно, та взяв гроші у мішки на поклад корабля, що вертався до Голляндії.

Він був одинокий пасажир на палубі, але він був ввічлива людина і вкоротці нав'язав добре взаємини з капітаном корабля і всією залогою. Одного дня, коли корабель наблизився до Рога Доброї Надії, Дітріх сидів з капітаном і вони почали говорити про свою молодість.

- І що задумуєте Ви робити, - питав Дітріх капітана - коли зробите ще кілька подорожей і заощадите досить гроша, щоб не потребувати більше йти на море?

— Я добре знаю — сказав капітан, покурюючи безупину люльку.

— Недалеко каналу, зараз коло Амстердаму, є мала хатина. Я хочу купити її. Матиму літню хатину в городі і там сидітиму ввесь день, покурюючи люльку. Моя дружина сидітиме коло мене й гачкуватиме, а діти грятимуться в городі.

- То ви маєте діти?

- Маю, - сказав капітан і почав називати їх по імені та розказувати, який вік кожного з них і як чарівні вони всі були. Приємно було слухати його, бо він проста людина і не дбав про ніщо так, як про дружину й діти.

- А що - спитав капітан Цітріха - зробите ви?

- Ех, я не маю ні дружини, ні дітей і нема нікого в Голляндії, що радітиме від моого повороту додому. І він розказав, як тяжко приходилося йому жити, коли він був малим хлопцем. Вкінці тому що ставало дедалі темніше, а він сидів там з капітаном сам, розкрив йому нараз свій великий плян.

- Я заробив багато грошей, - сказав він, - що їх, як знаєте, везу з собою додому. Й скажу вам, що зроблю з ними. В Амстердамі є багато бідних бездомних дітей. Й збудую великий дім, житиму в ньому і матиму найбільшу родину в Амстердамі. Й візьму найбідніші діти до себе, вони будуть мої сини й доньки.

- І ви приведете їх до моого дому - сказав капітан - і ваші діти гримутться з моїми. - Так говорили вони й говорили, доки вкінці не стало дуже пізно і вони пішли на ніч до своїх кабін.

Коли вони говорили, моряк при кермі прислухувався до їх розмови, а коли він почув про мішки з золотом, що їх дітрях віз додому, його огорнула жада золота. Коли він керував кораблем та коли його черга закінчилася, він думав і думав, як би йому дістати це золото. Він знов, що йому самому не вдалося б його дістати і тому він пошепки поговорив про це з іншими моряками.

Залога зійшлась швидко разом. Не було між ними голляндця і не було між залогою ні одного, що не зробив би якогонебудь злочину. Це були злі люди і, коли моряк розказав їм про золото на покладі, вони були рішені на все.

Корабель наблизався до Рогу доброї Надії і капітан проходжувався по покладі з дітряхом, оба вони говорили про Голляндію, куди іхали, коли нараз їх скоплено ззаду і міцно зв'язано. В тій же самій хвилині скоплено старшин корабля, стерника і його помічника, і корабель опинився в руках збунтованої залоги.

Ці погані люди швидко розправилися з в'язнями. Вони вкинули в море капітана, дітряха та двох стерників, пов'язавши їм руки. - Умерлі не говорять, - сказав той, що був при кермі корабля. Тепер вони направилися до найближчої пристані. Але коли вони пливли, на покладі вибухла жахлива зараза. Це була зараза, в якій люди настирливо домагались води для їх розпеченої горла. А що вони бились, щоб дістати її з бочок із водою, вони розілляли всю воду, що її мали.

Вони находились серед солоного моря, що наводило на них божевілля зі спраги, коли тільки дивились на нього. Хоча боялись вони того, що могло б їх стрінуги, якщо б вони наблизилися до суші, вони не могли опертися шаленій спразі й попрямували до найближчої пристані.

Та коли вони прибули до пристані і люди побачили, що в них зараза, вони не дозволили їм висісти.

- У нас великі запаси золота, - кричала залога пересохлими устами. - дайте нам тільки води! - Але люди прогнали їх. Те саме сталося, коли вони прибули до іншої пристані й знову іншої. Вони завернулись назад з їх подорожі додому і подались до пристаней Сходу.

Та зірвалася сильна буря і кинула їх геть далеко на море, а як вітер втих, вони направилися знову на суші. А коли вони до неї наблизились, знову звія вся вітер і кидав їх то сюди, то туди. І знову погнало їх далеко від побережжя.

Це було давним-давно. Але коли кораблі наближаться до Рогу Доброї Надії і минають його, вони бачать крізь мряку, випари й

темноту ночі кошмарний корабель, що пливе й пливе та ніколи не може доплисти до суші, завжди змагаючись з вітрами. Його вітрила порвані, а на покладі вештаються бліді з'яви. Тоді моряки шепчуть один одному: - Глянь! Це літаючий голляндець!

/Із "Перлин англійських легенд"./

Антін Лотоцький.

на "Сагайдачному".

Павлусь жив в Одесі над пристанею. Його батько був рибалкою, а старший брат, Тарас, був моряком на воєнному кораблі. Павлусеві було десять років. Ходив у російську школу, бо української не було. Але він знат, що він українець.

Павлусь знає славне минуле України. У них живе на кватирі пан Левко Корженко, студент університету. Він йому нераз описувідав, як по Чорному Морі плавали козацькі чайки, як воювали козаки з бусурменом. Оповідав теж, що тоді тут на Запоріжжі панували запорізькі козаки, що ними правив кошовий отаман, а там на Україні правив гетьман. Він оповідав йому нераз про славних гетьманів - Богдана Хмельницького, Петра Щорошенка, Івана Мазепу, Павла Полуботка та про славних кошових запаріжської Січі - Петра Конашевича Сагайдачного, Івана Сірка, Костя Гордієнка-Головка. Знає вже Павлусь напам'ять і дуже любить деклямувати "Гамалію" Тараса Шевченка.

Аж вибхла світова війна. І Тарас тепер дуже рідко показувався дома. Мусів увесь час бути на морі.

Третього дня війни, коли Павлусеві вже йшло на 13-тий рік, прийшли вісті, що в Петербурзі вибухла революція, скинули царя та завели республіку.

Тоді прийшов до дому Тарас. Він був такий веселий, такий радий:

- Тату! - закликав уже від порога - ми вже вольні! Маємо свій український уряд у Києві!

І оповідав потім, як у Петербурзі скинули царя і перший виступив проти царя український волинський полк. У Києві править

ральна Рада, а головою є професор Михаило Григорович

Павлусь слухає, слухає, а вкінці питається:
— То тепер уже, Тарасе, Чорне Море буде нашим українським

- Так, Павлусю! - відповів Тарас - тільки не буде, а вже є
наше! Ми вже підняли українські прапори на кораблях.

- Тарасе, Тарасику, - став просити брата Павлусь, коли

прашився - візьми мене зі собою. Я хочу плавати на укр.

ському кораблі, хочу бачити на кораблях українські прапори! Бачить Тарас, що Павлусь так рветься на море й каже:
- Як тато й мама позволять, то візьму тебе зі собою.
Що мали батько й неенька робити, згодилися. І так Павлусь
спинувся на морі, на кораблі "Святій Михаїл".

жовто-блакитний прапор, гордо споглядав на нього малий Павлусь. Він думав: - Батьку Сагайдачний, ти колись гуляв на чайках по цьому морю, а тепер плаває по ньому корабель вільної України твоєго імені! Плавав Павлусь по морю під цим самим прапором. І серце Павлуся, при зустрічі з іншими українськими кораблями, билося живо, бо безмежна радість наповняла його.

Та не всі моряки на "Сагайдачному" раділи так, як він і Тарас. Найбільше невдоволений був рудий москаль, Гриша Гаврілов. Він голосно виявляв своє невдоволення і нарікав на "хахлов", /українців/, що відриваються від "матушки Радянської". Потім довший час його не було, був на відпустці. Коли вернувся, то вже не тільки що виговорював на Україну, але й намовляв моряків, щоб пов'язали корабельних старшин і вкинули в море, а потім скинули жовто-блакитний прапор і вивісили червоний з молотом і серпом.

Очевидно, говорив він це потайки, спершу тільки москалям, а потім і малосвідомим українцям.

Раз уночі Павлусь не міг спати і вийшов на чередак на свіже повітря. Тут побачив, як в одному куті Гриша Гаврілов і гурт маряків щось шепочуть. Почув тільки, що Гаврілов говорив: - Скинемо буржуазний жовто-блакитний прапор, а завісимо червоний! І добув з кишені червону матерію та розгорнув її. Тоді всі подались до місця, де на линві гордо маяв жовто-блакитний прапор. Павлусь подався за ними. В душі в нього серце товклося, наче птичка в сітці. - Ані хвилинки не сміє бути червоний прапор на кораблі - подумав він. - Ані на хвилинку не дам зняти нашого прапора! - і схилившись побіг до прапора та станув так, що був захоронений перед ними звоями линов, що лежали на чердаку. Ось уже один з маряків розвинув червоний прапор. Був це українець, Петро Забойський. Видно Гаврілов перемовив його. Вже рука його сягає до линви, щоб зняти жовто-блакитний прапор.

Але Павлусь мигом вискочив і вхопив його за руку. - Не вільно знімати українського прапора! - скрикнув гордо. - Ти українець, Петре, а йдеш на руку москалям! Несподіваний виступ Павлуся збентежив Петра й інших маряків. Петро пустив червоний прапор на землю. Як кіт скочив Павлусь до червоного прапора, схопив його, зімняв і кинув у море. - Сором тобі, Петре, що ти українець і хотів скинути наш прапор! Сором, сором! - кричав обурений хлопчина. Та тут уже інші маряки кинулися на Павлуся.

- Зловити його й кинути в море, те українське щеня! - кричав Гриша Гаврілов. - Насамперед його в море, а потім усіх старшин!

- Далой афіцеров! - кричали маряки - далой жовто-блакитніков!

Павлусь використав цю хвилину метушні й вивіркою побіг на бік, а потім на долину, до кабіни капітана корабля. Капітан не спав ще.

- Пане капітане! - закликав - пане капітане, бунт на кораблі! Гриша Гаврілов забунтував маряків! Капітан скоро схопив револьвера й вийшов на чердак. Покликав дижурного, що побудив старшин і маряків. За хвилину всі вийшли тихо на поклад. Збунтовані маряки піддалися без бою, бо було їх менше й не всі мали зброю. Покували їх та повели на спід корабля, де їх замкнули під вартою.

- Підуть під воєнний суд! - сказав капітан. Потім Павлусь оповів братові й капітанові, що він не міг спати й вийшов на

чердак та підслухував, як Гріша Гаврілов намовляв моряків скинути жовто-блакитний прапор і дав їм червоний. Як він вирвав від Забойського червоний прапор і кинув його в море.

Капітан поплескав Павлуся по плечах і сказав: - Славний із тебе козак буде! Дай Боже, щоб ти став колись не звичайним моряком, але адміралом української флоти!

БУДУЕМО ПАРОПЛАВИ.

По наших українських водах - річках та морях - пливуть величезні красуні пароплави. Мчать пароплави від порту, до порту, від міста до міста. Прискорюють пароплави свою ходу. Треба своєчасно приставити вантаж заводам, селам, робітникам. Везуть пароплави нафту, машини, харчі, новим забудовам будівельні матеріали.

Кращає робота українських кораблів. Змагаються робітники кораблів та портів.

В Україні будують нові та поширяють старі заводи будови суден. У Миколаєві будується міцна українська фльота.

БУДУЄМО: КРИГСЛАМИ - потужні сталеві пароплави, що проводять судна взимку до портів, ламаючи криги. За їх допомогою успішно завойовують Арктику.

ЕКСПРЕСИ - великі, багатоповерхові кораблі, що перевозять людей та пошту.

НАФТОВОЗИ-ВАНТАЖОВОЗИ - довгі, глибокі кораблі - перевозити нафту, вугілля, зерно, машини.

ТРАВЛЕРИ - рибальські пливувчі рибні заводи

У високому чавунно-ливарному цеху суднобудівельного заводу найбільше підйомових машин - зводів. Котиться попід стелею мостовий звід. На підлозі по рейках зводи - льокомотиви. Розвзята зводи у величезних ковшах розтоплений жовтогарячий чавун. Лежать на землі, ніби шуфляди, чавунні рами до формування. Чекає зформована земля в окопах на чавун.

Виливають чавун з нахилених кошів у земляні форми. Робітники висмикують з формовок застиглі металеві якорі, шруби, кожна шруба важить 2 - 5 тонн. Відвозять готові відливки до інших цехів для дальшої обробки.

У ковальському цеху - величезній кузні, палають печі - горна. Поруч стоять найпотужніші парові молоти. Розпалиють у горна товстючі металеві бруси. Переносить їх спритний звід до молота. Важко гупає молот. Вигинає, плющить молот розпечени бруси. Виковує молот найскладніший колінчастий вал.

У токарному цеху стоять рівними рядами довжелезні варстати. Токарі обстругують на варстаті міцними різцями з валу довгі за- лізні стружки. Колінчастий вал – найвідповідальніша частина дви- гуна-дізеля. Вал цей передає рушійну силу дізеля до шруб корабля.

Двигун-дізель це серце пароплава. Що потужніший дізель, то швидше й більше перевозитиме пароплав вантаж. Не вміли в нас

будувати такі складні машини, як дізель. Привозили дізелі з-за кордону. Уперта праця робітників, винахідників та інженерів дала нам змогу будувати українські дізелі. Опанували українські робітники складну закордонну техніку. Випускають українські заводи одні з найпотужніших родів дізелів.

В казановому цеху нестерпуче торохтіння. Десятки парових молотків, ніби кулемети, гуркотять в казанярні. Ріжуть залізо на довгі пасма. Гнуть у дугуваті та круглі форми бляху. Свердлять її здовж краю. Нютують, зварюють казанові шви. Врязкотить бляха.

На самому березі моря стоїть корабельня. Серед залізного риштовання корабельні розлігся майбутній пароплав, мов кістяк велетенської риби. Підносять величезні щогли зводів – залізні рейки, дошки, труби, казани до пароплаву. Гуркотять парові молотки, брязкотить залізо, стукотять молотки по дереву.

Пришрубовують, прибивають, приварюють частини корабля до своїх місць. Обшивають корабель залізними аркушами десятки робітників. Одягається кістяк корабля у товсту залізну луску. Обладнують корабель у середині, каюти для пасажирів, моряків. Корабель ніби місто - має власну електровню, водогін, пожежну станцію, радіо, лікарню, кіно, склепи для палива, харчів та вантажу.

Готується пароплав до іспиту. Знято з нього риштовання. Тихою повною ходою сковзає пароплав по нахилених слизьких дошках до моря. Затоалюється у воду корма, далі борти. Поринув, заколивався на воді могутнім тілом красунь пароплав.

Український вантаж перевозитимуть українські кораблі. Вони повезуть, прискорюючи ходу, від порту до порту, від міста до міста, нашим українським велетням машини, будівельні матеріали. Повезуть вони українські вироби за кордон, а звідтіль привезуть машини для наших заводів. -

/За Зеленком, Одеса, 1932./

Apici Ciprii.

ДАНІ ПРО ЧОРНІ ІСРІ, УКРАЇНСЬКІ РІДИ, ОСЕРА, ПОРТИ.

ЗАМІТА: Ці дані подані тут для інформації інструктора, що проводитиме вмілість. Новакам слід подавати їх у відповідній для них формі. За точнішими даними відсилаємо читача до підручників географії України.

Чорне Море творить природну границю на півдні наших земель довжиною в 1800 кілометрів. Воно належить до т.зв. середземних морів і вузькою Босфорською протокою, пармуревим морем та Дарданельською протокоюолучиться з Середземним морем. Найбільша довжина його сягає до 7750 кілометрів, а ширина понад 600 кілометрів. Вода в Чорному морі не дуже солона, а то тому, що воно приймає багато прісних вод від Дніпра, Дунаю,

Коли поверхня його спокійна, то навіть на великій глибині можна бачити такі дрібні речі, як американський "кводр". Глибина Чорного Моря дуже велика, а місцями вона сягає 2600 метрів. Пристані положені на півдні гір Яйли й Кавказу зовсім не замерзають. Для України мало й має велике значення не пільке, як природна її границя, а також і як джерело рибного промислу, найголовніше, як зручний водний шлях у зносинах з різними країнами та державами. Поверхня Озівського моря виносить 41600 квадратних кілометрів, довжина 445 кілометрів, а ширина доходить до 150 кілометрів.

Україна має три сточища рік: чорноморське, балтійське й каспійське. Чорноморсько-Озівське сточище приймає: ДУНАЙ з ПРУТОМ, черемошем та Тисою. ДНІСТЕР з лівобережними допливами Верешицею, Гнилою й Золотою Липою, Стрипою, Серетом, Збручем, Смотричем, Ушицею, Мурахвою, Ягорликом та Кучерганом, і з правобережними Бистрицею, Стриєм, Свічою, Лімницею, Реутом і Биком. БОГ з допливами - Рів, дохна, Кодима й Чичикна з правого боку та Соб, Ташлик, Синюха та Інгул з лівого боку. ДНІПРО з правобережними допливами - Прип'ять, Тетерев, Ірпень, Рось, Тясминь і Інгулець, з лівобережними - Сож, десна, Трубіж, Сула, Псьол, Ворскла, Орель та Самара. дін з притоками - Вороніж, Битюг, Хопер, Медвидиця й Манич з лівого боку та Донець з правого впадають в Озівське море, а Кубань з Лабою та Білою в Чорне Море. Балтійське сточище приймає ріки, що впадають в Балтійське море. До Каспійського сточища належать: Терек з Малкою, Кума з Калаїсом. А найголовнішою, найулюбленнішою рікою споконвіку в українському народі була ріка Дніпро.

Південна смуга українських озер: Сасик або Гниле озеро, 75 кілометрів, в Криму, коло міста Севастополю, Майнак, Карабжа. Північно-західня група озер розкидана по Поліссі, Підляшші, Волині та Холмщині. Найбільше українське озеро - Манич або Гудило, 800 квадратових кілометрів, на ріці Манич, на 100 кілометрів довге і на 10 кілометрів широке. Це колишня протока, що лучила Чорне Море з Озівським.

ПОРТИ: Одеса положена на березі Чорного Моря. Миколаїв на лівому березі Бузького лиману між ріками Богом та Інгулом. Севастопіль - найвизначніша чорноморська військова база. Пристань у Запоріжжі стала визначною особливо після того, як в 1932 році затоплено пороги та побудовано велику електростанцію під назвою Дніпрогес.

/"Україна – земля моїх батьків"./

Сірий Орел Орест.

ПРО РАДАР И СОНАР.

Кораблі, а зокрема воєнні широко застосовують на морю приладдя, що відкривають приявність в околиці інших суден чи предметів, навіть коли останніх не видно /через віддалу, мряку і т.н./

Підставовим приладдям до цього є радар. Це - те саме приладдя яким на суші часто користується поліція для лапання авт, які за швидко їдуть. Сама назва "радар", походить від перших букв англійської фрази "Radio Detection and Ranging", що означає "відкриття й міряння віддалі радіем". Радар - це прилад, який випускає сильні короткі хвилі. Ці хвилі відбиваються від предмету на який є скерований радар /на пр. - корабель льодовик/ і віртаються назад до апарату, який міряє віддаль до даного предмету на підставі потрібного часу, щоби хвиля вернулася назад. Рівночасно цей прилад вказує, на якій висоті знаходиться даний предмет /тому його вживають теж контролери на летовищах до слідження за рухом літаків в околиці/, та, як швидко й в якому напрямі порушується. Радар уживається часто, щоб запобігти зударові кораблів.

Сонар - це прилад, що його вживають для подібних цілей, як і радар, але для виявлення предметів під водою /на пр. скелі, підводні човни, міни/. Хвилі великої фреквенції відбиваються від даного предмету й повертаються назад до апарату, який їх реєструє. Ці хвилі є подібні до звукових хвиль, але їх не можна чути без спеціальних приладів. Назва "сонар" походить з англійського "Sound Navigation Ranging" . Бритійці називають цей самий прилад: "ezguk" ("Anti-Submarine Detection Investigation Committee").

=====

Г Р И .

=====

1. До води.
2. Мряка на морі.
3. Підводні човни.
4. Ріка.
5. Корабельні каюти.
6. Моряк - невдаха.
7. Капітан і моряки.
8. Хто краще орієнтується.
9. Котрі моряки дужчі.
10. Буря на морі.
11. Чим заладований корабель.
12. Корабель "Ц".
13. Чорноморець - Ліломорець.
14. Розрізнати види суден.
15. Українські порти.

ДО ВОДИ.

=====

Гурт стає довкруги впорядника поза колом намальованим крейдою на землі. На команду "до води" всі скачуть до кола. На команду "на землю" - вискають. Якщо наказ "до води" є даний, а всі стоять у колі, тоді ніхто не рухається. Дві помилки виключають з гри.

МРЯКА НА МОРІ.

=====

В домівці розставляється стільці, що є першкодами для кораблів у мряці. Новаки діляться на дві групи-фльоти, які з зав'язаними очима мають з одної сторони перейти на другу сторону, до порту. Хто доторкнеться якоїсь першкоди, той має ії три рази обійти і щойно тоді може поступати далі. Виграє фльота, що перша перейшла в ціlosti.

ПІД ВОДНІ ЧОБНИ.

=====

Новаки одного роя з зав'язаними очима стають поперек кімнати в розкроку, доторкаючись стопами своїх сусідів. Колін згинати не вільно. Руками можна свободно рухати. Другий рій стається беззелестно перейти кордон. Найкраще під ногами. Доторкнений випадає з гри. І черги рої міняються.

РІКА.

=====

Грачі творять два береги, звернені лицем до себе. Доволі широкий простір між рядами-берегами це ріка. Один з новаків стає по середині між рядами - це струя. Струя наказує комусь перебігти через ріку. Цей дає знак до когось з противного боку її вони біжать, щоб змінити місця. В часі бігу струя пробує вдарити когонебудь. Ударений стає струєю, а струя стає на його місце. Як ніхто не вдарений, то струя далі залишається струєю.

КОРАБЕЛЬНІ КАЮТИ.

=====

Нарисуйте на землі велике коло: це буде корабель. На обводі кола нарисуйте маленькі кола: це корабельні каюти. Понумеруйте їх. Віддаль поміж каютами повинна бути однакова, але не менша трьох метрів. Кількість кают повинна бути менша на два від кількості грачів.

Тепер зпоміж себе виберіть двох новаків. Вони кидають жереб хто буде капітаном корабля, а хто поза бортом корабля. Цей, що за бортом, зав'язує собі очі. Капітан стає по середині корабля. Всі інші розміщаються по колах-каютах. Цей із зав'язаними очима викликає голосно якінебудь два числа. Грачі, що стоять у каютах з тими числами, міняються місцями. Капітан теж стається зайняти одну з кают. Гра продовжується доки капітан не займе однієї з кают. Тоді цей з-за борту стає капітаном, а той, що залишився без каюти йде за борт.

М О Р Я К - Н Е В Д А Х А .

=====

Нарисувати доволі велике коло, а в ньому малі колісцята, але так, щоби вони були одне від одного найменше 3 - 4 метри і щоб іх було менше о одне від числа грачів. Всі крім одного займають місця у колісцях і кожний прибирає собі назву якого небудь моряцького приладу /якір, весло, линва, борт, щогла, керма, каюта, ітд./. Моряк-невдаха /його вибирають з гурту/ стає в середині великого кола й називає якийнебудь знаряд, а цей зривається з місця і старається оббігти велике коло, та стати назад на своє місце. Моряк-невдаха біжить за ним і старається його зловити. Гра повторюється доти, доки він не зловить когонебудь. Тоді він стає на місце зловленого знаряду, а знаряд стає на місце моряка-невдахи і викликає знаряди і тд.

К А П И Т А Н И М О Р Я К И .

=====

Довкруги стола засідає рій новоків-моряків. Найбільш дотепний із них "капітан", інші це його моряки. Вони мусять його слухати. Капітан роздає всім роботу, наказуючи: ти будеш звивати линву /при цьому показує рухом/, ти будеш чистити палубу, ти натягати вітрила, ти веслувати, ти корабельний кухар і тд. Коли капітан усім же роздав роботу, починається їзда кораблем. Всі в один такт б'ють вказівними пальцями обидвох рук без перерви об стіл. Капітан також б'є пальцями. Час до часу капітан робить руками якийсь рух, напр. крутить рукою /так, як спочатку при роздачі праці/ як кухар - тоді кухар робить той самий рух, коли капітан робить рух як при тягненні линви - тоді моряк, що тягне линву, повторює те саме ітд. Підчас виконування поодиноких рухів інші стукають без перерви. Хто помилиться тоді відпадає від гри.

Х Т О К Р А І Є О Р Т Е Н Т У Є С Я ?

=====

Новаки стають у круг. На середині малюють невеликий човен /довгий на яких один до півтора метра/. Тоді вибирають з гурту одного новака і провадять до нарисованого човна. Цей уважно придивляється до нього і старається запамятати його положення. Тоді зав'язують йому очі, обертають 4 до 5 разів довкруги і залишають. Новак із зав'язаними очима старається нарисувати щоглу до човна. Він пробує так три рази нарисувати щоглу. Опісля вибирають іншого на його місце і гра продовжується. Виграє той, хто найбільше разів і найкраще нарисує щоглу до човна.

К О Т Р I М О Р Я К И Д У Ж Ч I .

=====

Гурт новаків розділюється на дві групи так, щоб одна і друга сторона була приблизно однаково фізично сильні. Тоді вони беруть линву /уважати, щоби була сильна!/ і "моряки" починають тягнути, кожна група в свою сторону. Гра повторюється три рази. Виграє та сторона, котра два рази перетягне на свою сторону.

Б У Р Я Н А М О Р І .

Один рій - рибаки, другий - байдаки. Рибаки й байдаки на протилежних кінцях грища або залі. На знак впорядника, рибаки стараються зловити відпливаючі байдаки й прикріпити їх до дерева, лавки і тп.

По визначеному часі обчисляється, скільки байдаків задержано й прикріплоно. Після цього зміна позицій. Виграє рій, що має більше пунктів.

Ч И М З А Л А Д О В А Н И Й К О Р А Б Е Л Ь .

Рій сидить у крузі. Вибирається одну букву /нпр. "А"/. Один з новаків, починаючи гру, кидає хустинку в другого й питается: "Чим заладований корабель?" Цей відповідає словом, що зачинається на "А", нпр. ананасами, амоняком, андрутами ітд. та кидає зчерги хустку в іншого новака і гра продовжується. Букву можна що якийсь час зміняти.

К О Р А Б Е Л Ь " Ц " .

Рій сидить у крузі. Впорядник називає букву "Ц" та запитує найближчого новака: "Яка назва корабля?". Цей відповідає й питаете сусіда: "Хто є капітаном?" ітд. Новаки ставлять дальші різni питання, нпр. звідки пливе, куди, чим заладований ітп. Всі відповіді мають бути на букву "Ц". З часом буква може бути змінена. Хто зле виконує гру - відпадає.

Ч О Р Н О М О Р Е Ц Ъ - Б И Л О М О Р Е Ц Ъ .

Грище на 40 - 60 кроків у довжину й ширину звється морем, в якому живуть риби: 20 - 40 грачів. На визначеній в одному куті пристані довгій на шість, широкій на три крохи, стоїть двох рибаків - один Чорноморець, другий Біломорець.

Оба остерігають риби окликом: "Чорноморець - Біломорець!", луцьаться за руки і вибігають на ловлю. Вхопивши рибу заносять її на руках до пристані. Зловлений не може боронитися, але рибаки мають занести його аж на берег, інакше добича не числиться.

Обидва рибаки вибігають відтак по сліду рибу, а притягнувши її до пристані, обі дотепер піймані риби беруться за руки і стають рибалками. Вони рівно ж кличуть: "Чорноморець - Біломорець!" і вибігають на ловлю.

Таким способом гра йде даліше. Рибакам можна зловити лише по одній рибі. Кожні дві нові зловлені риби в пристані стають все новою парою рибаків, аж на морі не буде видно ніодної риби. Поодиноким рибакам зловити не можна. Якщо "риба" була б за прудка або за тяжка, тоді двох рибаків кличе "на поміч!" і другі пари помагають зловити її заlesti добичу на берег.

Рибу вважається зловленою, якщо вона втече поза границі або на пристань.

Р О З П I З НА Т И В И Д И С У Д Е Н .

=====

Впорядник показує новакам по черзі нарисовані але непідписані сильветки суден різного роду. Котрий новак назве правильно найбільше з них?

У К Р А І Н С Ъ К I П О Р Т И .

=====

Кожний новак одержує 10 картоників. На кожному картонику є уривок слова. З уривків поскладати назви українських портів. Хто зробить це найскорше?

Уривки: СА СОН ПІЛЬ КОЛА СЕ ОДЕ ВАСТО ХЕР ІВ МИ.-

М А Й С Т Р У В А Н Н Я .
=====

1. Паперовий човник.
2. Човен з кори.
3. Майструймо човники!
4. Збудуй вітрильник!
5. Човен із рамям.
6. Моторова лодка.
7. Човни.
8. Княжа дараба.
9. Вітрильник "Мева".
10. Вітрильник з мотором.

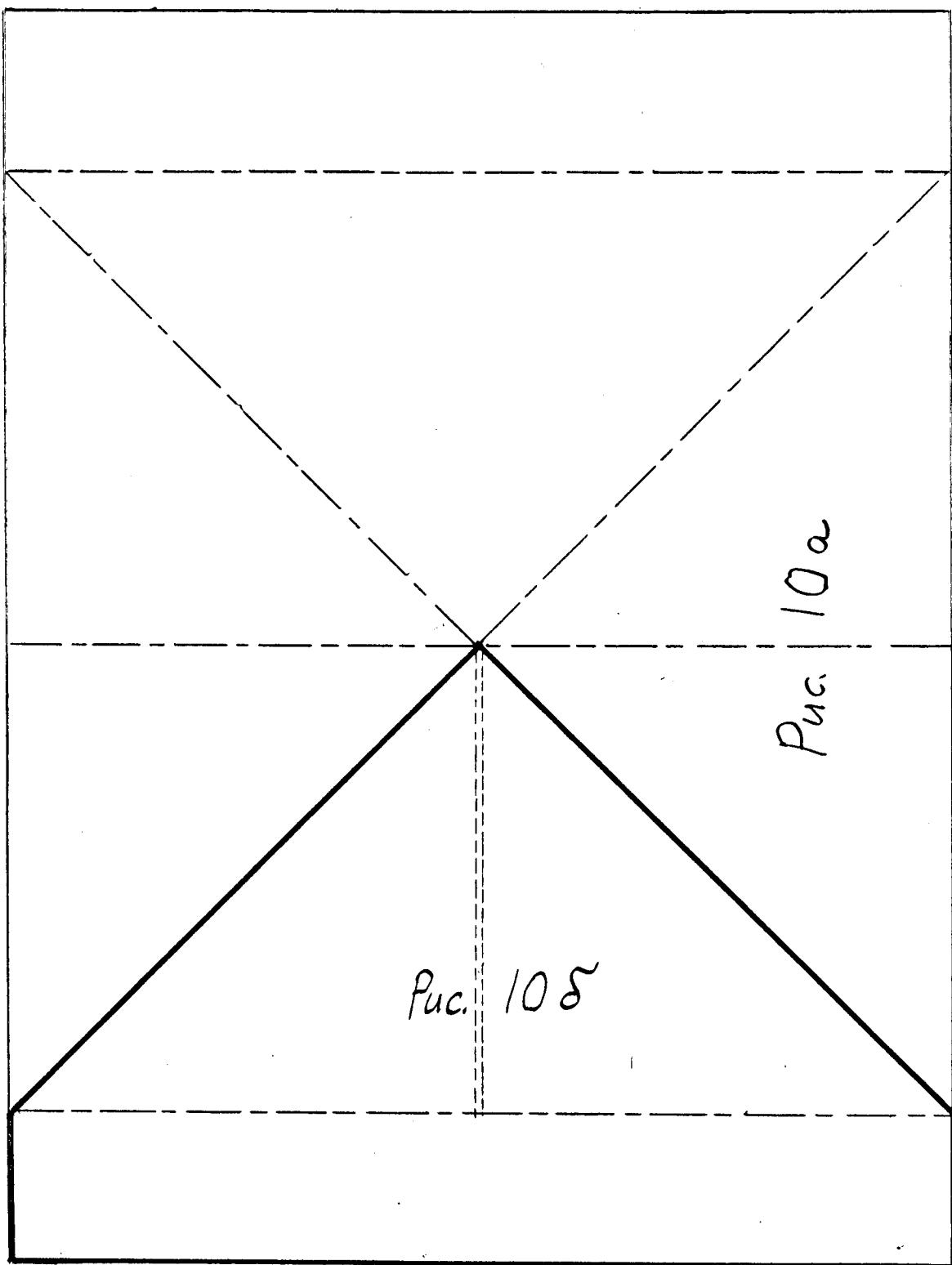
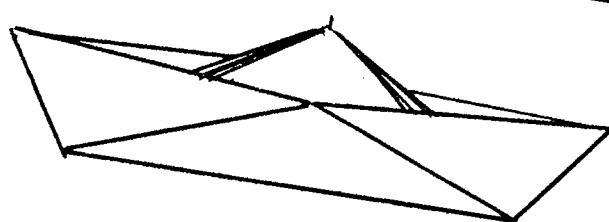
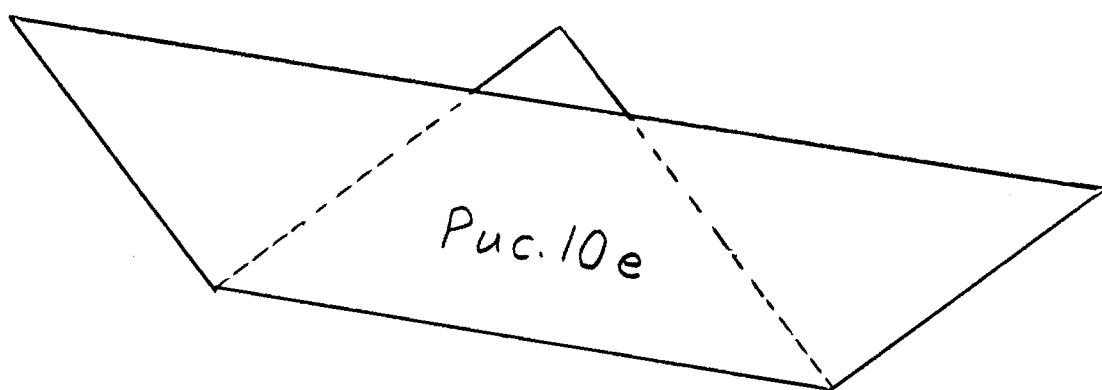
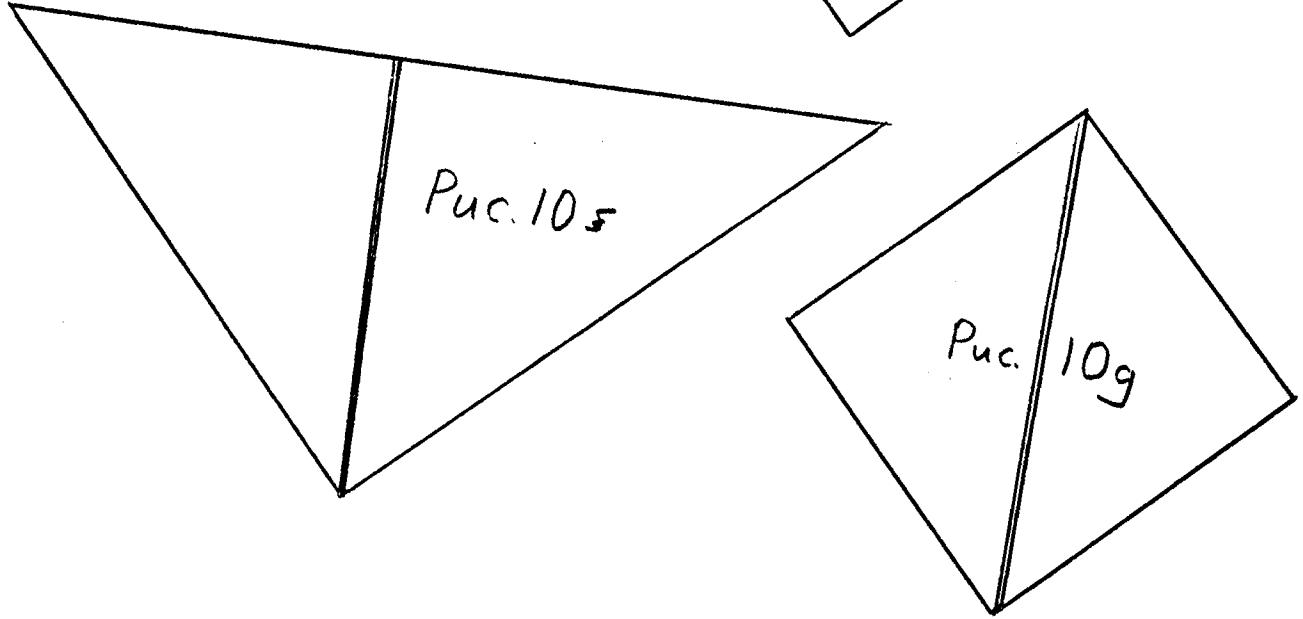
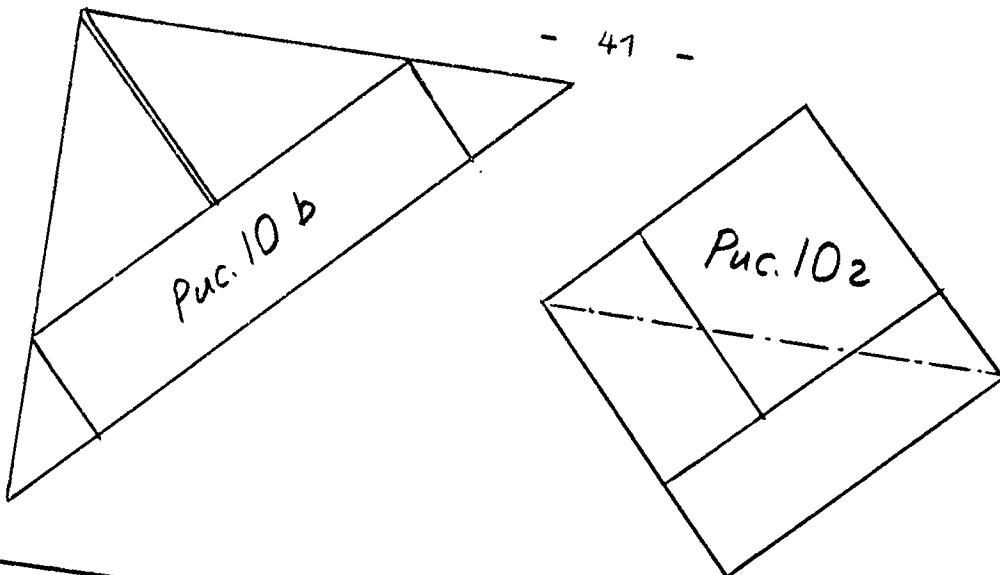

Рис. ч. 10.
Паперовий човник

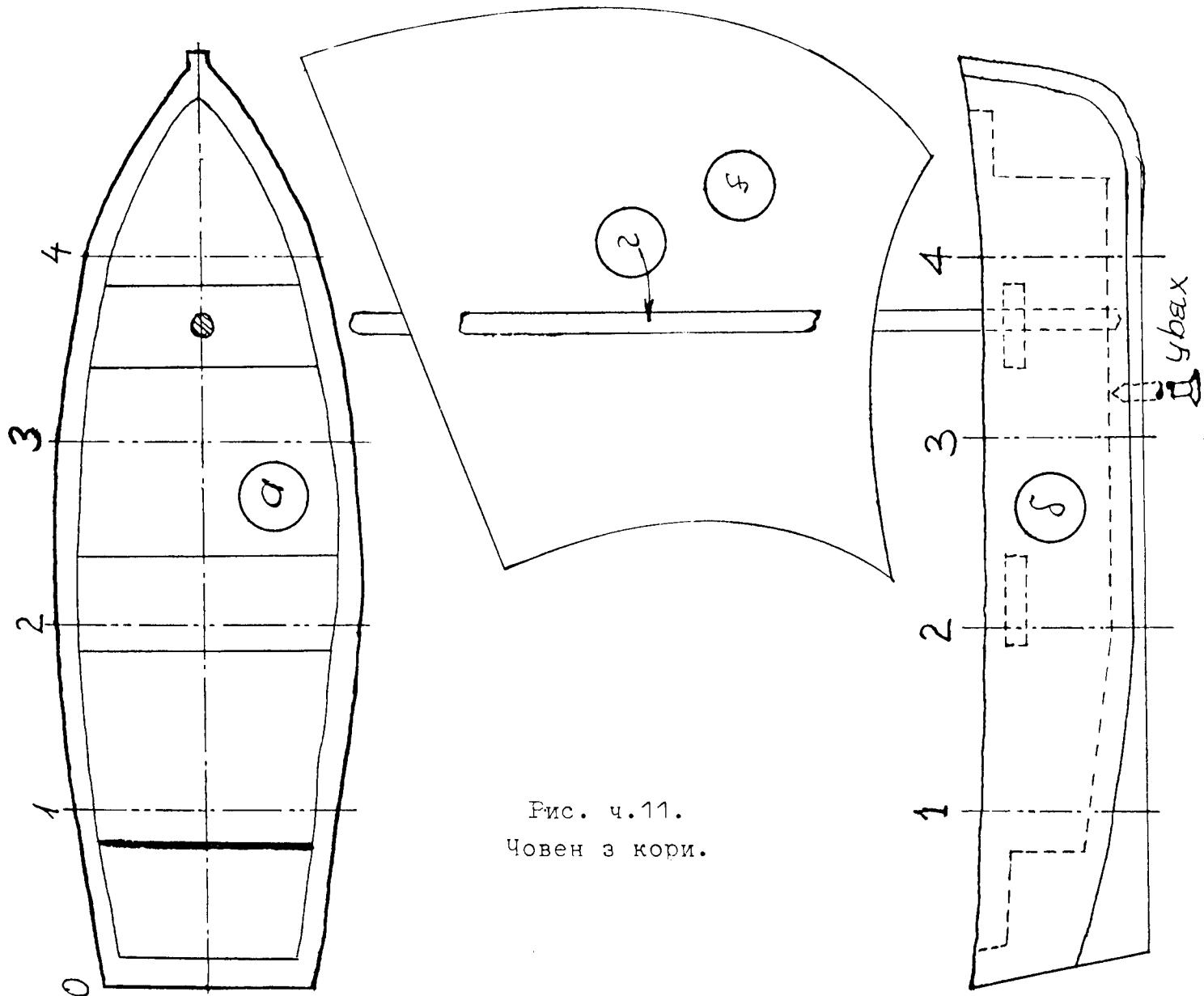
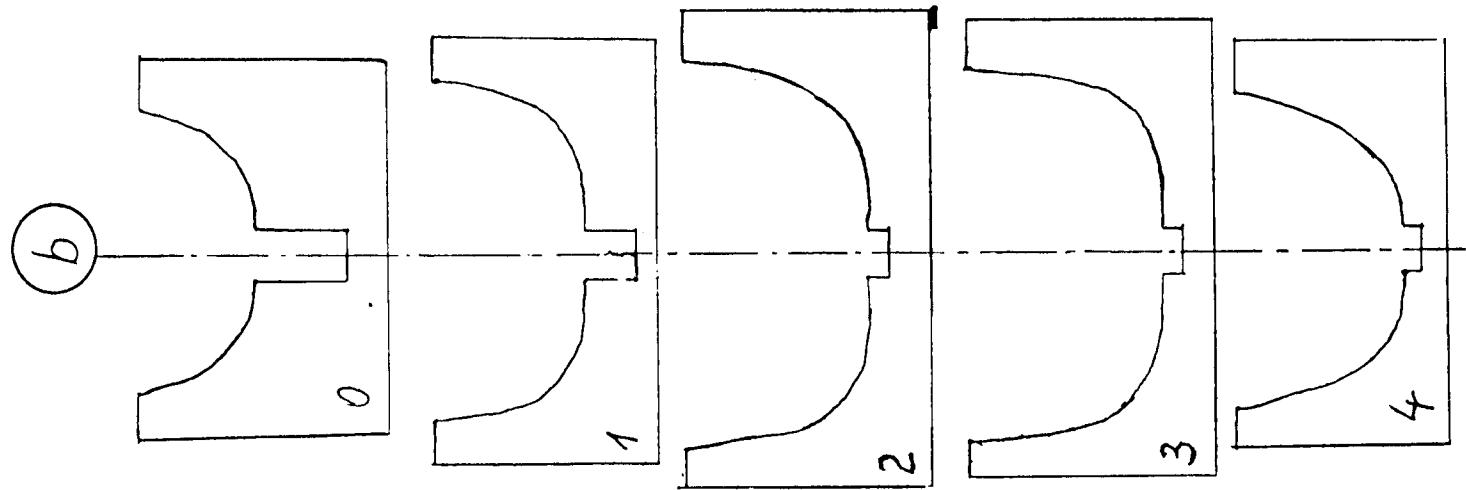

Рис. ч.11.
Човен з кори.

ПАПЕРОВИЙ ЧОВНИК.

/Рис. ч. 10./

Рисунок показує нам, як зробити простий човник, складаючи аркуш паперу.

Аркуш паперу /210 x 300 мм/ складаємо наполовину. Далі роги від закладеної сторони так зігнути, щоб повстала фігура як на рис. 10б. На неї складаємо ті паски паперу, що зістають коло трикутника. Роги, які вистають загинаємо далі, щоб повстав шолом як на рис. 10в. Тоді беремо долішні роги цього шолому в пальці, складаємо їх старанно докуши й вигладжуємо береги. Коли ж тепер лежачі один на одному роги знаву зігнемо здовж точкованої лінії /рис. 10г/ наперед і назад, то дістанемо менший трикутник-шолом, як на рис. 10г. Тепер розтягаємо горішні роги від себе і дістаємо готовий човник. Середуший виступ стискаємо на горі пальцем, щоби човник задержав свою форму.

++++++

ЧОВЕН З КОРИ.

/Рис. ч. 11./

Рисунок показує нам, як зробити човен з кори. Човен робити з одного кусника кори, вітрило з паперу.

++++++

МАЙСТРУЙМО ЧОВНИКИ!

Такі човники, як на рис. 12 і 13 змайструвати дуже легко. Беремо звичайну тоненьку дощечку та витинаємо її так, щоб мала вид кораблика - із гострими кінцями. Як бачимо, можна зробити або вітрильник або воєнний корабель - крейсер. У вітрильник поставимо щоглу - найкраще з держачка з цукорка-лизака-, прикріплюючи її з під споду цвяшком. Вітрило зі звичайного паперу. Моряка на човнику зробимо з двох корків від пляшок: більшого /тулів/ та меншого /голова/. Руки зі шпильок. Голову до тулові та цілого моряка приліплюємо розтопленою парафіною зі свічки.

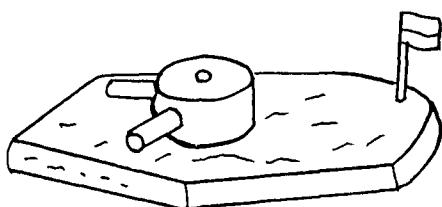

Рис.ч.12.
Крейсер.

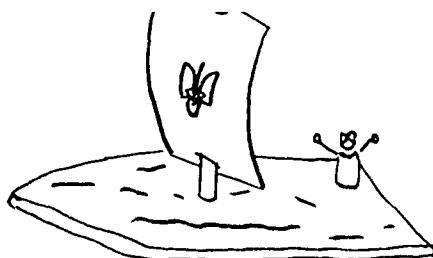

Рис.ч.13.
Вітрильник.

У воєнному кораблі ставимо вежу з великого корка, прикріплюємо її зверху цвяшком та впихаємо у вежу кінчики сірників-гармати. Вежу з гарматами можемо повертати на всі сторони, залежно від того, де є ворог. Щоглу на синьо-жовний прапорець прикріплюємо до чердака корабля теж цвяшком з-під споду.

Готові кораблики можемо ще помалювати лакером або олійною фарбовою та поназивати, як хочемо.

/"Готуйсь ч.4/14/, квітень 1955./

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ

ЗБУДУЙ ВІТРИЛЬНИК.

Славко дуже любив їздити до вуйка, бо вуйко його все щось цікаве показував. Сьогодні вуйко почастував Славка вольськими горіхами. Славко хотів розбивати горіхи молотком, але вуйко взяв і порозлуплював кожний горіх ножиком на половину. Славко виїв зернятка зі середини, а половинки лушпинок поскладав на купку. Тоді вуйко показав йому, як із половини лушпинки волоського горіха /рис. 14а/ зробити човник-вітрильник /рис. 14и/.

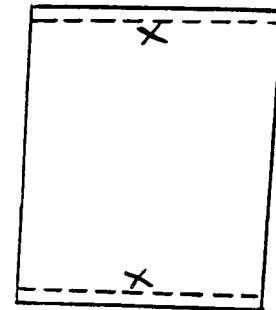
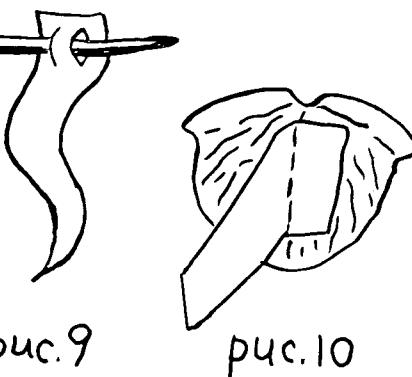
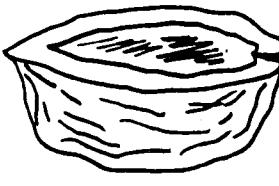
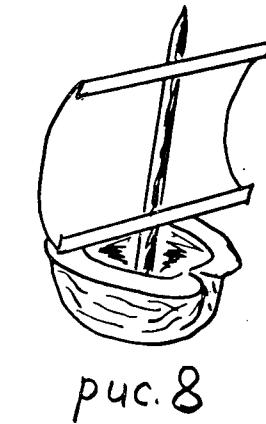
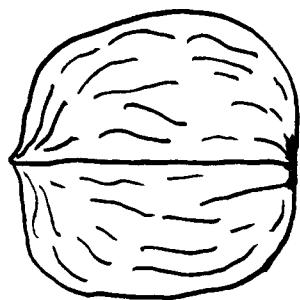
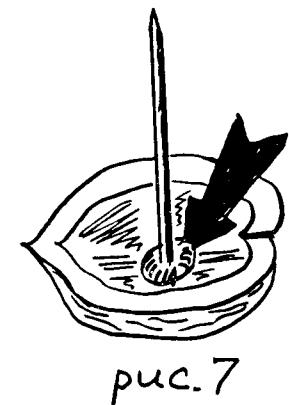
Він взяв половинку лушпинки /рис. 14б/ на кадовб вітрильника тобто на човенце. Прямокутний кусок паперу /рис. 14в/ став вітрилом. Він зігнув той кусок паперу з двох боків /по перериваних лініях як на рис. 14в/ та зробив дві дірки /там де є хрестики на рис. 14в/. Прапорцем став малий паперовий трикутник /рис. 14г/ із двома поздовжнimi дірками. На стерно взяв вуйко інший кусок паперу /рис. 14г/ зігнув його з одного боку /по перериваній лінії - гляди рис. 14г/, а на машт - тріску або шпичку до чищення зубів /рис. 14д/ зломивши її кінчик надолині. Потім він прило - жив машт тупішим кінцем до човенця /рис. 14е/ і те місце, де машт дотикає човенця, заляв клесм /цементом/ або парафіною /воском зі запаленої свічки - гляди стрілку на рис. 14е/. Коли клей чи парафіна застигла, він заложив на машт вітрило /перепхав машт через дірку вітрила - гляди рис. 14е/ та причіпив прапорець /перепхав кінчик машту через прапорець - як на рис. 14ж/. Потім він приkleїв /цементом/ до заду човенця стерно /як на рис. 14з/. Вітрильник був готовий /рис. 14и/.

Славко зараз його випробував і дуже ним захопився. Він зebraв додому від вуйка всі лушпинки, які лише міг знайти. Коли за тиждень вуйко вступив до Славка, то Славко мав уже цілу Фльоту.

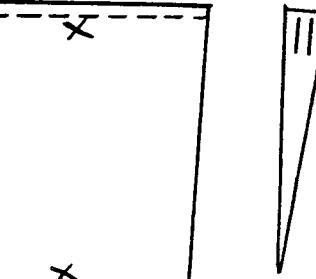
Але Славко мав ще один клопіт: Його вітрильники скоро переверталися. Тому вуйко зрадив йому ще одну тайну. Коли кладеться такий вітрильник у води, то треба його класти так рівно, щоби верхи боків лишилися сухими. Коли один бік замочиться - човник перевернеться. Славко послухав ради вуйка й більше клопоту з вітрильниками не мав.

/Подав пл. сен. В. Б. Кулинич, ОХ./

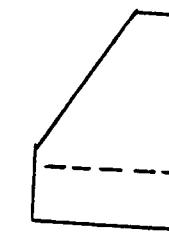
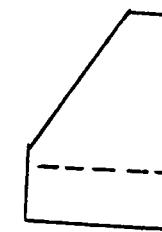
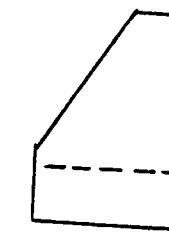
Пис. №. 14.

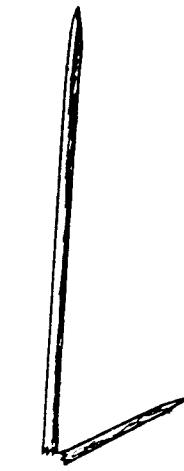
пuc. 3

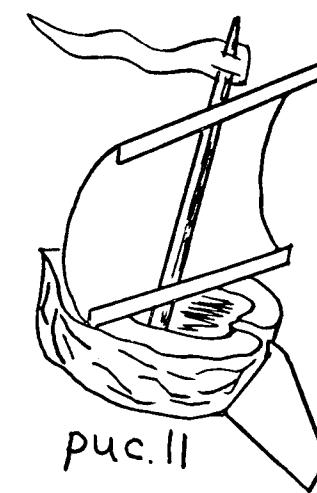
пuc. 4

пuc. 5

пuc. 6

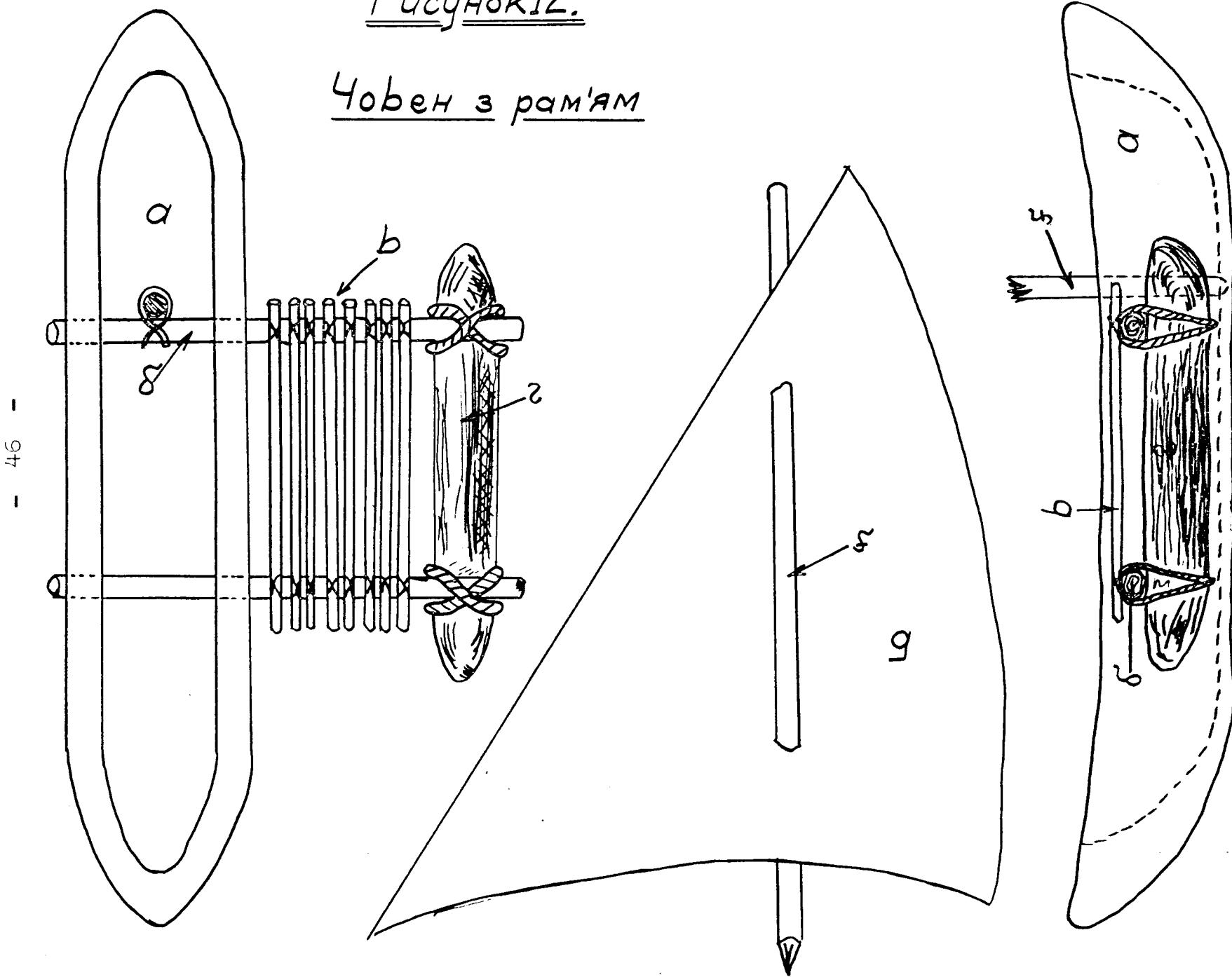
пuc. 11

Б292

- 45 -

Рисунок 12.

Човен з рам'ям

Ч О В Е Н З Р А М ' Я М .

Підшукуюмо собі відповідний, 30 мм грубий, 200 мм довгий кусок дерева. Найбільше надається до цого липа або тополя, бо їх дерево є м'яке й легке до обробки. Гострим ножем вирізуємо спочатку зовнішню сторону кадовба до форми як на рис. 15а. Згодом випорожнюємо середину кадовба, так, як це вказує на бічному рисунку точкована лінія.

В старинних часах вижолоблювали середину човна при помочі кам'яної сокири та вогню. Це була тяжка й довга праця. Такий човен з пня був дуже нестійкий, зокрема на хлилях. Тому приробили до нього рам'я з плаваком на кінці. Як плавак служив кусень дерева або в'язанка троші.

Щоби наш човник зробити таким, мусимо в бічних стінах вже зробленого передтим човника провертіти дві дірки. Дірки повинні бути як може блиże до горішнього краю стіни. В ті дірки запихаємо два круглі патички / б на рис. 15/ і на їх довших кінцях прикріплюємо плавак /г на рис. 15/. Плавак робимо з 10-12 мм грубої, 100 мм довгої галузки, а кінці його загострюємо як на рисунку. На оба патички, які творять рамя привязуємо тонким шнурком тонкі патички /в на рис. 15/ й утворюємо тим поміст, приступ до човна. Щоглу робимо з округої галузки, на яку застремлюємо вітрило з паперу /г і д на рис. 15/. Щоби щогла сильніше трималась, прив'язуємо її до середнього патичка шнурком або дротом.

Щоби човник не пересякав, малюємо його олійною або ацетоновою фарбою.

/Зладив: ст.пл.В.З., ЧМ./

М О Т О Р О В А Л О Д К А .

Передусім мусимо вистарати глиняну файку, більшого розміру, щоби мала досить широкий отвір. Приблизно посередині вижолоблюємо на віддалі 3 см від себе два рівці /спилувати пильником/. Коли вже маємо файку, стараємо дерев'яну лодку. Довжина ції лодки повинна бути на 1/3 більша як файка. Лодку або видовбуємо або випалюємо з дерева, або збиваємо з маленьких дошчинок і зі середини поливаємо смолою або живицею. Зрештою — вона може бути різна. Головне ж, щоби не була широка — чим вужча, тим краще — і мала гостро закінчений перед. В середині лодки можемо поробити лавочки. По обидвох боках лодки прибиваємо по два маленькі цвяшки. Тепер отвір файки наповнююмо мішаниною кухонної, краще античної соди /натрій бікарбонат/ і винним кваском, або просто цитриновим порошком /продажають у крамницях для роблення лімонади/ у рівній скількості. Наповнююмо тільки половину файки. Другу половину залишаємо вільною і уważаємо, щоби не заткати внутрішніх канальчиків. Файку завязуємо щільно густим полотном, щоби вода поволі просякала всередину, та прикріплюємо двома дротиками до лодки. Дротики дещо грубі, мідяні, або скручені разом напинаємо й закручуємо на цвяшки. Отвір файки мусить бути звернений до заду лодки. На заді лодки прикріплюємо цвяшком, з якого втято головку, керму лодки — маленьку дошчинку. Коли вона звернена, то й човен іде просто, а коли звернути її в якусь сторону, то і лодка їхатиме в ту сторону.

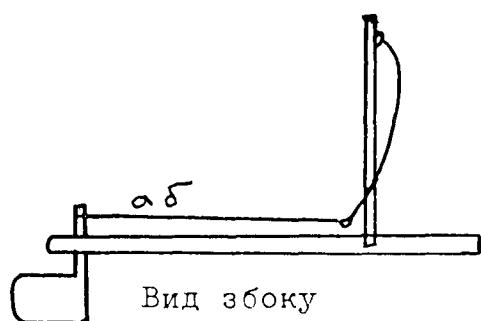
Ціла суть мотору полягає в тім, що коли вода пересякне через полотонце і змочить мішанину всередині, то вона пічне хемічну реакцію. Наслідком її з файки виділюватиметься газ, що пхатиме нашу лодку. Коли вже мотор пристане, відв'яжемо полотенце, промиємо файку й висушимо, наповнимо новою мішаніною, а наш мотор при зануренні в воду працюватиме далі.

Попробуйте перевезти щонебудь цим моторовим човном.

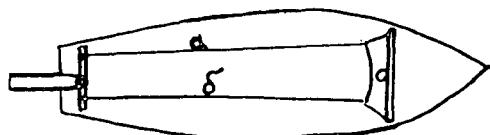
Ю. К.

++++++

Ч О В Н И .

Вид збоку

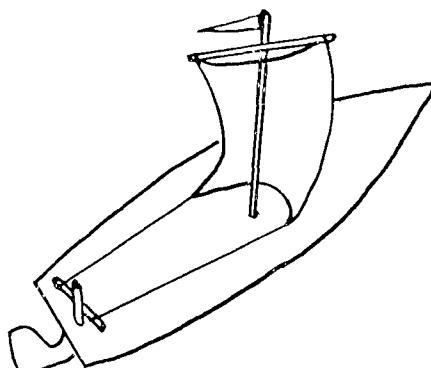

Вид згори

В і т р и л ь н и к .

Рис.ч.16.

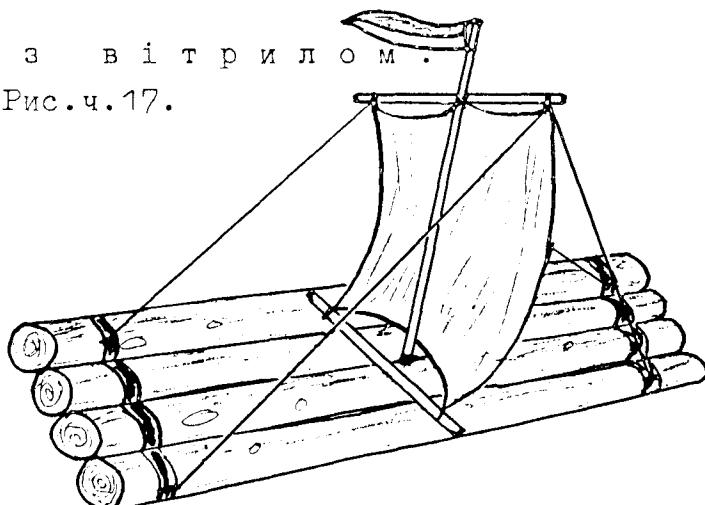
Цей вітрильник кермується сам за допомогою двох мотузоків "а" і "б". Ці мотузки лучать два долішні кінці вітрила з двома кінцями дручка, що прикріплений до стерна.

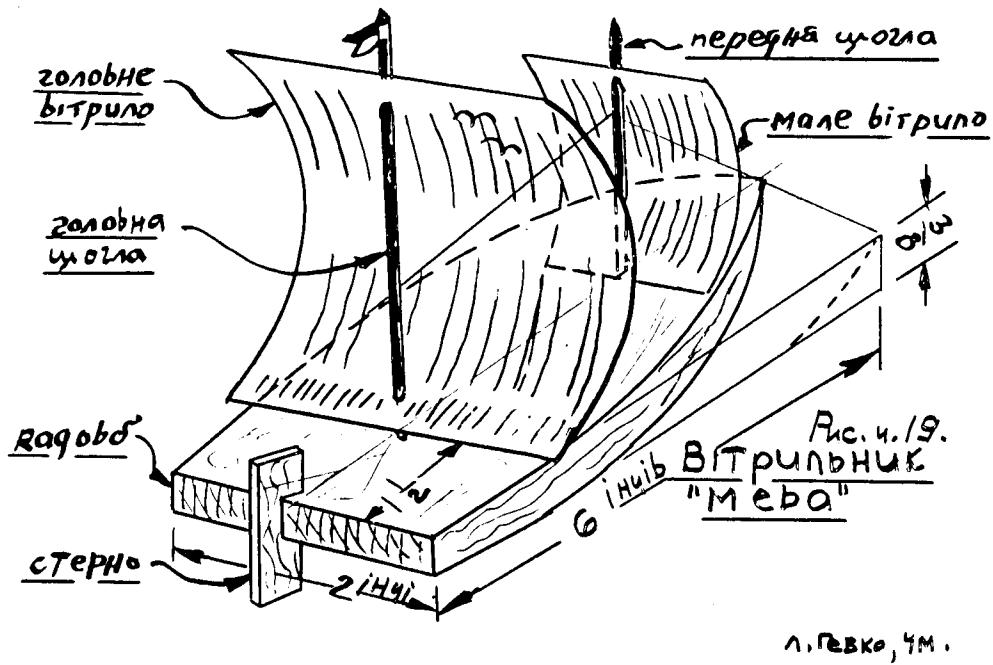
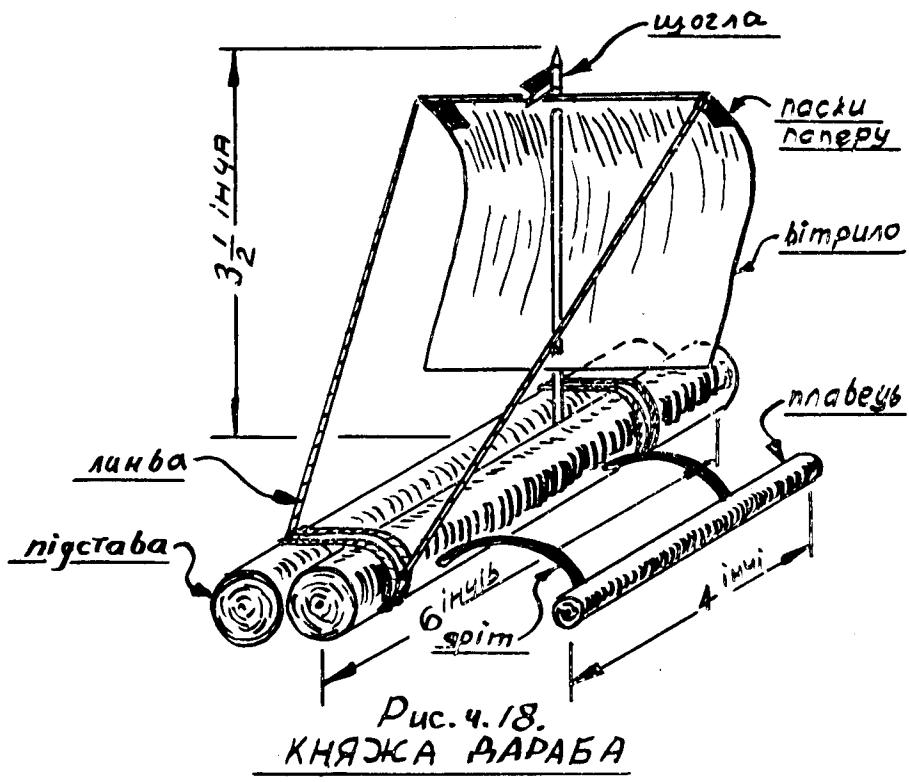

Бічний вид згори

Т р а т в а з в і т р и л о м .

Рис.ч.17.

К Н Я Ж А Д А Р А Б А .

Рис.ч.18.

1. Вистружи гарно два сухі потички на підставу для дараби - приблизно $1\frac{1}{2}$ інча грубі.
2. Вистружи окремий сухий патичок, приблизно $\frac{1}{4}$ інча грубий, на плавець. Плавець держатиме рівновагу дараби навіть при сильному вітрі.
3. Вистружи з тонкого патичка щоглу й застроми її між колоди підстави.
4. Втни два дротики $1\frac{1}{2}$ інча довгі, зігни в легкий лук, загостри пильником кінці та застроми в колоду й плавець.
5. Витни з обкладинки старого зшитка, вітрило та настроми його на щоглу $\frac{1}{3} \times \frac{3}{3}$ інчи/.
6. Приклей пасками паперу линву до рогів вітрила, прикріпи прапорець і матимеш дарабу княжих дружинників.

/Подав: пл.сен.Л.Гевко,ЧМ/.

= := := := := := :=

В И ТРИЛЬНИК "М Е В А".

Рис.ч.19.

1. Знайди суху дощинку таких розмірів, як на рисунку. Виглади її шклянним папером старанно, нарисуй олівцем обриси кадовба.
2. Гострим ножем осторожно витни кадовб, заокругли спідні береги й дзьоб кадовба, щоб човен міг легше прорізувати хвилі.
3. Свердликом або цвяшком виверти дві дірки в кадовбі на щогли.
4. Вистружи головну щоглу - високу на 4 інчи.
5. Вистружи передню щоглу - високу на 3 інчи.
6. Вистружи з тонкої тріски стерно й закріпи його.
7. Витни з картону головне вітрило $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 4$ інчи/.
8. Витни з картону мале вітрило $\frac{1}{2} \times \frac{3}{3}$ інчи/.
9. Помалюй та прикріпи прапорець.

/Подав: пл.сен.Л.Гевко,ЧМ/

= := := := := := :=

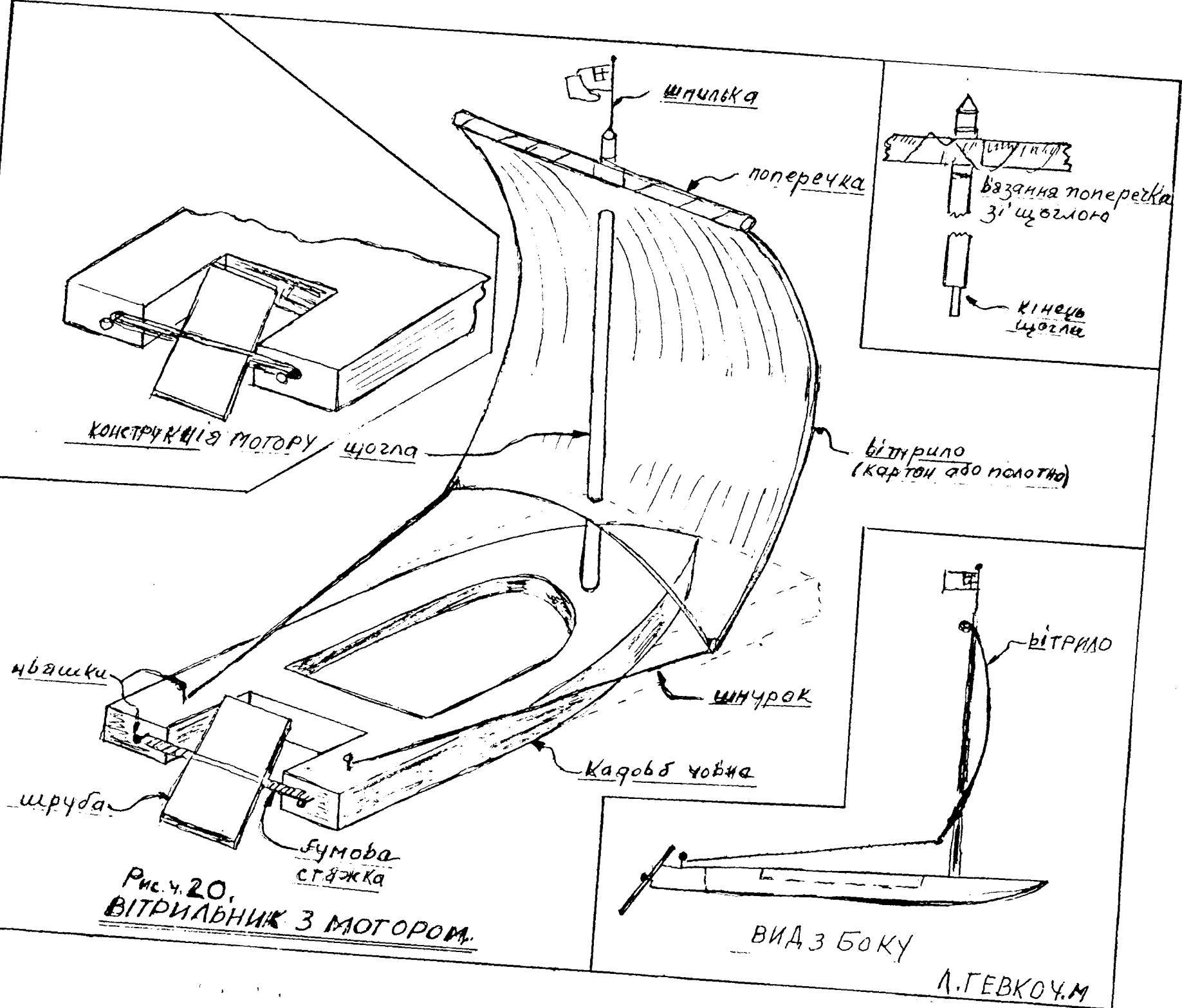
В И ТРИЛЬНИК З М О Т О Р О М .

Рис.ч.20.

Рисунок показує, як зробити такий моторовий вітрильник. При попередних човнах ми подали вам точно, як їх робити. Цей теж не повинен справити нікому труднощів.

/Подав: пл.сен.Л.Гевко,ЧМ/

= := := := := := := := := := := := := := := := := := :=

ПІСНІ , ВІРШІ , РОЗВАГА .

=====

1. Приплив моря - загадка.
2. А що тут нарисоване? - загадка.
3. Відповідь моряка - сміховинка.
4. Пісня "Чорноморців" - пл.сен.о.Б.Ганишевський,ЧМ.
5. "Чорноморці" ми - пл.учасн.М.Бачинський.
6. "Візьму я нецки..."
7. Моряцький танок.
8. Хлоп'яча мрія - Іванна Савицька.
9. "Ми Чорноморці".
10. Юні моряки - Роляник.
11. Чорне Море - Микола Щербак.
12. У порті - Богдан Рубчак.
13. Наше море - Мирослав Петрів.
14. 29.квітня 1918 року - Б. Вольний.
15. Українське море - Роман Завадович.
16. Рятівничий вузол.
17. Знакування: С О С /...----.../ - Йонтек,ЧМ.

ПРИПЛІВ МОРЯ...
/Загадка./

Через борт корабля звисає линвова драбинка. На ній, над самим плесом, сидить маляр та малює бік корабля. Нагло є приплив моря. Скільки щаблів мусить маляр втекти догори, щоби не залила його вода, коли щаблі є що 50 сантиметрів, а вода піднеслася на 2 метри?

++++++

АЩО ТУТ НАРИСОВАНЕ?

Це штука неважка: на верху бачимо український прапор. А на чому він - пізнаємо, коли будемо з допомогою олівця лініями крапки так, як вони позначені порядковими числами.

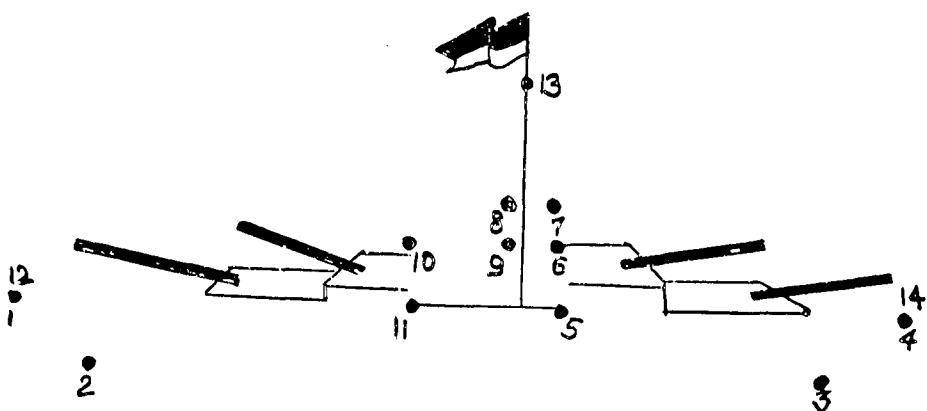

Рис.ч.21.

/"Готуйсь" ч.4/24/ - Квітень, 1956./

+++++

ВІДПОВІДЬ МОРЯКА...

Один моряк мав намір поїхати в подорож до Японії. Тому, що плавба мала бути дуже довга й небезпечна, один з його приятелів хотів відмовити його від цієї подорожі та намовляв його покинути взагалі моряцьке ремесло.

- Чому? - запитав моряк. - На суші цілком не є безпечноше як на морі.

Але боязливий приятель запитав:

- Чим був твій батько?
- Він був капітаном одного вітрильника.
- І як він помер?
- Він згинув на морі - відповів моряк.
- А твій дідо?
- Він був корабельний гардемарин і раз буря вивернула судно й вся залога потонула.
- А як помер твій прадід? - питав далі приятель.
- Він рівно ж утопився в морі.
- І чи не є це немудрим, йти тобі знова на море, коли так багато твоїх предків згинуло на морі?

- Добре, - відповів моряк, - чим був твій батько та як він поіер?
- Він був купцем і, самособою, помер у ліжку.
- А твої предки?
- Вони всі померли в ліжку, - відповів товариш морякові.
- І чи не є це немудрим іти спати кожного дня до ліжка, коли так багато твоєї рідні померло в ліжку?

++++++

пл. сен. о. Богдан Ганушевський.

ПІСНЯ "ЧОРНОМОРЦІВ".

Серед шуму бурної негоди
І в обіймах крилатих вітрів,
Серед хвиль, водяної безодні
Чуєм зов чорноморських вовків.

Україно, геройський наш краю,
Ми для Тебе живем в боротьбі,
Нашу юність і силу і труди
Ми приносимо в жертву Тобі.

Ми живем батьківщині на славу,
Ще бурлить в нас козацька кров.
Плпстуни "Чорноморці" ми юні,
До походу з нас кожний готов.

Україно, геройський наш краю,
Ми для Тебе живем в боротьбі.
Нашу юність і силу і труди
Ми приносимо в жертву Тобі!

++++++

пл.учасн. М. Бачинський.

"ЧОРНОМОРЦІ" МИ .

"Чорноморці" ми, браві пластуни,
Чорного Моря сини.

ПРИСПІВ: Ми пливемо в даль незнану,
В ясний день і ніч зоряну,
Ми пливем вперед, здобувати світ,
Рідному краю шлем привіт. Агой!
Рідному краю шлем привіт!

Не лякають нас хвилі ні вітри,
Ні грізні морські тайфуни.

ПРИСПІВ: Ми пливемо в даль незнану,
В ясний день і ніч зоряну...

Любимо моря, наше в них життя,
Радістю сяють нам лиця.

ПРИСПІВ: Ми пливемо в даль незнану,
В ясний день і ніч зоряну...

++++++

Маршова місса Покровській
Слова і музика: О. В. Ганнібальский
Р. М.

The image shows a handwritten musical score for soprano voice. The music is written on three staves of five-line staff paper. The key signature is B-flat major (two flats), and the time signature is common time (indicated by 'C'). The vocal line consists of mostly eighth-note patterns. Below the music, there are three stanzas of lyrics in Russian, written in a cursive hand. The first stanza reads: 'Серед чуду дур-кої ке-ро-гу і в оби-нах крилатих біл-рів- серед хвалъ вога-'. The second stanza continues: 'ни се-заг-ти пуръ зоб корю-морска-хол-ків, Укра-ино-героїческихъ краю днуга-'. The third stanza concludes: 'Місце живеши въ бороді нащъ тональ і синъ і трагуди не приносимо въ містахъ Мо-'. The final line of lyrics, 'си, уара- -си.', is placed below the third staff.

ЧСРНС ССРЛІКІН

Маршево.

Словапп. уч. Ч. Бачинеский.
Муз. п-зен. о. Б. Ганущеский, чм.

A handwritten musical score for piano and voice. The score consists of two staves. The top staff is for the piano, featuring a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The bottom staff is for the voice, featuring a soprano clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The vocal line includes lyrics in English: "bit, i-row! Pin-ne-ag kaa-ho when up- Bi!". The score is dated "Sept 1895".

A handwritten musical score for "The Star-Spangled Banner" on four staves. The first staff uses a soprano C-clef, the second staff an alto F-clef, the third staff a bass G-clef, and the fourth staff a tenor C-clef. The lyrics are written below each staff in both English and French. The English lyrics are: "Hail to the chief who made us free, and welcome to our land the brave." The French lyrics are: "Hail to the chef qui nous a sauvé, et bienvenue à notre patrie héroïque." The score includes various dynamics like forte, piano, and sforzando, and rests.

"ВІЗЬМУ Я НЕЦКИ..."

Візьму я нецки і коромисло,
Це буде човен, то буде весло.

Море як казка, хвилі як мрія,
Пливу й співаю: Санта Лючія.

Аж втім розбився човен на морі,
Я опинився в морськім таборі.

Кухня як казка, кухар як мрія,
Лежу й співаю: Санта Лючія.

Люблю я дуже всі морські вправи,
Пливу по водах човном діравим.

Сонце як казка, плесо як мрія,
Гребу й співаю: Санта Лючія!

++++++

ст.пл. Ігор Масник, ОХ.

МОРЯЦЬКИЙ ТАНОК.

ФАБУЛА ТАНКА.

Залога човна складається з шістьох моряків, в тому один оферма /зичайно найвищий ростом/, та стерничого /найкраще найнижчий ростом/. Починається від того, що ранком стерничий будить усіх і провіривши присутність, переводить з залогою руханку. Опісля моряки чистять вітрильник і йдуть на обсервацію. Завваживши в далечині суходіл, а потім місто, сигналізують до нього й покликавши стерничого залишають човен у порті, а самі йдуть погуляти. Після забави в місті повертаються на палубу судна.

Шітки, відра та прaporci до сигналізації, це лише фікційні речі й дуже легко можна без них обйтися. Оферма повинен бути добрым коміком, який старається все робити як-слід, та біда в тому, що йому все виходить "трохи не так". Стерничий повинен удавати енергійного капітана, що вміє добре кукурічитися до своєї мужви.

Танок можна рівно ж добре виконати й під час різного роду імпрез, як на театральній сцені, так і при варті. Можна справити типово моряцькі строї, а якщо таких немає, тоді хоч довгі штани, но голові берети, а в стерничого шапка з козирком вшита на моряцький лад, найкраще біла.

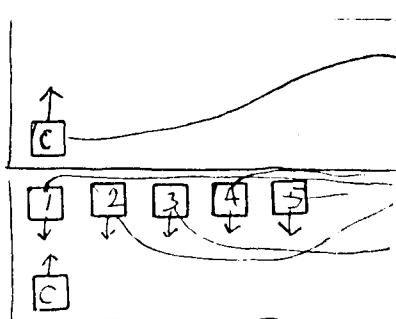
МЕЛЬОДІЯ ДО ТАНКА.

Арія пісні "Ми Чорноморці" /гляди стор.57/.

ФІГУРИ ТАНКА.

Танок має 23 фігури /кроки/.

Рис.

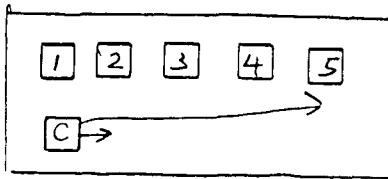

22.

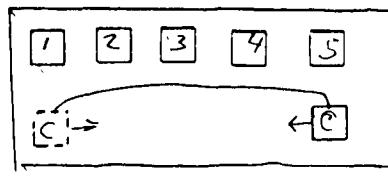
23.

1. На початок мелодії сцена порожня. Згодом входить стерничний тяжким широким кроком, похитуючись злегка на обі сторони під такт мелодії. На останні три такти пісні свище й жде. Гляди рис. ч.22.
2. Легко вибігають один за одним п'ять моряків і стають у лаву напроти стерничого. Рис. ч.23.

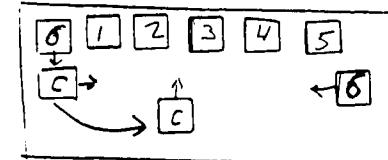
24.

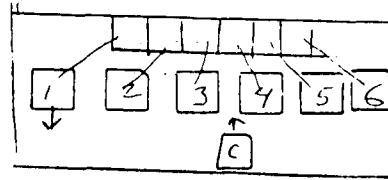
25.

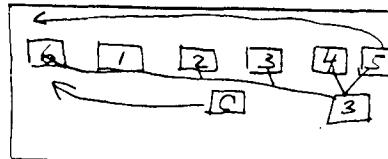
26.

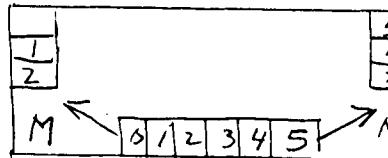
27.

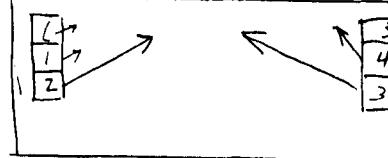
28.

29.

30.

3. Стерничий робить перегляд залоги. На першу половину мелодії проходить перед лавою салютуючи, моряки виструнчились, випинаючи животи. У другій половині пісні стерничий повертається і вирівнюючи рукою лінію животів легко кожного вдаряє і так повертає всіх до нармальної постави. На закінчення мелодії стає боком до лави. Гляди рис.ч.24.

4. Стерничий буцімто відчитує список членів залоги зиркаючи то на руку, то на моряків у темпо мелодії. Моряки в такт підносять руку. На останній погляд стерничого /бракує шостого/, який росте в грізний знак питання, моряки безрадно розводять руками Гляди рис.ч.25.

5. Незgrabно вбігає шостий член залоги - оферма. Підходить до стерничого. Цей вказує йому місце в лаві, а сам переходить і стає на середині перед моряками. Гляди рис.ч.26.

6. Починається руханка в такт мелодії. На перший такт стерничий стає в розкрок, руки на бедрах, на другий такт моряки роблять те саме. На дальші три такти моряки роблять три скоки в бік на штивних ногах, так як стояли. На решту мелодії роблять руханку в такт:

руки на бік, на груди,
руки вгору, на груди,
руки вперед, на груди,
руки вбік, на бедра.

Гляди рис.ч.27.

7. На першу половину мелодії стерничий робить дану фігуру сам, а моряки його негайно наслідують. На другу половину всі роблять одночасно. 1-ша половина: згин вперед, руки до ніг і згин взад, руки вгору вскіс. 2-га половина: руки на бедрах і рухатись: згин вперед, впрост, вліво, вправо й до постави.

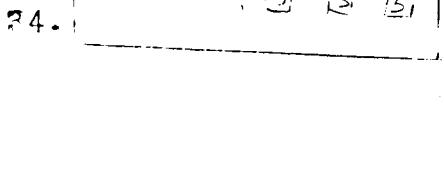
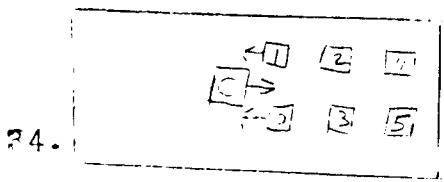
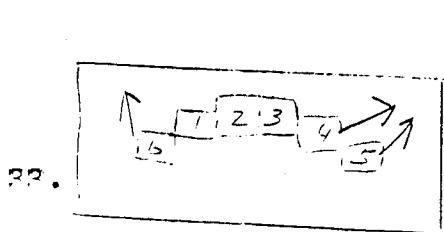
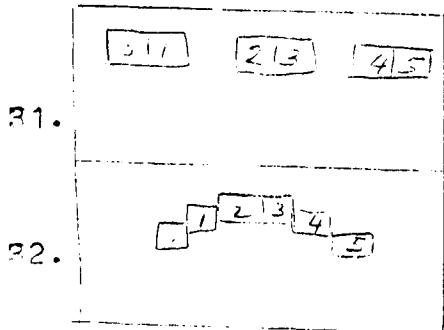
8. Стерничий дає знак рукою "до зайнятъ!" і відходить. Моряки гусаком підходять, беруть з одного місця відра й заходять у лаву. Гляди рис.ч.28.

9. Моряки вдають черпання води й поливання палуби. В такт: раз вліво, а раз вправо.

10. Всі шуроють палубу стоячи, або на колінах, два рази вліво, два рази вправо.

11. Розходяться в дві групи. Положивши щітки на одне місце й уставившись до постави на другу половину мелодії підносять у такт вітрила /держать шнур і легко присідаючи натягають/. Гляди рис.чч. 29 і 30.

12. На пів мелодії стають у три пари, на другу половину в такт помпують воду.

Гляди рис.ч.31.

13. Драбинками лізуть на "бузькове гніздо" /ліва рука, права нога/. Під час того уставляються приблизно в коло або півколо. Гляди рис.ч.32.

14. Розглядаються по овиді, приклавши руку до шапки: раз вліво, а раз вправо. Оферма робить усе відворотно. Вкінці offerma завважує землю, дає знак рукою і всі дивляться туди. На лисях радість: суходіл!

15. Сигналізують семафором. Рухи легко підшукати з таблиці знаків семафору.

16. Всі скоро збігають на драбинах на долину на другу половину мелодії. І тоді: 1-ший біжить до стерничого, 2, 3 і 4 - відчіпають човен, а 5 і offerma закидають якір. Гляди рис.ч.33.

17. Всі зі стерничим на першу половину мелодії стають у лаву, а на другу стають парами, стерничий при рулі стерна, а гребці на своїх сидженнях, беруть весла /сидіти треба на прикучки/. Гляди рис.ч.34.

18. Веслюють до берега.

19. Руки на спині, легкий марш в коло, йдуть до міста.

20. Один моряк грає на усній гармонійці, або ще краще на акордеоні, а решта танцує польки. Гру на інструментах моряк удає.

21. Після короткого, розмаїстого танцю стерничий свище, залога стає в лаву, обмашеровують раз в коло.

22. Закидаючи праву ногу на ліву й постійно салютуючи сходять зі сцени.

23. Offerma, що задивився за мевами, на момент залишається самий. Побачивши, що нікого нема, втікає зловивши за голову з комічними рухами.

= := : = ; = ; = ; = ; = : = : =

Іванна Т. Савицька.

ХЛОП'ЯЧА МРІЯ.

Як виросту я, матусю,
Хочу бути моряком!
Попливу в далекі води
Міцно кованим човном.

Не страшні мені ні води,
Ані буря, ні вітри,
На човні своїм плистиму
Сміло, прямо до мети.

За хоробрість і відвагу
Дасть медалю капітан,
Я припну її святочно
На моряцький свій каптан

І щасливий і веселий
До матусі прилину,
Поцілую, приголублю
І розкажу новину.

Що за труди і відвагу
На човні лопоче стяг,
А на ньому синьо-жовтий
Напис: Чорноморський шлях.

/На мелодію "Добровольці"./

= := := := := := :=

"М И Ч О Р Н О М О Р Ц І".

Ми Чорноморці, веселі хлопці,
Мандруєм крізь широкий світ.
В портах буваєм, пісні співаєм,
Вам посилаєм свій привіт.

Море грає, пливемо в далекий світ,
Вперед - це наш наказ! Агой, всі враз!
Море грає, пливемо в незнаний край -
Рідне пращай, не забувай!

/Ноти на стор.57./

= := := := := := :=

Роляник.

Ю Н І М О Р Я К И .

Вітер сів у лозах
Дмухає в вітрила,
Наша "Чайка" по ставочку
Птахом полетіла.

На переді Костик
Щулить очі, mrіс -
Коли б вуси козацькії,
Був би Гамалія.

А позаду Петрик
Сторожний, обачний,
Стравно "Чайкою" кермусє,
Як сам Сагайдачний.

Тиміш та Івасик
Гребуть собі в парі.
Помчались би, коли б сила
В Босфор, до Скутарі.

На радощах Костик
Сплескує руками:
Колись ми на ріднім морі
Будем моряками.

Під прапором рідним
Світами полинем,
Корабель наш буде зватись
"Слава України".

= := := := := := := := := := := := := := := := :=

Микола Щербак.

Ч О Р Н Е М О Р Е .

Грає море, Чорне Море,
 Котить хвилі - наче гори,
 Що вихряться ув імлі
 І гойдають кораблі -
 Українські кораблі!

А на вітрі майорють
 І лопочуть і зоріють,
 Рвійно рвутися догори
 Синьо-жовті прапори -
 Українські прапори!

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ

Богдан Рубчак.

У ПОРТИ .

У неділю, по обіді
 Батько, я, мій брат малий
 І Степан - синок сусідів
 Порт відвідати пішли.

Гамір, праця там, хоч свято,
 Шум машин і свист гудків,
 Пасажирів там багато
 І веселих моряків.

Чорні, сірі, білобокі,
 І великі і малі
 З цього місця в світ широкий
 Відпливають кораблі.

Я рішив тоді з Степаном:
 Тільки трохи підростем,
 Моряками два ми станем
 І морями попливем!

Я - зроблюся капітаном,
 Корабель вестиму в світ,
 Друг Степан за керму стане,
 Брат - варитиме обід!

Візьмемо ще Бровка з нами
 В новознайдені краї,
 Щоб поміг нам з дикунами
 Люті зводити бої.

Ой щоб на моря далекі,
 До незнаних островів,
 У пригоду, небезпеки
 Добрий вітер нас повів!

Поведе напевно вітер!
 А на щоглі, в висоті,
 Гордо буде лопотіти
 Прапор синьо-золотий!

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ

Мирослав Петрів.

Н А Ш Е М О Р Е .

Наше море - Чорне Море!
 До його сріблистих хвиль
 Ми пройшли степи і гори
 Не жаліючи зусиль.
 Всі противності довкола
 Щира праця поборола,
 Поборола і поборе
 Наше море - Чорне Море!

Майорили тут барвисто
 Ті козацькі прапори,
 Як відважне товариство
 Гнав у даль вітрів порив.
 Тут і слава Святослава
 Загриміла, залунала
 Всім ордам лихим на горе
 Наше море - Чорне Море!

Нам, українським дітям, сниться
 Дальний, синій шлях морів.
 Хай же сниться! Не дивниця!
 Ми нащадки козаків.
 Навчимося мандрувати,
 Кораблями кермувати,
 Труднощі всі переборем.
 Наше море - Чорне Море!

ЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖЖ

Б. Вольний.

29. КВІТНЯ 1918. РОКУ.

Шумить, гуде вже Чорне Море
На морі горді кораблі
І українські в них прапори
Палають в сонячнім вогні.

Колись Москва тут панувала,
Та проваливсь проклятий цар -
Із гробу воля наша встала
І вийшло сонечко з-за хмар.

Пливуть, шумлять по Чорнім Морі
Вже українські кораблі -
Сміється ясне сонце вгорі
І радість йде по всій землі.

Залізні панцері ясніють
На кораблях тих сталевих -
Матроси тішаться, радіють,
Що воля знов прийшла до них.

Шуміло в пінах Чорне Море
Лунав далеко грім гармат -
На бій пливли залізні гори -
В страху тримтів московський кат...

++++++

Роман Завадович.

УКРАЇНСЬКЕ МОРЕ.
— На спомин 29. квітня 1918. р. —

Чорне море, українське море!
Нашу радість знаєш ти і горе,
України бачило ти славу,
Наших предків боротьбу криваву!

Бо море лиш того кохає,
Хто вдався завзятий, палкий -
Він в серці зневіри не має,
Не спинить його буревій.

А як княжих лицарів не стало,
Ти чубатих козаків вітало,
Ти чайки носило з України
Бити злого турка, татарина.

Ти на своїх хвилях в світ носило

Княжих військ непереможну силу,
Ти човни Олега колисало,
Перемоги пісню їм співало.

Бо хто побратастесь з морем,
Не зна, що то страх в боротьбі,
Усі перешкоди поборе,
І славу здобуде собі.

А потому понад морем синім
Гордо маяв прапор України,
І на хвилях, в сонці, мов зо золота,
Мерехтіла українська флота.

І рідний спів, як грім несеться,
І рідна мова гомонить -
І море рідне в берег б'ється
І пристань сурмами дзвенить.

А кораблі стоять, як гори,
Від іх гармат лунає гул,
Крейсери виплили на море:
"Мазепа", "Златоуст", "Кагул".

І "Ростислав" стоїть залізний,
"Святий Євстафій" встав із пут -
І міноносець наш "Завидний"
А з ним наш крейсер "Прут".

І враз - наказ із поля чести
Упав - як грім гучний згори:
ЗА УКРАЇНУ В БІЙ! ПІДНЕСТИ
ВСІ УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ!

Чорне море, українське море!
Нашу радість знаєш ти і горе,
України бачило ти славу,
Наших предків боротьбу криваву!

Чорне море, українське море!
Нашу радість знаєш ти і горе,
України бачило ти славу,
Наших предків боротьбу криваву!

++++++

РЯТІВНИЧИЙ ВУЗОЛ.

Сама назва "рятівничий вузол" вказує на те, що його вживають при рятівництві. Звичайно застосовують його, коли треба спустити людину на линві з якоїсь висоти або підняти її. Вузол цей є безпечний, не затянається і легко можна його розв'язати.

Щоби легше було тобі зав'язати його, послухай короткої казочки.

Жила собі раз царівна. Мешкала вона в золотому замку на високій горі. У підніжжі гори було невелике озерце, над яке виходила вона часто на прогулянку. Одного гарного вечора, коли стояла вона над берегом озера, виплив з глибин озера довгий, страшний змій. Він обвинувся довкола царівни та пірнув знова в озеро.

Ключка, яку держимо в лівій руці, має уявляти нам озера, вистаючий кінець – царівну. Кінець шнура, що його держимо в правої руці, має уявляти змія. Що далі робити – каже тобі казочка.

Для кращого зрозуміння приглянься добре до рис.ч.35.

Рис.ч.36 представляє завязаний уже рятівничий вузол.

+++++++/++

Йонтек, ЧМ.

ЗНАКУВАННЯ: СОС /...---.../-..

Коли судно є в небезпеці й може потонути, його залога висилає абеткою Морзе знак "С.О.С." В цілому світі це означає: "Рятунку! На поміч!" і кожний, хто його почусє чи побачить, обов'язаний є негайно спішити з допомогою.

Буква "С" в абетці Морзе представлена як три короткі:.... .
Буква "О" представлена як три довгі: ---, при чому кожний довгий сигнал /-/ мусить бути принаймні три рази довший від короткого сигналу //.. . Ціле гасло "СОС" звучатиме отже: три короткі, три довгі, три короткі, або ..... .

Гасло "СОС" можна надавати звуком /свистком, трубкою і тп./ або сигналізаційними пропорцями. Коли вживаємо пропорців, тоді на кожну "коротку" підносимо одну /звичайно праву/ руку з пропорцем до горизонтального рівня /рука випрямлена просто в бік/, на кожну "довгу" підносимо так само обидві руки з пропорцями. Вночі можна надати гасло "СОС" ліхтаркою, відслонюючи світло на коротші й довші блимки. Великі кораблі, що мають радіонадавчі апарати, передають "СОС" радієм.-

+++++|||||+++++|||||+++++|||||+++++|||||+++++|||||+++++|||||

Рис.ч.35.
ЯК ВЯЗАТИ РЯТІВНИЧИЙ ВУЗОЛ.

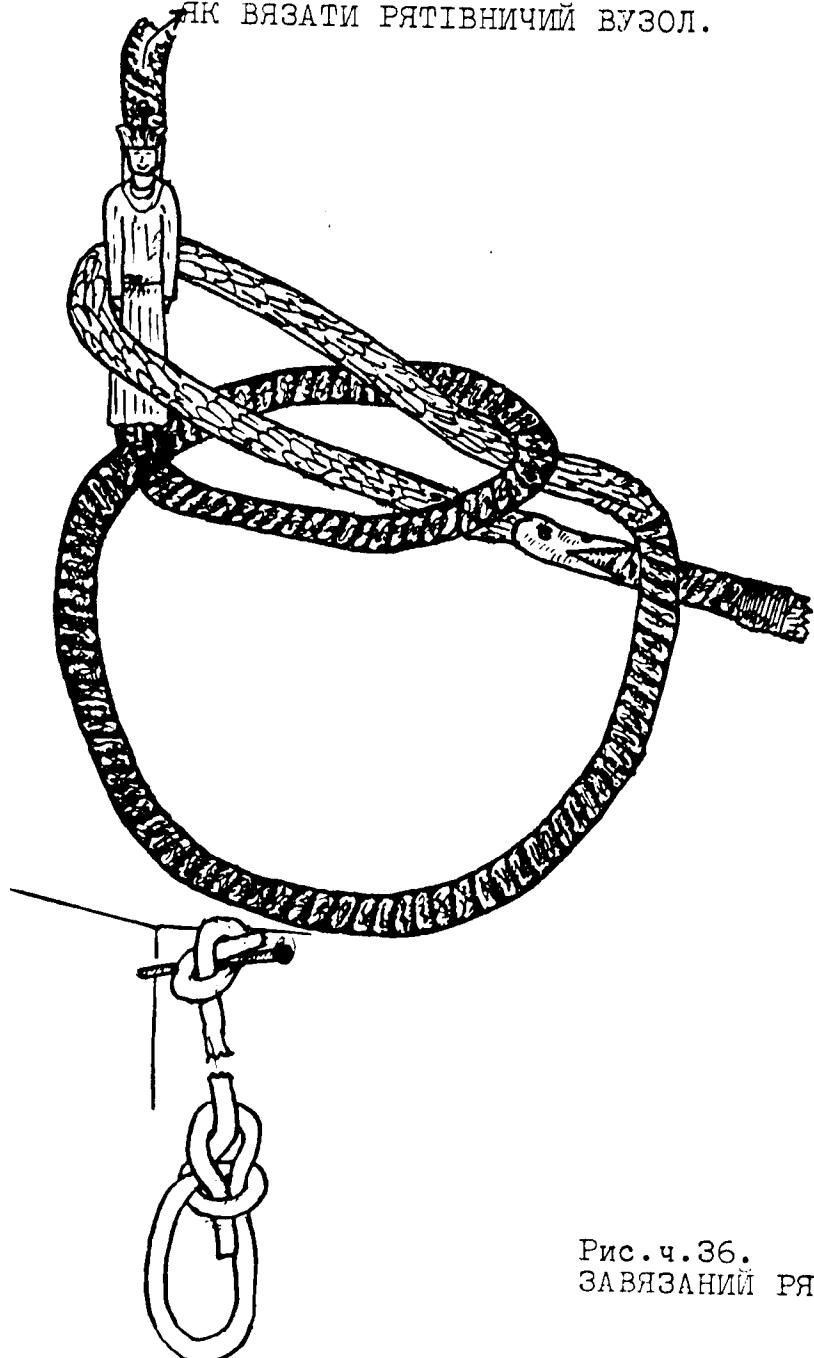

Рис.ч.36.
ЗАВЯЗАНІЙ РЯТІВНИЧИЙ ВУЗОЛ.

Р І З Н Е .
=====

1. Як плавати, нуркувати, скакати до води.
2. Рятування потапаючих.
3. Безпека на воді.
4. Веслування.
5. Як лізти по щоглі й іти крізь кладку.
6. Сильветки суден.

ЯК ПЛАВАТИ , НУРЮВАТИ , СКАКАТИ ДО ВОДИ.

"Він не вміє ні читати, ні плавати" - говорили старинні Греки, коли хотіли назвати когось необразованою людиною. Плавання є одним з найконечніших спортів. Вже те, що земля складається зі суші й води, змушує людину не лише до ходження по суші, але й до плавання. Плавання виправляє серце, легені й м'язи, а при тім відвагу й скору орієнтацію. Є це один з найбільше гігієнічних спортів, бо майже нагі перебуваємо на повітрі й у воді. Щоби про когось сказати, що він є добрий пливак, він мусить уміти нуркувати, опанувавши хоч один стиль плавання, скоки, водне рятівництво, а також переносити всякі речі не замочивши їх.

Заки ввійдете до води, затямте собі слідуче:

- 1/ Слухайте безумовно вказівок інструктора, бо він відповідає за ваше життя на воді й за вашу вмілість плавання.
- 2/ Не протягайте перебування у воді за довго, щоби ви не перемерзли й не простудились. Добре є час до часу вийти з води й перебігти здовж берега.
- 3/ Не купайтесь безпосередньо по їді. Заждіть яких 2 години.
- 4/ Не купайтесь ані не плавайте, коли ви зігріті.
- 5/ Не йдіть у воду, якщо ви себе зле почуваете або хворі.
- 6/ Якщо не вмієте плавати, ніколи не йдіть на глибоку воду.
- 7/ Не занурюйте силою у воду товаришів, що вчаться плавати, ані не кидайте їх ненадійно до води.
- 8/ На воді заховуйтесь весело, але не робіть криків ані нетактовних жартів, бо це часто кінчиться нещастям.

Якщо хочете навчитися плавати, починайте від нуркування. Першою умовою плавання - не боятися води, призвичайтися до неї. У воду занурюйтесь кучки, зловітесь руками за ноги в кістках, заховуйтесь спокійно, побачите, як вода вас підносить як гумовий м'яч. До стоячої постави вертайтеся рівно ж спокійно, не хватайте ні людей ні предметів, які находяться побіч вас. Занурюйтесь з отвореними очима. Інструктор провірює в той спосіб, чи очі отворені, що бере на долоню кілька камінців і питає скільки їх є, опісля кидає якийсь предмет до води й каже його знайти. Занурюючися, наберіть у легені багато повітря. Не страхайтесь, що під водою захліснетесь. Тільки відважно!

По науці нурковання, приступаємо до науки держання себе на воді. Не вживайте ніяких помічних поясків ні т.зв. будки. З початку можуть вас підтримувати співтовариші чи інструктор, але найкраще пускатися на воду без нічієї помочі. Звертайте увагу, щоби ваші рухи були довгі, повільні, спокійні - не спішіться, тут не йде про скорість, а про точне скоординування рухів.. М'язи відпружені. Не здергуйте віддиху. Віддих при плаванні відіграє велику роль, правильний віддих улегшує плавання. Стопи не занурюйте під водою більше як 10 сантиметрів /4 інчи/, голову не похиляйте до заду, тільки ритмічно вперед. Подивіться, як плаває жаба - спокійно, рухи скоординовані, а все те складається на скорі й звінне плавання. Через скорі й наглі рухи потапаєте й мучитеся. Пам'ятайте, що воду побідимо витривалістю, відвагою, спокоєм.

ПЛАВАЙ ЖАБКОЮ.

Спершу вчимося плавати на сухо. Найважніша при цьому річ виконувати рівночасно незгідні рухи ніг і рук. Вправляйте спочатку в стоячій поставі, потім те саме лежачи на якісь лавці чи кріслі. Плаваючи на сухо звертайте відразу увагу на темпо рухів: перший рух поволі, другий звичайно, третій і четвертий скоро й енергійно. Числіть: р-а-а-а-з, два, три, чотири, - по кожній серії рухів плава в основній поставі з витягненими руками й ногами. Як навчитеся вже плавати на сухо - беріть товариша, найліпше такого, що сам уміє плавати й ідіть з ним на неглибоку воду й там пробуйте своїх сил. Вистане, як вода сягає вам до пояса. Кладеться на воду, а товариш піддержує вас - голова понад водою - й виконуєте ті самі рухи, що й на сухо. Спершу плаваєте в місці, потім посуваетесь вперед.

Опис рухів: ВИХІДНА ПОСТАВА: Тіло на воді в поzemій лінії. Руки злучені й витягнені до переду, долоні звернені до долини. Ноги злучені свободно, стопи витягнені. Тіло уложене свободно, м'язи не напружені. ПЕРШИЙ РУХ: є повільний. Руки розходяться з вихідної постави вбік, легко згинаються в ліктях, під кінець руху - долоні весь час легко натискають на воду. Голова нахиляється зовсім понад воду - наступає вдих. ДРУГИЙ РУХ: Руки сходяться дашком перед грудьми і рівночасно згинаєте обі ноги в колінах і стопах /коліна сильно розхилені - виглядаєте, як жаба розпластана в воді/. Голова при тім похиляється вперед. Вдих скінчився, видих ще не почався. ТРЕТИЙ РУХ: скоріше випрямлення рук вперед і відкид ніг у бік. Стопи все зігнені, а голова устами в воді. ЧЕТВЕРТИЙ РУХ: числите чотири й віддержати потім у нерухомій поставі як найдовше. Сильним рухом злучити обі ноги до постави. Руки витримують тепер поставу на три. Тим рухом посуваетесь вперед, тому хвилину віддержіть у нерухомій поставі. Потім зачинаєте рухи знову від початку. На чотири - видих. Звертайте увагу на сильне злучення ніг при четвертому русі.

ПЛАВАННЯ ГОРІЛІЦЬ.

Чи плавання горілиць є потрібне? - Конечно! - Горілиця плаваємо для відпочинку, при рятуванні потапаючих, при переношуванні річей, бо плаваючи горілиць маємо свободні руки. Кладемося на воду плечима, тіло випростоване, занурене в воду, тільки лицє є понад водою. Ноги витягнені, руки на бедрах. Ноги розсуваємо й корчимо згинаячи в колінах - як при жабці -, опісля їх випростовуємо й рівночасно викидаємо вбік і на кінець випростовані ноги сильно лучимо разом. До плавання горілиць можемо вживати рук, але не конечно. З основної постави перекидаємо їх рівночасно горою до себе, опісля неначе веслами - долоні звернені назовні - зачеркуємо два великі півкола й енергічно та скоро притискаємо до бедер. Працю рук і ніг поділимо на чотири такти: на 1 - перекидаємо руки горою за себе, скорч ніг, вдих. На 2 - руками зачинаємо зачеркувати півкола, викинення ніг у бік. На 3 - руки дальше зачеркують півкола, енергійне лучення ніг, видих. На 4 - поворот до основної постави, закінчення праці рук, перерва праці ніг.

СКАЧТЕ ДО ВОДИ!

Коли вже вмієте ниряти в воді й плавати, пробуйте скакати до води. Для пливака скоки є конечні. Щоб увійти до глибокої

води без помочі сходів із берега, човна ітп. найкраще є скочити. Скачено на ноги або на голову. Скок на ноги відбувається так, як на суші. Треба вважати, щоби тіло було випрямлене, не перехиляти тіла до переду, ні назад, ні на бік, щоби зіскок був на ноги, а не на плечі, живіт чи бік. Не скачено до плиткої води, що має менше як один і пів метра /5 фітів/. При скоці на ноги тіло занурюється глибоко в воду, тому, коли йде про поспіх - напр. при рятуванні -, небудемо скакати на ноги, тільки на голову. Тому скок на ноги є в практиці менше вживаний.

Скок на голову може бути дуже плоский. Не скачемо на голову, коли вода є плитка й не маємо певності, чи в воді нема стовпів або гострих вистаючих каменів. Скок на голову є трудніший і треба його добре підготовити, щоби не впасти на живіт, бо це може покінчитися смертельним випадком. Науку скоку головою починаємо зі зовсім низького помосту чи берега, який вистає кілька-десять сантиметрів /кільканадцять інчів/ над водою. Учень клякає на краю, руки випрямлені й злучені над головою - тіло похиляє до переду. Ноги до останньої хвилини є оперті о берег, а тіло паде прямо за головою. Як уже опануєте добре цей рух, тоді шукаєте собі вищого берега - до одного метра /3 фіти/-, стаєте ногами на краю, лягте руки над головою й сміливо кидаєтесь головою вперед, а ноги викидаєте при тім до гори. Початкуючі звичайно роблять одну засадничу помилку: за скоро відривають ноги від берега. Ноги відриваємо тоді, коли ми вже втрали рівновагу й летимо певно головою вділ. В цей спосіб можна легко скакати з височини до 3-рьох метрів /9 фітів/, при більших височинах треба відповідно відбиватися, бо легко можна зробити в воздусі кізла й упасти на плечі.

Дальнім етапом скоку головою вниз буде стартовий скок. При цім скоку стаєте на березі, похиляєте тіло вперед, а рівночасно відбиваєтесь сильно ногами - опісля викидаєте їх до гори, а головою летите вділ. Перед відбиттям робите вимах руками, щоби як найдальше скочити, а лучите їх над головою майже над плесом води. До води впадаєте випростовані, як струна. Коли по скочі хочете скоро виринути на поверхню, по зануренню у воді пере - гніться дещо в крижах. Коли зануритеся глибоко під водою й хочете виплинути, то робіть ногами такі рухи, як при "жабці", а руками загортайте воду з гори в діл.

ЗАМІТКА: Матеріали про плавання подаємо для інформації виховників. Інструктори, що приготовляють новаків до вміlostі "Чорноморця" проводитимуть плавання зі своїми новаками. Якщо є на те час, можна вчити новаків різних стилів плавання, але вимоги вміlostі вимагають лише, щоби новак переплив довільним стилем 20 метрів.

РЯТУВАННЯ ПОТАПАЮЧИХ.

Кожний, хто вміє плавати є обов'язаний рятувати потпраючого. Коли рятуємо когось із води, мусимо передусім хоча в часті розібрatisя, головно роззутися, щоби ми мали як найбільше свої рухів, а вбрання не обтяжувало нас. Пам'ятаймо все, що потапаючий, якщо ще є притомний, часто хапає нас за шию, руки, ноги і через це обезвладнює нас. У такому випадку не вагаймося бути жорстокими, бо потапаючого не врятуємо й самі потонемо. Можна потапаючого сильно вдарити в лиць, чи зовсім занурити на хвилину в воду, щоби стратив притомність. До потапаючого стараїмося доплисти з-заду, зловити за волосся або за шию лівою рукою, а правою хапаємо рівночасно за праве передрамя. Опісля піддержуєчи потапаючого з боку голови або під пахою, самі укладаємося горілиць і задом пливемо до берега. Уважайте, щоби уста й ніс потапаючого були над водою.

++++++

ДЕЗНЕКА НА ВОДІ.

Кожного року пластуни рятують багато людей від різних нещасливих випадків. Порятунок може дати тільки той пластун, що знає як рятувати. Тому кожний новак повинен, для добра свого та других, вміти плавати та знати головні небезпеки води. Це дістить йому змогу помогти в небезпеці не тільки собі, але й другим, меншим від себе.

1. Ніколи не йди плавати сам. У гурті воно й приємніше й у потребі можеш дістати допомогу. Коли новаки йдуть плавати, все коло них повинен бути їхній братчик або хтось, що вміє добре плавати.

2. Держися здалека від глибокої води, швидких течій та водних вирів. Такі місця є небезпечні навіть для вправлених пливаків. Якщо ти не вміш плавати, купайся все в такому місці, де зможеш усе досягнути дна, коли схочеш відпочити.

3. У місцях, де ти ще ніколи передтим не купався, провір вперед дно, чи не має скель, старих пнів дерев або урвищ. Таку перевірку роби все разом з братчиком. Ніколи не скачи в воду, доки не переконаєшся, що глибина води та дно є відповідними.

4. щоби уникнути небезпеки корчів у м'язах, все чекай принайменше дві години після їжі заки підеш до води.

5. Корчі постають звичайно внаслідок змучення, страху або зі стану іжі в шлунку. Тому, якщо вхопить тебе корч, не попадай у страх, а будь холоднокровний. Корчі не все є небезпечні хіба, що попадаєш у паніку. Стараїся як найскоріше прикладти допомогу, а в міжчасі стараїся удержатися на поверхні при помочі рук чи ніг, яких не зловив корч. дуже часто нагле випростування, зміна положення або ущипнення в скорчений м'яз усуне корч. Тоді відразу спокійно пливи до берега й того дня більше не купайся.

6. Якщо не вміш плавати, ніколи не сідай у ніякий човен. Спершу навчися плавати. Ніколи для забави не гойдай ані не перехилуй човна. Ніколи не стій у малому човні, це дуже небезпечно. Коли малий човен перевернеться, стараїся все триматися його за

борт. Дерев'яні човни не потапають навіть тоді, коли наповнені водою, і можуть стати тобі допомогою в небезпеці.

7. Якщо плаваєш у човні, все зніми черевики та впевнися, що на човні є рятункове колесо.

++++++

ВЕСЛУВАННЯ.

Ніхто ще не навчився веслувати вислухавши гутірку на ту тему. Веслування можна вивчити тільки практично. Однаке новацько-му впорядникові, який можливо ще не мав до діла з веслами, треба буде знати кілька річей з теорії, якщо він хоче навчити своїх новаків веслувати, і то веслувати правильно.

Веслування для новаків не повинно проходити межі 5-особового човна. Тут уживаємо рівночасно двох весел. Веслування на галері краще підходить для юнаків, а операції вітрильника з веслами є ще складніша й проводиться лише на водних вишкільних курсах та між старшими пластунами.

Коли йде про прикріplення весла до борту човна, то найчастіше зустрічаємо вилки або перстень, що уможливлюють рух весла в усіх напрямках і також оброти довкола своєї осі. У німецькому човні ЙОЛЛЕ бувають ще часом в'язання, що не дають можливості цього останнього, але вони не дуже практичні й їх не поручається. В'язання повинно бути так змонтоване, щоби легко й скоро можна було витягнути весло з нього. Це важне головно при причалюванні.

Місце, де весло обертається й опирається о в'язання, слід оббити підошвовою скірою або обмотати тісно конопляним шнуром на ширині 20 до 25 сантиметрів /8 до 10 інчів/. Така охорона продовжує вік весла.

На 3 або 5-особових ЙОЛЛЕ кожний весляр має два весла. Стєрник /командант човна/ дає команду /для скорої науки й кращого використання сили, слід при перших вправах поділити собі один удар на чотири такти/: ВСІ ВРАЗ!

1. Лопатки поземо до води, тіло нахиляємо вперед.
2. Тіло наклонене вперед, руки випрямлені, невеликий відпочинок перед тактом праці.
3. Обертаємо лопатки прямово до води, занурюємо їх у воду, короткий, раптовий, такт праці.
4. Витягаємо лопатки з води й сорертаємо їх поземо до води.

Головне при цьому, щоби вміло використати цей коротенький відпочинок у 2-му такті та правильне обертання весла, бо не придережуючися цього при скорості вітру 40 кілометрів /25 миль/ на годину, наш човен не буде зовсім порушуватися вперед. Під час веслування пам'ятай слідуєше: 1. Сівши в човен, добре урегулюй на відповідну для себе віддалу поріг для опертя ніг, бо головну працю при веслуванні виконують м'язи пояса. 2. Кінці весел, що їх держиш у руках, повинні дотикатися в поземому, прямовому до боку човна положенні. 3. Не занурюй за глибоко весла. 4. Нікτі під кінець такту праці все держи разом. 5. Голову держи прямо, бороду втягни. 6. При 1-му такті /поворот/ не підноси весла за високо, але рівно з бортом.

Під час прикальвання слід звернути увагу на слідуючі речі: кожний керманич-стерник мусить випробувати свій човен скільки приблизно метрів переплив він, коли весла вийняті з води. Треба мати на увазі, що навантажений човен перепливе більшу дорогу. Звернути теж увагу на силу та напрям вітру й водної течії.

На ріках причалиємо все боком до берега, все проти течії води. При причалюванні до іншого човна, або стрімкого берега, треба вважати, щоби не поламати весел, які слід скоро вийняти з в'язань. Коли човен є сильно навантажений, то кожне сильніше порушення рівноваги грозить, що він перевернеться. Тому, коли хтось із залоги хоче змінити місце - нпр. з-заду наперед - , робить це так: менший пролазить рабчики між ногами свого товариша, що стоїть на лавці у зігненій позиції, держачись руками боків човна.

Коли помагаєш комусь висідати з човна, то не забудь одною рукою тримати шнур від човна й борт, а другою рукою помогай висідати на беріг.

Йонтек, ЧМ.

ЯК ЛІЗТИ ПО ЩОГЛІ Й ІТИ КРІЗЬ КЛАДКУ.

ЯК ЛІЗТИ ПО ЩОГЛІ. Підтягай себе на кілька інчів нараз. Ноги служать як гальма /гляди рисунок ч.37/ і не дозволяють зсунутися вниз.

Не зсувайся вниз по щоглі, бо пораниш собі руки. Найкраще вправляти на деревляній щоглі в тaborі.

РИС. 4.38
ЯК ДЕРЖАТИСЯ.

ЯК ІТИ КРІЗЬ КЛАДКУ. Можна легко переконатися, що набагато легше задержати рівновагу, коли руки розложені вбік, як у новака на рис.39.

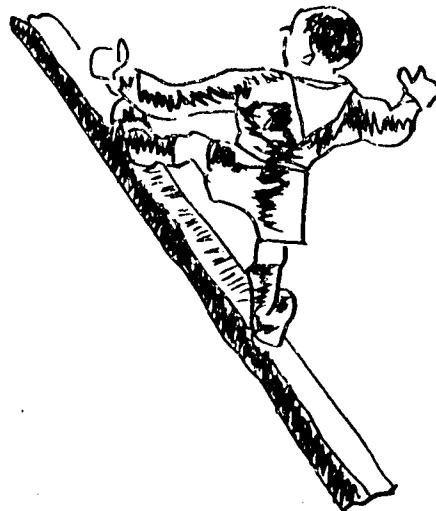
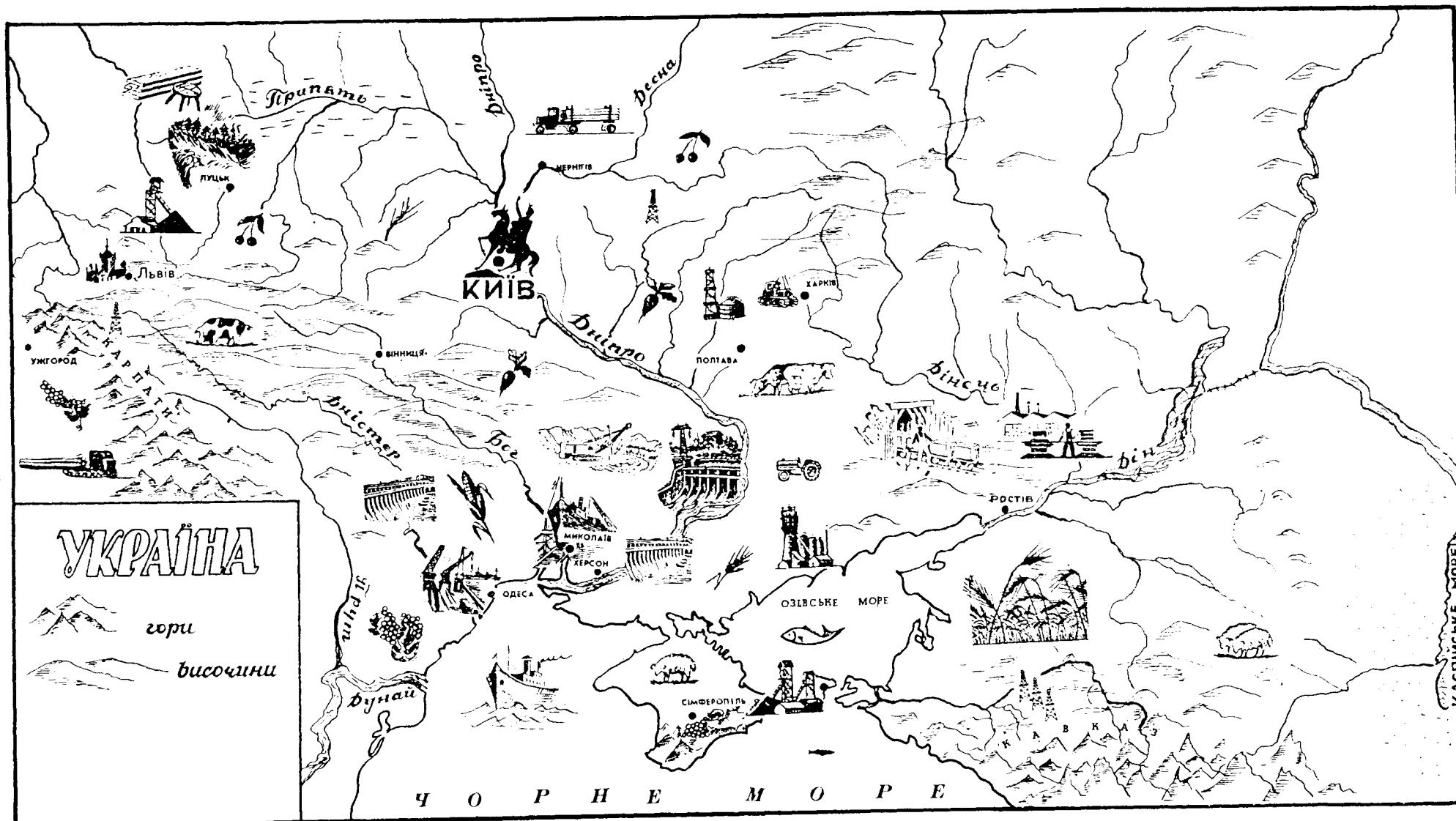

РИС. 4.39

РИС. 4.37

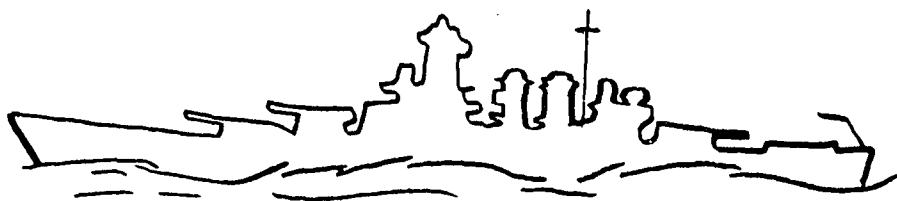

Рис. ч. 48
Артилерийський броненосець.

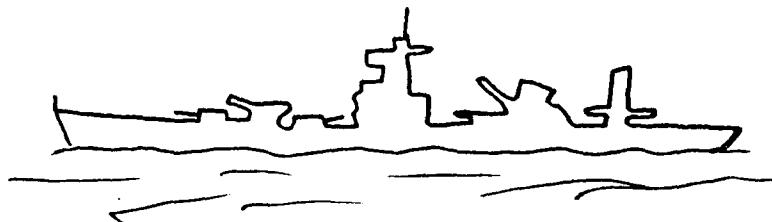

Рис. ч. 49
Крейсер.

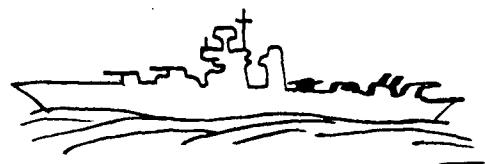

Рис. ч. 50
Нищильник.

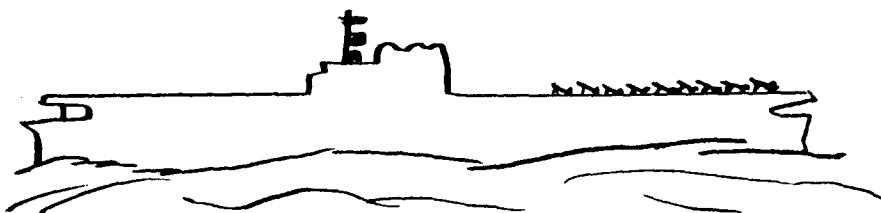

Рис. ч. 51
Літаконосець.

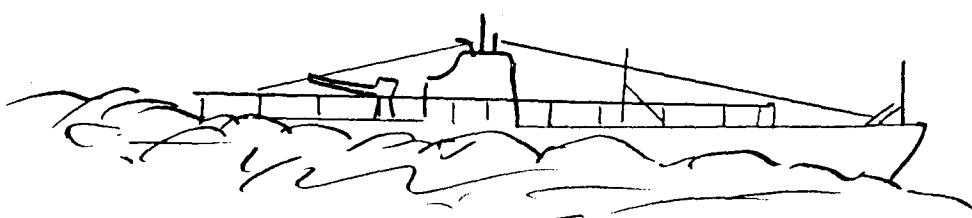

Рис. ч. 52
Підводний човен

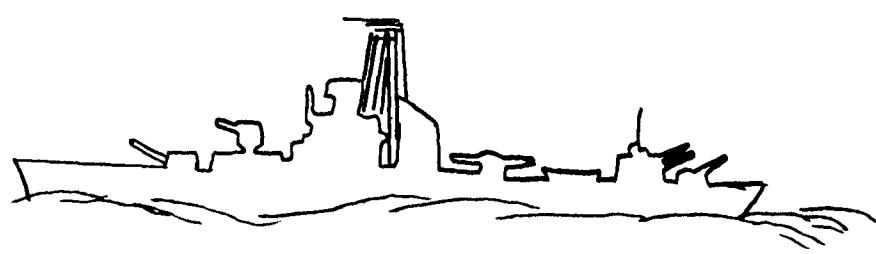

Рис. ч. 53
Нищильник.

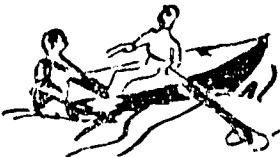

Рис. 4. 40
Човен з веслами

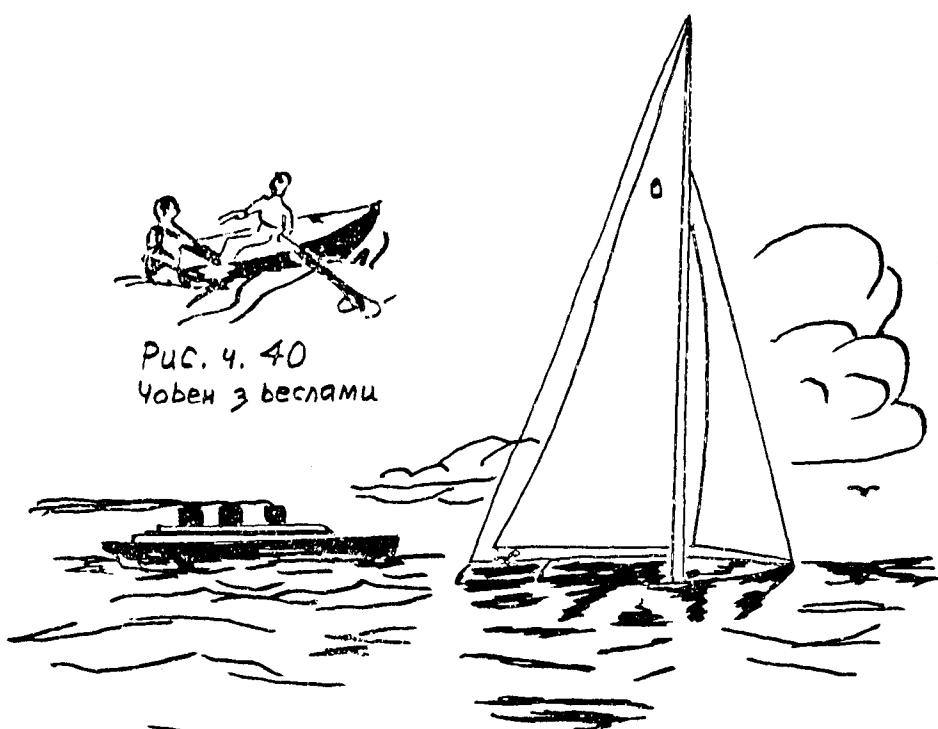

Рис. 4. 41
Пасажирський корабель

Рис. 4. 42
Вітрильник

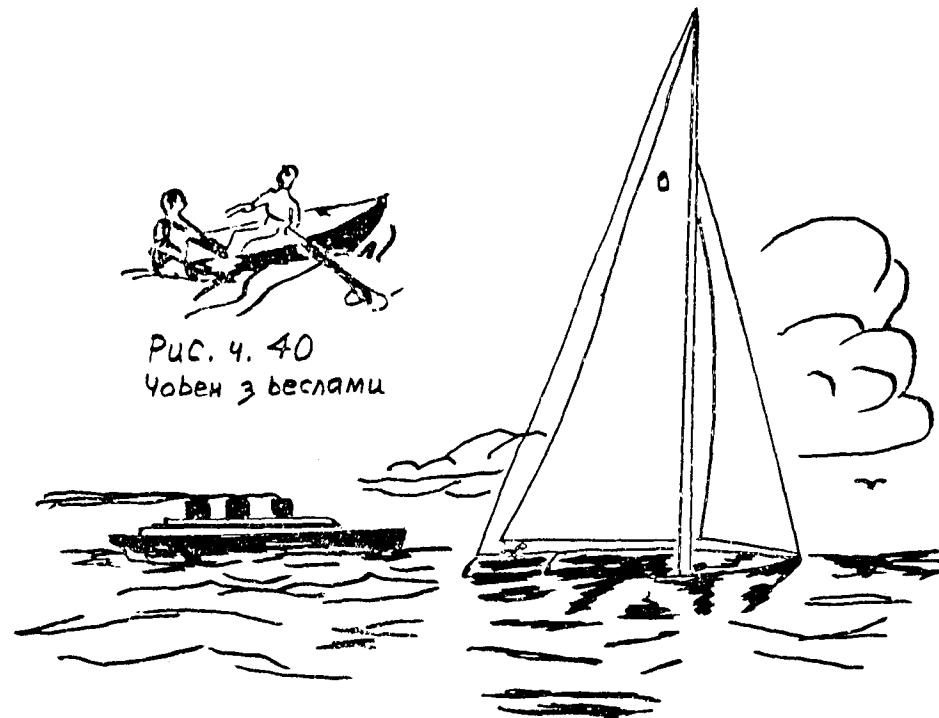

Рис. 4. 43
Моторний човен

Рис. 4. 44
Кеню

Рис. 4. 45
Воєнний корабель

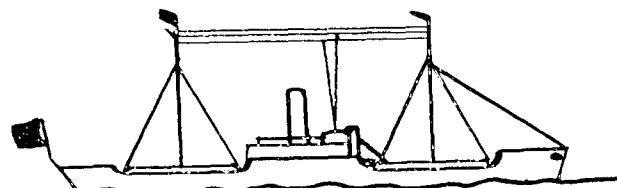

Рис. 4. 46
Торговельний корабель

Рис. 4. 47
Каяк (вкритий зверху)

ЧОВЕН З ВЕСЛАМИ /рис.ч.40./. Веслярський човен, це сильний човен, порушуваний веслами. Малий човен, який часто можна бачити прив'язаний ззаду вітрильника чи моторівки, називається "дінгі".

КЕНЮ /рис.ч.44./. Індіяни винайшли кеню, зробивши його з кори. Сьогодні кеню часто роблять з непромакальної плахти.

КАЮК /рис.ч.47./. Ескімос робить каюк зі звірячої шкіри. Сівши в середину, стягає тісно ремінцями отвір довкола своїх бедер, щоби вода не набиралася у середину.

ВІТРИЛЬНИКИ /рис.ч.42./. Люди мають вітрильники головно для розваги. У них вони вибираються на плавби здовж берега моря або на великих озерах. Часом улаштовують перегони і тоді вітрильники пливуть по воді дуже швидко – тільки під силою вітру, що дує у вітрила. Є багато різних родів вітрильників. Розрізняють їх після видів уживаних вітрил.

ПАСАЖИРСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ /рис.ч.41./. Великий пасажирський корабель перевозить людей. "Квін Елізабет" – це один з найбільших пасажирських кораблів у світі. Він є довгий на п'ять блоків і має чотирнадцять палуб /поверхів/. Це значить, що він є такий високий, як 14-поверховий будинок, з віндами, що возять людей угору і вдолину. Він є неначе плаваюче місто, бо на ньому живе 3500 людей під час кожної плавби через океан. Вони їдуть у йдаліннях так великих, як ресторани. Вони ходять у кіно, плавають у басейні, вправляють у руханковій залі й грають різні гри на палубі. Діти мають спеціальну кімнату до забави. Є і стрижії для мушчин і сальон краси для жінок. Навіть собаки мають окрему палубу для вправ.

На "Квін Елізабет" є так багато роботи, що там працює 1200 осіб. Праця є навіть для радіо-телефоністів, які можуть отримати пасажира з кожним майже телефоном на світі.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ КОРАБЕЛЬ /рис.ч.46./. Кораблі, що возять великі кількості товарів, називаються торговельні. Хто знає їх добре, може розрізняти багато їх видів. Товарі складають глибоко всередині корабля. Двигуни на кораблі підносять вантаж з доку й складають його в нутро корабля крізь отвори в палубі.

Двигуни виглядають мов довгі тонкі стовпи, що вистают до гори й на боки, а з них звисають линви й бльоки. Коли корабель є на морі, ці двигуни є прив'язані до самої палуби, щоби не ходилися. Спеціальні стовпи піддержують двигуни. На деяких кораблях, однаке, двигуни є прикріплени до корабельних щогол.

Близько берегів судна кермуються БОЯМИ. Боя має лямпу на вершку й чотири дзвінки під сподом. Боя плаває по поверхні води, але є прикріплена /заякорена/ в одному місці. В день і в ночі, навіть серед мряки судна орієнтується за світлами й звуками бой.

ЛІТАКОНОСЕЦЬ /рис.ч.51./. Літаконосець – це в дійсності летовище, що може подорожувати довкруги світа по океані. Літаки є в середині літаконосця, з поскладаними крилами. Вінди вивозять їх

на палубу. Тут розкладають їхні крила й літаки є готові до лету.

Кожний літак на літаконосці має гачок нижче хвоста. Коли літак сідає, ціє гачок зачіпає об спеціальну сітку на палубі. В цей спосіб літак зупиняється так, як би зупинити птаха в леті вхопивши його за ноги. Якщо б літак упав у води, з літаконосця висилають спеціальний малий човен по летуну.

Старшини командують літаконосцем з вежі, яка називається "острів" на штирборді /правому боці/ палуби. У нутрі літаконосця моряки мають ідальні, місце до спання, пральню де перуть своє білля і навіть крамницю з содовою водою.

ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН /рис.ч.52./. Підводний човен, це корабель, що може плисти під поверхнею води. Робить він це так: Човен має збірники, що можуть бути наповнені повітрям або водою. Коли збірники с наповнені водою, він є за важкий, щоб удержатися на поверхні й поринає у воду. Щоби видістatisя назад на поверхню, випомповують воду й впомповують у збірники повітря, подібно як помпується повітря у колеса авта.

Заки підводний човен зануриться, всі моряки сходять у середину й замикають за собою всі отвори, щоби вода не дісталася до нутра. Вони можуть плисти дуже далеко під водою, бо мають повітря щоб дихати, багато поживи, кухню де можуть варити й ліжка до спання. Вони можуть навіть дивитися з підводного човна назовні - з під води. Дивляться вони крізь перископ, який вистає понад поверхню. Залога підводного човна може теж опа - люватися під спеціальною лямпою.

/Подав: Понтек, Чл./

Понтек
Член
Союзу письменників України
Літературно-мистецької ради Союзу письменників України
Харківської обласної організації Союзу письменників України

З М І С Т.

	Стор.
Переднє слово	1
Вимоги новацької вміlostі "Чорноморець"	3
Оповідання:	4 - 34
Гаврилко хоче стати моряком	5
У пасажирському порті	9
На маяку	13
Українські прaporи на Чорному Морі	16
Чорноморська Фльота стає на службу Україні	18
Як люди видумали корабель	19
Чарівні жорна	24
На Чорному Морі	26
Літаючий Голляндець	27
На "Сагайдачному"	29
Будуємо пароплави	31
Дані про Чорне Море, українські ріки, озера, порти	32
Про радар і сонар	33
Гри:	34 - 38
До води	35
Мряка на морі	35
Підводні човни	35
Ріка	35
Корабельні каюти	35
Моряк - невдаха	36
Капітан і моряки	36
Хто краще орієнтується	36
Котрі моряки дужчі	36
Буря на морі	37
Чим заладований корабель	37
Корабель "Ц"	37
Чорноморець - Біломорець	37
Розпізнати види суден	38
Українські порти	38
Майстрування:	39 - 51
Палеровий човник	43
Човен з кори	43
Майструймо човники	43
Збудуй вітрильник	44
Човен з рам'ям	47
Моторова лодка	47
Човни	48
Княжа дараба	50
Вітрильник "Мева"	50
Вітрильник з мотором	50
Пісні, вірші, розвага:	52 - 58
Приплив моря	56
А що тут нарисоване	58
Відповідь моряка	58
Пісня "Чорноморців"	54

Стор.

"Чорноморці" ми	54
Візьму я нецки	56
Моряцький танок	56
Хлопяча мрія	58
"Ми Чорноморці"	59
Юні моряки	59
Чорне Море	60
У порті	60
Наше Море	60
29.квітня 1918 року	61
Українське море	61
Рятівничий вузол	62
Знакування: С О С	62
 Різне:	64 - 76
Як плавати, нуркувати, скакати до води	65
Рятування потапаючих	68
Безпека на воді	68
Веслування	69
Як лізти по щоглі й іти крізь кладку	71
Мапа України	72
Сильветки суден	73

=:==:==:==:==:
=:==:==:==:==:==:
=:==:==:==:==:=

ВИПУСКИ БІБЛІОТЕКИ В. О. Р.

1. Теодосій Самотулка: 25-РІЧЧЯ НОВАЦЬКОГО РУХУ /вичерпане/.
2. Сестричка Леся Храплива: НОВЕ ПІДЛЮТЕ /вичерпане/.
3. Сірий Орел Орест Гаврилюк: НОВАЦЬКА ВМІЛІСТЬ "ЧОРНОМОРЕЦЬ".
Ціна 1.75 доляра.
4. Сірий Орли: Орест Гаврилюк і Микола Світуха: ЗБІРНИК ГОР /вичерпане/.
5. Сірий Орел Денис Беднарський: НОВ. ВМІЛІСТЬ "ЗОЛОТОРЕКИЙ" /в друку/.
6. Сірий Орел Денис Беднарський: МАЙСТРУВАННЯ Частина І.
Ціна 1.00 доляр.
7. Сірий Орел Денис Беднарський: МАЙСТРУВАННЯ Частина ІІ.
Ціна 1.00 доляр.
8. Сірий Орел Леонід Бачинський: КРУГОМ ЖИТТЯ /в передруку/.
9. Сірий Орел Денис Беднарський: НОВ. ВМІЛІСТЬ "ДСБІРДУШОК" /вичерпане/.
10. Сірий Орли: Леонід Бачинський і Денис Беднарський: ПОКАЧИК-ГІДДЕС ЖУГНАЖУ "ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" ЧЧ. 1-25. ----- Ціна 1.00 доляр.
11. Сірий Срел Денис Беднарський: МАЙСТРУВАННЯ В ІГРОВИХ КОМПЛЕКСАХ.
Ціна 0.50 доляра.
12. Сірий Орел Денис Беднарський: МАЙСТРУВАННЯ Частина III /вичерпане/.
13. Сірий Срел Орест Гаврилюк: ЗАПИСКИ З КУРСІВ.
14. Сірий Орел Орест Гаврилюк: ЗВІДУН. ----- Ціна 1.25 доляра.
15. Сірий Орел Надя Кулинич: НСВАЦЬКИЙ СПІВАНИК. Ціна 1.50 доляра.
16. Сірий Орел Андрій Якубовський: ГРИ З "ВСГНЯ ОРЛИНОЇ РАДИ".
Ціна 0.75 доляра.
17. Сірий Орел Орест Гаврилюк: ДЖУРА. ----- Ціна 1.25 доляра.
18. Сірий Срел Леонід Бачинський: ЖАХ I ПОШАНА - ОТРУТА I СИЛА.
Ціна 1.00 доляр.
19. Сірий Срел Аруня Старух: НОВАЦЬКА ВМІЛІСТЬ "ДОСЛІДНИК".
Ціна 1.50 доляра.
20. Сірий Орел Орест Гаврилюк: ПЛАСТОВИЙ НОВАК. --- Ціна 1.00 доляр.
21. Сірий Орел Андрій Якубовський: НОВ. ВМІЛІСТЬ "ВЕРХОВИНЕЦЬ" /в друку/.
22. Сира Срлиця Іроїда Винницька: ОСІНЬ ч. I /в друку/.

ЖУРНАЛ "ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ"

Числа 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44   Ціна кожного числа 0.50 доляра.
Кількість деяких чисел вже обмежена.

Замовляти в Адміністрації "Вогню Орлиної Ради"
зalучуючи належну оплату.
Адреса Адміністрації: Mrs. Oksana Kuzyshyn
52-11 70th Street
Maspeth, NY 11378, U.S.A.

